

Podpora rozvoje
Olomouckého kraje

PŘÍLOHA 1

Socio-ekonomická analýza Olomouckého kraje

Plná textová verze

zpracovatel analýzy společnost

BermanGroup
economic development services

KVĚTEN 2010

OBSAH

1	Úvod	8
2	Metodika	8
3	Olomoucký kraj v Česku a Evropě	9
3.1	Postavení kraje v EU	9
3.2	Postavení Olomouckého kraje ve srovnání se Zlínským krajem.....	11
4	Makroekonomický vývoj kraje	13
4.1	Základní charakteristiky makroekonomického vývoje	13
4.2	Trh práce a aktuální vývoj nezaměstnanosti	17
4.3	Strukturální charakteristiky hospodářství.....	22
4.4	Internacionalizace hospodářství kraje	23
4.5	Koncentrace ekonomické moci – pozice kraje v globálních produkčních sítích (GPN)	26
5	Podniky, ekonomický rozvoj a znalostní ekonomika	27
5.1	Základní struktura podniků a hospodářství kraje.....	28
5.2	Podnikání	28
5.3	Odvětvová specializace kraje	29
5.4	Inovační vstupy – výzkum a vývoj – a výstupy	36
5.5	Lidské zdroje.....	43
5.6	Inovační infrastruktura	46
6	Kvalita prostředí.....	50
6.1	Kvalita životního prostředí	50
6.2	Kvalita sociálního prostředí	56
6.3	Dopravní infrastruktura a dostupnost území.....	63
6.4	Cestovní ruch.....	67
7	Demografická a sídelní struktura.....	69
8	Přílohy.....	73

Seznam tabulek

Tabulka 1: Srovnání krajů ČR dle reálného růstu HDP (stále ceny, rok 1995 = 100).....	14
Tabulka 2: HDP na 1 obyvatele a faktory ovlivňující jeho regionální rozdíly (rok 2008)	16
Tabulka 3: Pořadí krajů podle výše tvorby hrubého fixního kapitálu na obyvatele	17
Tabulka 4: Vývoj míry nezaměstnanosti v krajích ČR (VŠPS)	18
Tabulka 5: Vývoj míry zaměstnanosti v krajích ČR	18
Tabulka 6: Vývoj míry nezaměstnanosti v období červen 2008 – prosinec 2009	20
Tabulka 7: Přímé zahraniční investice dle krajů ČR (stav k 31.12. daného roku).....	24
Tabulka 8: Výše investice podle investičních záměrů podpořených investičními pobídkami, Olomoucký kraj (stav k 31. lednu 2010)	24
Tabulka 9: Porovnání pořadí jednotlivých krajů podle hodnoty celkového vývozu a podle hodnoty vývozu v přepočtu na 1 obyvatele v roce 2008.....	25
Tabulka 10: Hlavní exportní položky Olomouckého kraje (podíl v % na celkovém exportu z kraje).....	26
Tabulka 11: Lokalizace ústředí 200 největších firem (podle počtu zaměstnanců) dle krajů Česka, 2009.....	27
Tabulka 12: Ekonomické subjekty podle kategorie podle počtu zaměstnanců, 2008.....	28
Tabulka 13: Podíl a lokalizační kvocienty hlavních odvětví zpracovatelského průmyslu Olomouckého kraje podle HPH v roce 2007	33
Tabulka 14: Počet zaměstnanců VaV a podíl výzkumníků – přepočtené osoby (FTE)	37
Tabulka 15: Podíly krajů na patentových přihláškách podaných národními přihlašovatelí v Česku (ČR=100, v %)	43
Tabulka 16: Podíl VŠ vzdělaných na zaměstnanosti v národním hospodářství krajů (v %)	44
Tabulka 17: Podíl odborných pracovních míst na zaměstnanosti v národním hospodářství krajů (v %).....	45
Tabulka 18: Srovnání krajů dle základních znečišťujících látek (t/km ²) do ovzduší I, 2004-2007	50
Tabulka 19: Srovnání krajů dle základních znečišťujících látek (t/km ²) do ovzduší II, 2004-2007	50
Tabulka 20: Jakost vody ve vybraných vodních tocích a profilech Olomouckého kraje (mg/l), 2002-2008.....	52
Tabulka 21: Srovnání krajů ČR dle podílu na investicích do ochrany ŽP, 2001-2008.....	53
Tabulka 22: Srovnání okresů Olomouckého kraje dle podílu na investicích do ochrany ŽP, 2001-2008	54
Tabulka 23: Investice do ochrany ŽP v Olomouckém kraji a ČR dle zdroje financování, 2003-2008.....	54
Tabulka 24: Struktura investic do ochrany ŽP v Olomouckém kraji a ČR, 2001-2008	55
Tabulka 25: Srovnání krajů dle produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele (v kg), 2005-2008	56
Tabulka 26: Mateřské školy v Olomouckém kraji a ČR, 2001-2009.....	56
Tabulka 27: Základní školy v Olomouckém kraji a ČR, 2001-2009.....	57
Tabulka 28: Střední školy v Olomouckém kraji, 2001-2009	57
Tabulka 29: Počet pracovníků sociálních služeb Olomouckého kraje, 2008	59
Tabulka 30: Vybrané údaje o poskytnutých sociálních službách podle krajů v roce 2008.....	60

Tabulka 31: Srovnání krajů ČR dle domovů pro seniory, 2003-2008	60
Tabulka 32: Neuspokojení žadatelé o sociální služby podle krajů k 31. 12. 2008	61
Tabulka 33: Vybrané ukazatele dopravy v Olomouckém kraji, 2006-2008	65
Tabulka 34: Srovnání krajů dle silničního spojení sídla kraje s okolím	66
Tabulka 35: Srovnání krajů dle návštěvnosti, Ø 2006-2008.....	68
Tabulka 36: Návštěvnost v lázeňských zařízeních Olomouckého kraje, 2002-2008	68
Tabulka 37: Návštěvnost v turistických regionech a městě Olomouci, 2006 a 2008	68
Tabulka 38: Srovnání krajů ČR dle stavu a pohybu obyvatelstva v roce 2008	69
Tabulka 39: Základní charakteristiky struktury osídlení Olomouckého kraje	72

Seznam grafů

Graf 1: HDP v PPS na 1 obyvatele v % průměru EU27 podle regionů NUTS 3, 1995-2007	9
Graf 2: HDP v PPS na 1 obyvatele v % průměru EU27 podle vybraných regionů NUTS 3, 1996-2007	10
Graf 3: Míra nezaměstnanosti podle regionů NUTS 2 (v %), 1999-2008.....	11
Graf 4: Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (v %)	11
Graf 5: Diamant socioekonomického postavení Olomouckého a Zlínského kraje (ČR=100), 2008	12
Graf 6: Diamant změny socioekonomického postavení Olomouckého a Zlínského kraje (ČR=100), 2002-2008	12
Graf 7: Vývoj regionálního HDP, stálé ceny, rok 1995 = 100	13
Graf 8: Vývoj HDP na obyvatele Olomouckého kraje (Česko=100)	13
Graf 9: Reálný roční růst HDP Olomouckého kraje a Česka (v %, předchozí rok = 100), 1996-2008	14
Graf 10: THFK na obyvatele v krajích ČR – průměr za vybraná období, (Česko = 100)	17
Graf 11: Vývoj měsíční mzdy (hodnoty mediánu) v letech 2002 – 2008 dle krajů Česka	19
Graf 12: Vývoj míry nezaměstnanosti, čtvrtletně 06/2008–12/2009 (Česko=100)	20
Graf 13: Struktura nezaměstnaných podle délky nezaměstnanosti	21
Graf 14: Vývoj sektorové struktury hrubé přidané hodnoty v Olomouckém kraji 2001–2008	22
Graf 15: Struktura sektoru služeb v Olomouckém kraji a Česku, 2002 a 2008 (v %)	23
Graf 16: Stav přímých zahraničních investic na obyvatele v krajích ČR (v Kč), 2007	23
Graf 17: Vývoj exportní výkonnosti dle krajů ČR	25
Graf 18: Počet fyzických osob registrovaných k platbě DPH na 1 000 obyvatel podle krajů Česka.....	29
Graf 19: Pozice hlavních odvětví ekonomiky Olomouckého kraje podle produktivity a LQ HPH, 2007.....	30
Graf 20: Podíly a struktura znalostně náročných odvětví zpracovatelského průmyslu a služeb (v % HDP), 2007	31
Graf 21: Růst HPH znalostně náročných odvětví zpracovatelského průmyslu (průměrný roční v b.c.) v letech 2003-2007 a jejich podíl (v %) na HPH v r. 2007	31

Graf 22: Změny podílu krajů na celkové a znalostně náročné přidané hodnotě ČR (2002 a 2007), v p.b.	32
Graf 23: Struktura zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu v Olomouckém kraji a Česku, roky 2004 a 2007	33
Graf 24: Struktura zaměstnanosti v sektoru služeb v Olomouckém kraji a Česku, roky 2004 a 2008.....	36
Graf 25: Struktura pracovníků VaV (FTE) v podnikovém sektoru dle krajů Česka, 2007	38
Graf 26: Výdaje na VaV v % HDP v roce 2008 a vývoj celkových výdajů na VaV mezi roky 2001 a 2008	38
Graf 27: Růst výdajů VaV v podnikatelském sektoru (BERD) a výdajů celkem (GERD) mezi roky 2001 a 2008 podle krajů ČR (v %).....	39
Graf 28: Změny podílů krajů na VaV výdajích a znalostně náročné přidané hodnotě v ČR (2002 a 2007), v p.b.	39
Graf 29: Porovnání úrovně HDP na obyvatele v krajích a výdajů na VaV na obyvatele v roce 2008 (ČR = 100) .	40
Graf 30: Struktura podnikových kapacit VaV ve zpracovatelském průmyslu Olomouckého kraje, 2008.....	40
Graf 31: Podíl podniků s produktovou inovací novou na trhu na celkovém počtu podniků s inovací produktu v šetření* a počtu podniků celkem v šetření** (2004-2006)	42
Graf 32: Podíly podniků s technickou inovací v krajích a podíly krajů na podnicích s technickou inovací v Česku, 2004-2006 (v %)	42
Graf 33: Podíly krajů na změně počtu IT odborníků, 2002-2007 (ČR=100).....	46
Graf 34: Struktura VŠ studentů dle kmenových oborů	47
Graf 35: Emise tuhé (REZZO 1-3; t/km ²) v okresech Olomouckého kraje, 2001-2007.....	51
Graf 36: Oxid siřičitý (SO ₂) (REZZO 1-3; t/km ²) v okresech Olomouckého kraje, 2001-2007	51
Graf 37: Oxidy dusíku (NO _x) (REZZO 1-3; t/km ²) v okresech Olomouckého kraje, 2001-2007.....	51
Graf 38: Oxid uhelnatý (CO) (REZZO 1-3; t/km ²) v okresech Olomouckého kraje, 2001-2007.....	52
Graf 39: Obyvatelé Olomouckého kraje a Česka napojení na veřejný vodovod a kanalizaci, 2004-2008.....	53
Graf 40: Množství vyprodukovaných odpadů (%) dle sídla podniku a krajů ČR, 2005-2008.....	55
Graf 41: Množství vyprodukovaných odpadů jejich zpracování (t) dle sídla podniku v OLK, 2005-2008	55
Graf 42: Vývoj počtu mateřských škol dle ORP Olomouckého kraje, 2003-2008	57
Graf 43: Vývoj počtu základních škol dle ORP Olomouckého kraje, 2003-2008	58
Graf 44: Vývoj počtu středních škol dle ORP Olomouckého kraje, 2003-2008.....	58
Graf 45: Struktura sociálních služeb v Olomouckém kraji podle poskytovatele.....	59
Graf 46: Dokončené byty v krajích ČR, 1998-2008	62
Graf 47: Dokončené byty v obcích s rozšířenou působností Olomouckého kraje, 2001-2008	62
Graf 48: Hustota silnic dálničního typu v krajích ČR, stav k 31.12.2008.....	64
Graf 49: Hustota silnic I, II. a III. třídy (na 100 km ²) v krajích ČR, stav k 31.12.2008	64
Graf 50: Hustota silnic I, II. a III. třídy (na 10 000 obyvatel) v krajích ČR, stav k 31.12.2008.....	64
Graf 51: Hustota železnic v krajích ČR, stav k 31.12.2007	65
Graf 52: Přeprava zboží (tis. t) v rámci krajů silniční a železniční dopravou, 2008.....	66

Graf 53: Přeprava cestujících (tis. osob) v rámci krajů silniční a železniční dopravou, 2008	66
Graf 54: Podíl domácností s osobním počítačem a vysokorychlostním internetem, Ø 2007-2009	67
Graf 55: Podíl obcí s vlastními webovými stránkami a vysokorychlostním internetem, 2008	67
Graf 56: Vývoj přirozeného, migračního a celkového přírůstku v Olomouckém kraji v letech 1999 až 2008	70
Graf 57: Srovnání krajů České republiky dle věkové struktury populace v roce 2008	70
Graf 58: Srovnání krajů dle velikostní struktury obcí v roce 2008	71

Seznam obrázků

Obrázek 1: Dokončené byty v obcích Olomouckého kraje, 2001-2008	63
---	----

Seznam zkratk

AV ČR	Akademie věd České republiky
b.c.	běžné ceny
BERD	výdaje podnikatelského sektoru na výzkum a vývoj
ČNB	Česká národní banka
ČOV	čistička odpadních vod
ČR	Česká republika
ČSÚ	Český statistický úřad
DPH	daň z přidané hodnoty
EU	Evropská unie
GERD	celkové výdaje na výzkum a vývoj
HDP	hrubý domácí produkt
HPH	hrubá přidaná hodnota
IT	informační technologie
KZAM	klasifikace zaměstnání
LQ	Lokalizační kvocient,
LQ HPH	lokalizační kvocient podle hrubé přidané hodnoty, měří míru územní koncentrace jevu
MHD	městská hromadná doprava
MN	Míra nezaměstnanosti
MPSV	Ministerstvo práce a sociálních věcí
NUTS	Nomenclature of Units for Territorial Statistics
OECD	Organization for Economic Co-operation and Development
OKEČ	Ovětvová klasifikace ekonomických činností
OP VaVpl	Operační program Výzkum a vývoj pro inovace
ORP	obec s rozšířenou působností
p.b	procentní bod
PI	podnikatelský inkubátor
PZI	přímé zahraniční investice
s.c.	stálé ceny
THFK	tvorba hrubého fixního kapitálu
UP	Univerzita Palackého
VaV	výzkum a vývoj
VŠPS	výběrové šetření pracovních sil
VTP	vědecko-technický park
ZP	zpracovatelský průmysl

1 Úvod

Olomoucký kraj je součástí regionu NUTS 2 Střední Morava, nachází se ve střední a severní části Moravy. Na východě sousedí s Moravskoslezským krajem, na jihovýchodě se Zlínským, na západě s Pardubickým a na jihozápadě s Jihomoravským. Sousedí také s Polskem (Dolnoslezské a Opolské vojvodství). Kraj má rozlohu 5 267 km², a zabírá tak 6,7 % území státu. V kraji žije 642 tis. obyvatel, což znamená přibližně 6 % obyvatelstva Česka. Hustota zalidnění dosahuje hodnoty 122 obyvatel/km². Největším městem kraje je Olomouc (100 373 obyvatel k 31. prosinci 2008). Dalšími městy v pořadí jsou Prostějov, Přerov a Šumperk.

Základní údaje (dle ČSÚ)		Počet obcí celkem:	399
Počet obyvatel (31. 12. 2009):	641 897	Počet obcí se statutem města:	30
Celková výměra území:	5 266 km ²	Podíl městského obyvatelstva:	58 %
Statutární město:	Olomouc	Průměrný věk:	40,5
Hustota zalidnění:	122 obyv./km ²	Index stáří:	107,1

Podle dosažené úrovně hospodářské produkce na obyvatele je Olomoucký kraj jedním z nejméně zaostávajících regionů v Česku. Regionální hrubý domácí produkt na obyvatele dosahuje pouze cca 75 % hodnoty za celou ČR. Významnější než dosažený stav je dlouhodobý trend postupného poklesu relativní pozice kraje vůči hodnotám za celé Česko¹. Olomoucký kraj se tak dlouhodobě vyznačuje nižším tempem hospodářského růstu ve srovnání s průměrem Česka, a to i po odečtení hlavního města.

Ačkoliv úroveň produkce na obyvatele není měřítkem životní úrovně ve smyslu kvality života místních obyvatel, ovlivňuje zásadním způsobem zaměstnanost (včetně kvalitativní struktury pracovních míst) a indikuje jak úroveň příjmů obyvatel, tak schopnost místní ekonomiky generovat zdroje na všestranný rozvoj regionu (včetně rozvoje sociálních služeb a kvalitního prostředí pro život).

V kontextu uvedené závislosti všestranného rozvoje regionu na hospodářské výkonnosti, považujeme za hlavní výzvy:

- (i) zastavení propadu relativní pozice kraje v hospodářské výkonnosti a následně
- (ii) vytváření podmínek pro takový rozvoj hospodářských aktivit, v jehož důsledku dojde ke zmírnění zaostání kraje za průměrem Česka.

Identifikace příčin současného vývoje a zejména potenciálu a podmínek pro naplnění uvedených výzev je jedním z hlavních cílů této socio-ekonomické analýzy Olomouckého kraje.

2 Metodika

Zpracování socio-ekonomické analýzy je klíčovým vstupem pro přípravu **problémové analýzy** situace v kraji a pozice kraje v českém a evropském kontextu. Socio-ekonomická analýza se proto soustřeďuje na identifikaci dílčích problémů a výzev a na hledání souvislostí rozvoje kraje, čímž připraví informace a poznatky, které budou využívány pro problémovou analýzu. Zpracování analýz sestává ze tří kroků:

- (i) získání dat a jejich analytické zpracování,
- (ii) interpretace výsledků analýz – identifikace problémů a vysvětlení jejich souvislostí – příčin a případných důsledků
- (iii) zpracování dílčích a souhrnných závěrů – popis klíčových problémových okruhů, jejich zdrojů a potřeby řešení.

Problémově orientovaná analýza je samostatným výstupem. Vlastní socio-ekonomická analýza je rozdělena do následujících okruhů, přičemž v každém z nich jsou použity různé analytické metody a přístupy:

¹ V roce 1996 činil HDP na obyvatele Olomouckého kraje 86 % úrovně Česka, v roce 2007 již pouze 76 %.

- Olomoucký kraj v Česku a v Evropě
- Makroekonomický vývoj kraje
- Podniky, ekonomický rozvoj a znalostní ekonomika
- Kvalita prostředí
- Demografie a sídelní struktura
- Územní rozdíly v Olomouckém kraji
- SWOT analýza

V každém z těchto tématických okruhů byla provedena celá řada dílčích analýz, kde bylo využito různých analytických metod, založených především na srovnávacích či multikriteriálních analýzách dostupných dat. Těmi jsou jak data dostupná v běžných statistických podkladech (například data ČSÚ, ČNB), tak data získaná specificky pro tento projekt, stejně jako dostupné analytické a strategické dokumenty Olomouckého kraje.

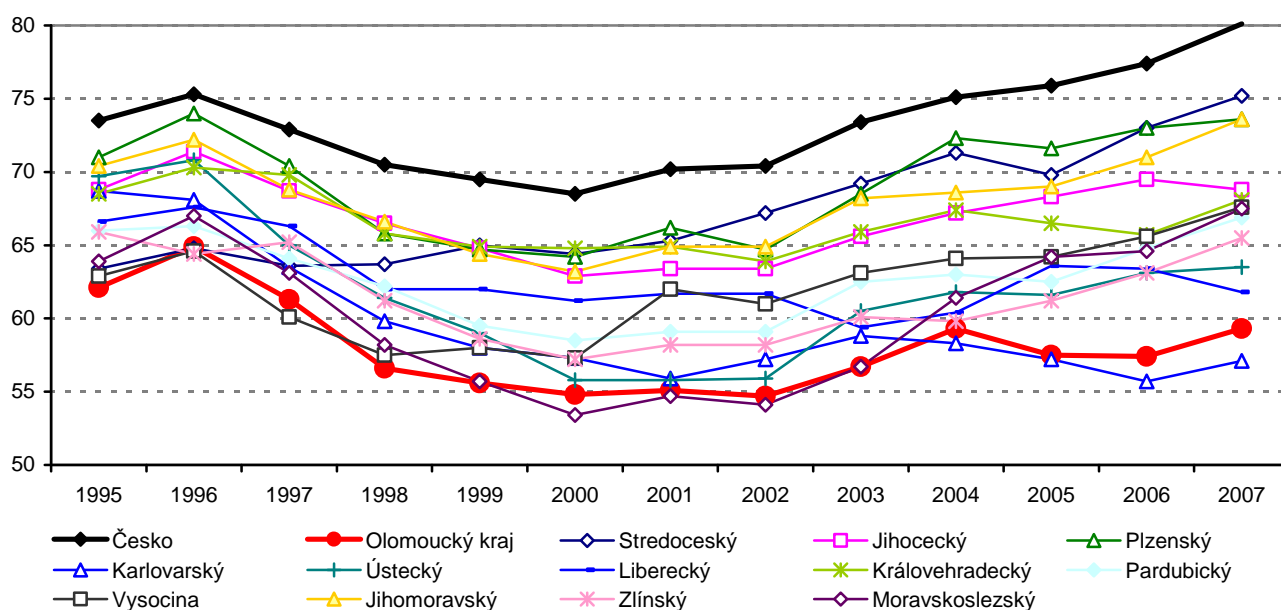
3 Olomoucký kraj v Česku a Evropě

Cílem této kapitoly je prostřednictvím metod regionálního benchmarkingu identifikovat pozici Olomouckého kraje v rámci EU a ve srovnání se sousedním Zlínským krajem, a to podle hlavních makroekonomických indikátorů (HDP, míra nezaměstnanosti apod.).

3.1 Postavení kraje v EU

Olomoucký kraj na rozdíl od Česka jako celku nedokázal zatím ve srovnání s průměrem EU dosáhnout svého postavení z roku 1995 (viz graf 1). Olomoucký kraj není v tomto ohledu jediným krajem v Česku – svého postavení z roku 1995 nedosáhl v roce 2007 celkem 6 krajů, nejhůře je na tom kraj Karlovarský díky silnějšímu postavení v devadesátých letech, podobně i kraje Ústecký a Liberecký. Zbývající kraje – Královohradecký a Zlínský – zaostávají za svou pozicí v roce 1995 již jen mírně. Důvodem pro přetrvávající zaostání Olomouckého kraje, které je varující, je jeho „druhý ekonomický pokles“ mezi roky 2004 a 2006, tedy v době silné konjunktury² v České republice.

Graf 1: HDP v PPS na 1 obyvatele v % průměru EU27 podle regionů NUTS 3, 1995-2007

Zdroj: Eurostat

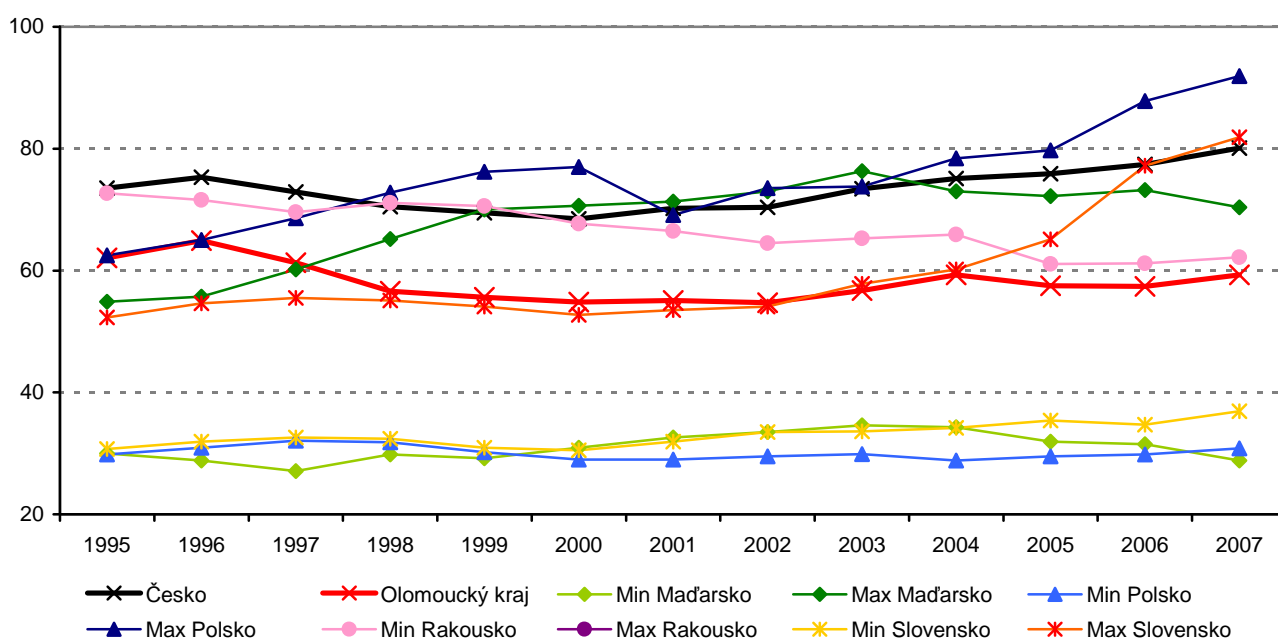
² Nejedná se o skutečný ekonomický propad, pouze růst Olomouckého kraje byl výrazně nižší než růst srovnávaných regionů a Olomoucký kraj si tak ve srovnání s nimi pohoršil.

Ve srovnání se sousedními zeměmi Rakouskem, Maďarskem, Slovenskem a Polskem, resp. jejich nejsilnějšími (s vyloučením regionů hlavních měst, které jsou ekonomicky dominantní podobně jako je tomu v Česku) a nejslabšími regiony (resp. nejvyššími a nejnižšími hodnotami v daném roce), odráží postavení Olomouckého kraje postavení Česka jako celku (viz graf 2). To je ekonomicky slabší než sousední Rakousko a Olomoucký kraj tak zaostává i za nejslabším rakouským regionem. Naopak nejslabší regiony Maďarska, Polska a Slovenska jsou stále ekonomicky slabší než Olomoucký kraj. Za jejich nejsilnějšími regiony však v roce 2007 kraj zaostává. *Příčinnou je odlišná dynamika ekonomického vývoje*, která je z tohoto pohledu klíčová. Úroveň *nejsilnějších regionů sousedních zemí s výjimkou Rakouska byla v roce 1995 s Olomouckým krajem srovnatelná* – Slovensko s Maďarskem zaostávaly, Polsko bylo na stejné úrovni, *jejich dynamika byla však silnější*. Zaostání Olomouckého kraje se tedy prohloubilo.

Olomoucký kraj je tedy srovnatelný spíše se slabšími regiony sousedních zemích, jejichž ekonomiky v porovnání s průměrem EU27 také stagnovaly, výjimkou je nejslabší region Slovenska, který oproti roku 1995 na rozdíl od Olomouckého kraje své postavení mírně posílil.

Graf 2: HDP v PPS na 1 obyvatele v % průměru EU27 podle vybraných regionů NUTS 3, 1996-2007

Poznámka: Z údajů za Polsko byly vyloučeny ještě dva další městské regiony, které jsou obecně ekonomicky silnější než smíšené regiony kombinující „jádro a zázemí“, resp. jejich vymezení může zkreslovat srovnatelnost dat.

Zdroj: Eurostat

Slabší ekonomický vývoj se v kraji na konci devadesátých let projevil silným nárůstem míry nezaměstnanosti, která výrazně přesahovala český i evropský průměr (viz graf 3). Po roce 2004 však i přes nižší ekonomickou dynamiku nezaměstnanost výrazně poklesla, na rozdíl od 3 srovnávaných krajů – krajů s nejvyšší mírou nezaměstnanosti v Česku – i pod průměrnou úroveň nezaměstnanosti v EU. Podle těchto dat lze usuzovat, že *příčiny míry nezaměstnanosti a zaostávání Olomouckého kraje leží jinde než u zbývajících srovnávaných českých regionů* (Karlovarský, Moravskoslezský a Ústecký kraj).

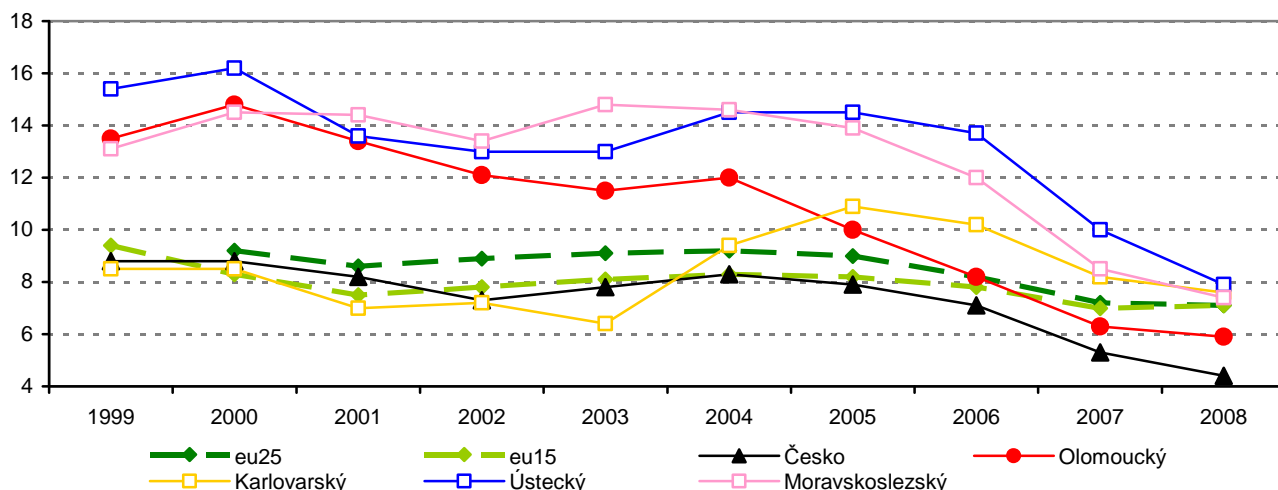
Potvrzuje to i srovnání dlouhodobé nezaměstnanosti a vývoje podílu dlouhodobě nezaměstnaných (tj. nezaměstnaných déle než 12 měsíců) na celkovém počtu uchazečů o práci. Tyto údaje jsou sice na úrovni EU27 dostupné pouze za regiony NUTS 2, nicméně i tak podávají zajímavou informaci. Podíl dlouhodobě nezaměstnaných v regionu Střední Morava je na rozdíl od dalších problémových regionů Česka (zejména regiony Severozápad a Moravskoslezsko) srovnatelný s průměrem Česka. Mezi roky 2004 a 2008 zde navíc došlo k významnému poklesu srovnatelnému s poklesem v EU27 (viz graf 4). V ostatních regionech podíl

dlouhodobě nezaměstnaných zůstal na stejné úrovni. Pokles podílu dlouhodobě nezaměstnaných navíc nastal za příznivého vývoje celkové nezaměstnanosti. Situace na trhu práce v Olomouckém kraji se tak vyvíjela příznivěji, než by napovídala data o ekonomické výkonnosti. Bohužel ale jen do roku 2008.

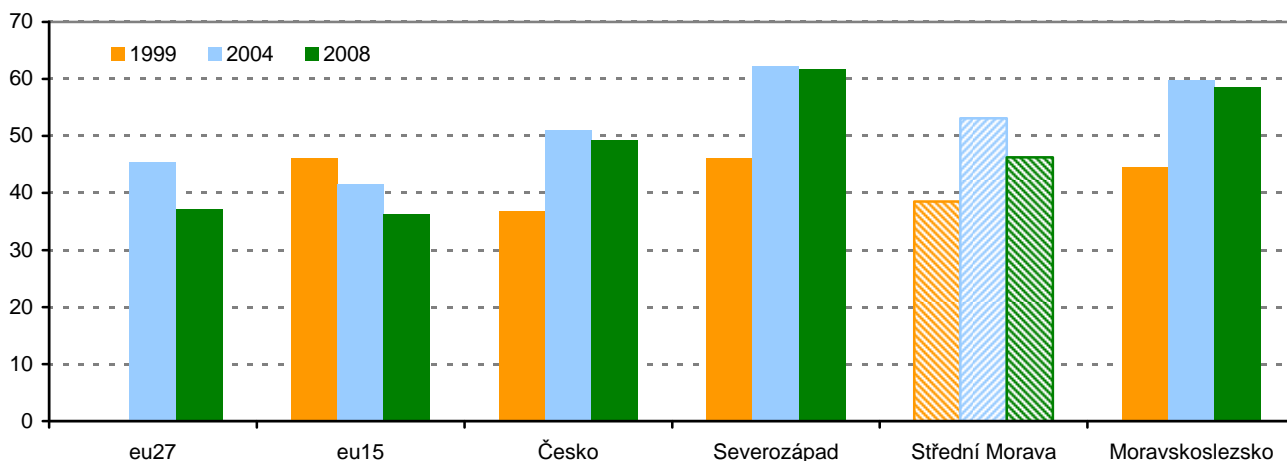
Aktuální vývoj v období současné ekonomické krize není zatím možné z důvodu nedostupnosti dat srovnávat na regionální úrovni EU. Hodnocení tohoto vývoje bude tedy analyzováno v dalších kapitolách pouze v rámci českých regionů.

Graf 3: Míra nezaměstnanosti podle regionů NUTS 2 (v %), 1999-2008

Zdroj: Eurostat

Graf 4: Podíl dlouhodobě nezaměstnaných (v %)

Zdroj: Eurostat

3.2 Postavení Olomouckého kraje ve srovnání se Zlínským krajem

Olomoucký kraj je společně se Zlínským krajem součástí regionu NUTS 2 Střední Morava. Krátké hodnocení bude proto věnováno srovnání i těchto dvou krajů. Podobně jako v předchozí kapitole bude srovnání provedeno prostřednictvím klíčových ukazatelů makroekonomického vývoje a konkurenceschopnosti, jednotlivým faktorům podrobněji bude věnována pozornost později, již bez specifického srovnání těchto dvou krajů.

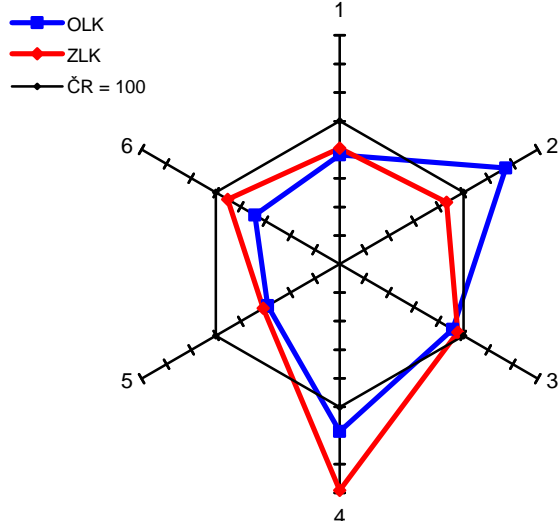
Přehledné srovnání Olomouckého a Zlínského kraje je uvedeno v grafech 5 a 6, které srovnávají jak stav ekonomiky v roce 2008, tak její dynamiku mezi roky 2002 a 2008, a to vše s ohledem na vývoj v Česku jako celku. Z tohoto srovnání je patrné, že podle stavu ekonomiky v roce 2008 i podle její dynamiky mezi roky 2002 a

2008 jsou oba kraje poměrně rozdílné. Kromě tohoto jednoduchého (a zjednodušujícího) závěru lze ze srovnání Olomouckého a Zlínského kraje vyvodit tyto dílčí poznatky:

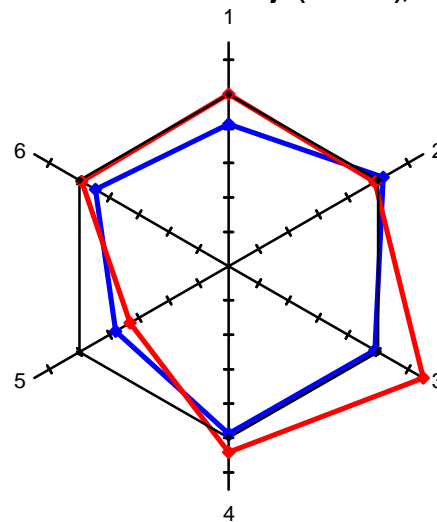
- *Podle dosažené úrovně hrubého domácího produktu (HDP) na obyvatele oba kraje významně zaostávají za průměrem Česka, zaostání Olomouckého kraje je však významnější (76 vs. 81 % průměru ČR v roce 2008).*
- Rozdílný je i přírůstek reálného HDP v období 2002-2007 – zatímco *přírůstek Zlínského kraje byl zhruba stejný jako v průměru v Česku, v Olomouckém kraji dosáhl pouze 83 % přírůstku za celé Česko.* K největšímu zaostání Olomouckého kraje došlo mezi roky 2004-2008 – růst Zlínského kraje v těchto letech překonal růst Česka (přibližně o 10 %), zatímco Olomoucký kraj dosáhl jen necelých 70 % přírůstku ČR. Vzhledem k tomu, že se jedná o období silného ekonomického růstu, jsou tyto údaje alarmující.
- Tuto rozdílnou dynamiku dobře ilustruje graf 7, kde je patrné, že *po roce 2004 si tyto dva kraje „prohodily“ pozice a Zlínský kraj se podle dosaženého HDP ve srovnání s rokem 1995 dostal před kraj Olomoucký.*
- Olomoucký kraj zaostává za Zlínským krajem i podle míry nezaměstnanosti (MN). Ta se v Olomouckém kraji pohybuje výrazně nad průměrem Česka. *I přes významný absolutní pokles MN mezi roky 2002 a 2008, byl její relativní pokles nižší než ve Zlínském kraji a dosáhl pouze relativního poklesu na úrovni celého Česka.*

Graf 5: Diamant socioekonomického postavení Olomouckého a Zlínského kraje (ČR=100), 2008

- 1 HDP na obyvatele
- 2 Míra nezaměstnanosti (VŠPS)
- 3 Čistý příjem na člena domácnosti
- 4 Podíl zpracovatelského průmyslu na HPH
- 5 Investice (THFK) na obyvatele (2005-2007)
- 6 Výše exportu na obyvatele

Graf 6: Diamant změny socioekonomického postavení Olomouckého a Zlínského kraje (ČR=100), 2002-2008

- 1 Růst reálného HDP (ve stálých cenách)
- 2 Růst průměrné hrubé měsíční mzdy
- 3 Změna míry nezaměstnanosti (VŠPS)
- 4 Změna podílu HPH ve zprac. průmyslu
- 5 Zvýšení investic (THFK)
- 6 Růst exportní výkonnosti (2003-2008)

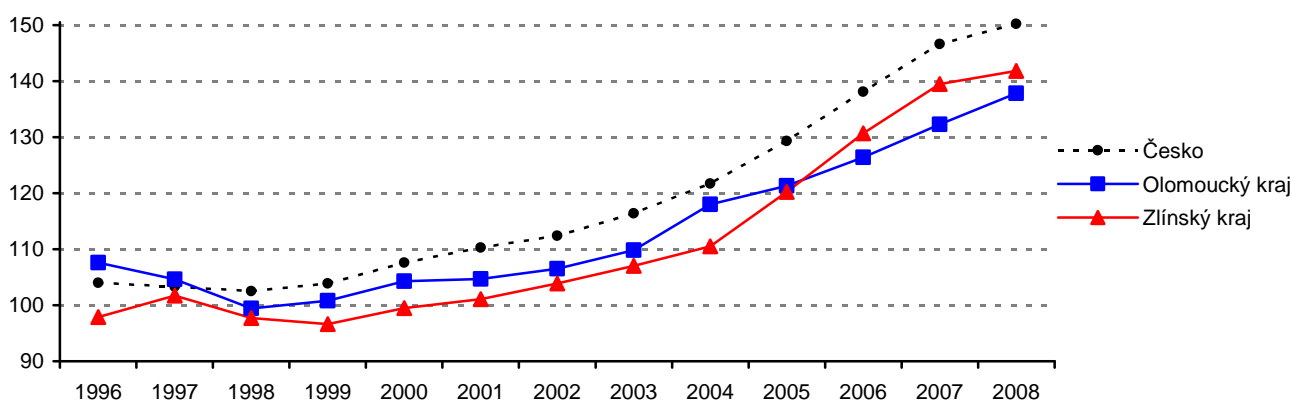
Zdroj: ČSÚ – Regionální účty 2008

- Nositelem silného ekonomického růstu Česka z posledních let jsou (mimo jiné) přímé zahraniční investice (PZI), zejména do zpracovatelského průmyslu (ZP). A právě *podíl zpracovatelského průmyslu na tvorbě hrubé přidané hodnoty je dalším významným rozdílem mezi oběma kraji.* V obou se sice pohybuje nad průměrem Česka, ve Zlínském kraji však ještě o 10 p.b. překonává podíl ZP v kraji Olomouckém (29 vs. 39 % v roce 2008). Rozdílný je i trend vývoje za posledních 6 let – v Olomouckém kraji se podíl zpracovatelského průmyslu mírně snížil, podobně jako za celé Česko, ve Zlínském se naopak mírně zvýšil. Vzhledem k propadu průmyslové výroby v druhé polovině roku 2008 nemusí být tyto údaje plně vypovídající – do roku 2007 totiž podíl zpracovatelského průmyslu i v Česku mírně rostl, v Olomouckém kraji se držel na vyrovnané úrovni.

- Průměrná výše investic (tvorba hrubého fixního kapitálu, THFK) na obyvatele za roky 2005–2007 byla v obou krajích nižší proti průměru Česka – v Olomouckém kraji dokonce ještě o 4 p.b. nižší než v kraji Zlínském. Výrazně nižší oproti Česku byl i nárůst ve srovnání se stejným obdobím před pěti lety, což lze dát do souvislosti například i s nízkým přílivem PZI do kraje po roce 2002.
- *Ani jeden kraj nepaří k hlavním motorům vývozu Česka, zatímco však Zlínský kraj se drží podle exportní výkonnosti (objem exportu na obyvatele) těsně pod průměrem Česka, Olomoucký kraj je na místě předposledním.* Zaostává navíc i podle nárůstu exportní výkonnosti v období 2002–2007 – ta dosáhla pouze 90 % nárůstu Zlínského kraje, resp. Česka.

Graf 7: Vývoj regionálního HDP, stálé ceny, rok 1995 = 100

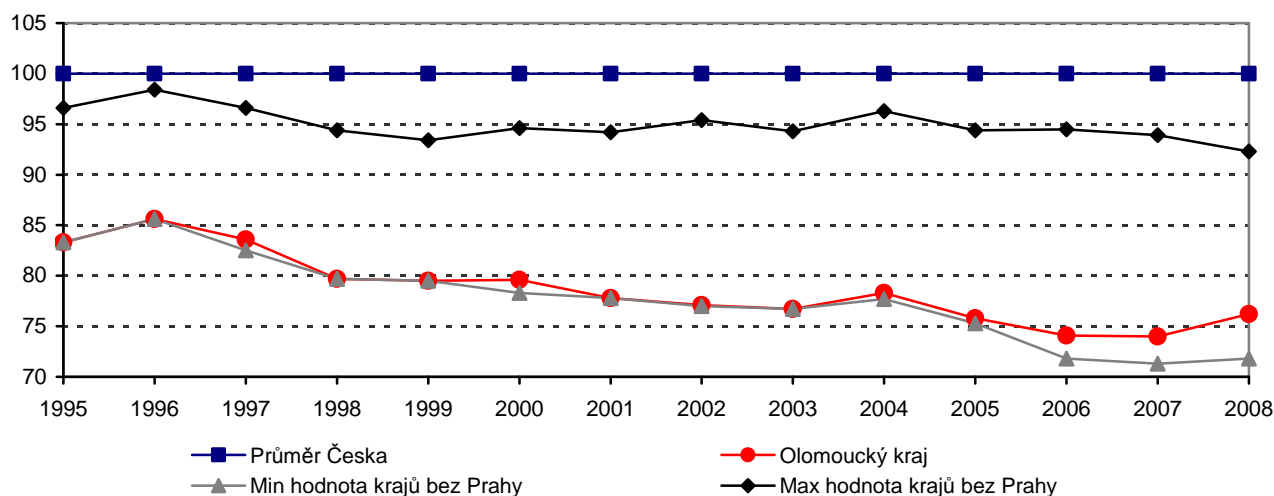
Zdroj: ČSÚ – Regionální účty 2008

4 Makroekonomický vývoj kraje

4.1 Základní charakteristiky makroekonomického vývoje

Olomoucký kraj patří spolu s Karlovarským krajem k nejvíce zaostávajícím krajům Česka. V roce 2008 dosahoval HDP na obyvatele kraje pouze 76 % průměru Česka – a právě tyto dva kraje se ve sledovaném období umístily nejčastěji na posledním místě (viz graf 8). Na rozdíl od Karlovarského kraje, který patřil ještě v polovině 90. let minulého století k nadprůměrně bohatým krajům, *Olomoucký kraj patří k ekonomicky nejslabším krajům po celé sledované období.*

Graf 8: Vývoj HDP na obyvatele Olomouckého kraje (Česko=100)

Poznámka: Minimální a maximální hodnota není vztahena k jednomu regionu, ale vždy vybrána podle daného roku

Zdroj: ČSÚ – Regionální národní účty za rok 2008

Graf 8 navíc ukazuje, že přes celkové zaostávání krajů vůči Praze, došlo v období 1995-2008 k prohloubení rozdílů i mezi kraji bez Prahy, přičemž právě Olomoucký kraj je jedním z hlavních nositelů tohoto zaostávání. V roce 2008 se situace zdá pozitivnější, neboť Olomoucký kraj dokázal vůči průměru Česka své postavení opět zlepšit, na rozdíl od kraje Karlovarského. Vzhledem ke zlomu, který nastal na konci právě tohoto roku, nelze brát tyto údaje zatím v žádném případě jako náznak nového trendu³.

Z tabulky 1 níže vyplývá, že v Olomouckém kraji došlo mezi lety 1995-2008 k výrazně podprůměrnému přírůstku reálného HDP (38 % vs. 78 % v Česku). Výrazně negativním zjištěním je to, že Olomoucký kraj dosáhl velmi nízkého procentuálního přírůstku HDP mezi lety 2004–2007, tedy v období silného hospodářského růstu Česka. V tomto období došlo tedy k dalšímu významnému propadu Olomouckého kraje vůči průměru v Česku, kdy pomalejším tempem rostl pouze Karlovarský kraj.

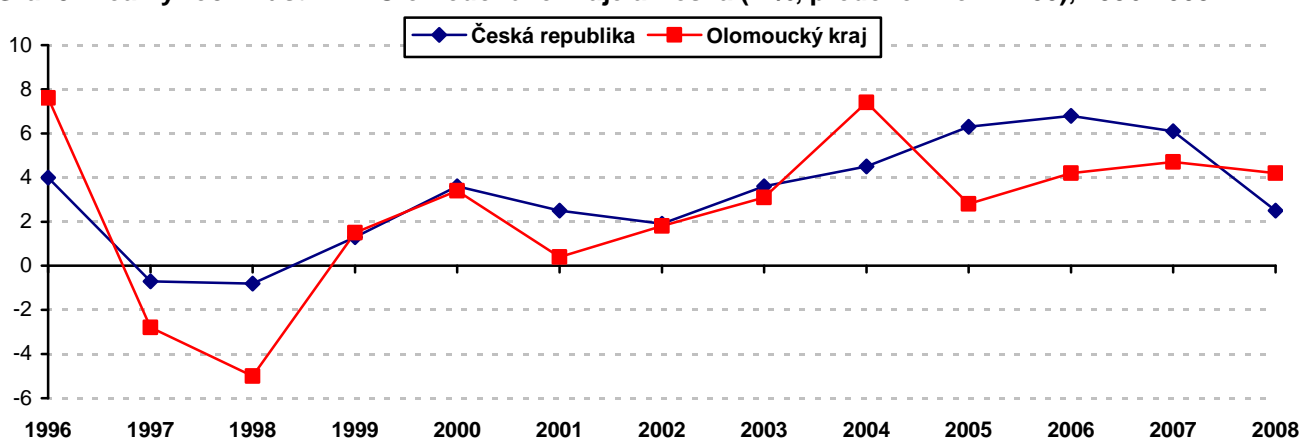
Tabulka 1: Srovnání krajů ČR dle reálného růstu HDP (stále ceny, rok 1995 = 100)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	129,0	134,0	139,0	148,4	158,3	173,7	177,9
Středočeský kraj	130,8	134,9	143,5	152,0	171,8	185,6	194,5
Jihočeský kraj	109,6	112,8	118,7	127,6	135,2	136,2	140,5
Plzeňský kraj	108,2	113,9	123,9	129,5	139,4	143,5	144,0
Karlovarský kraj	96,8	98,8	99,6	101,4	101,8	105,6	105,3
Ústecký kraj	94,1	100,8	102,5	107,9	114,6	117,1	120,9
Liberecký kraj	109,9	105,2	110,8	124,4	130,7	132,4	134,2
Královéhradecký kraj	110,7	113,3	119,1	125,1	129,6	137,3	138,6
Pardubický kraj	106,6	112,6	116,9	123,3	132,2	141,4	148,9
Vysočina kraj	118,5	121,9	126,3	135,0	143,9	151,5	155,9
Jihomoravský kraj	107,1	111,9	115,6	122,3	132,2	140,7	143,5
Olomoucký kraj	106,5	109,8	118,0	121,3	126,4	132,3	137,8
Zlínský kraj	103,9	107,0	110,5	120,2	130,7	139,5	141,8
Moravskoslezský kraj	99,2	103,2	108,1	116,4	120,6	126,5	127,3
Česko	112,4	116,4	121,7	148,4	158,3	173,7	177,9

Zdroj: ČSÚ – Regionální národní účty za rok 2008

Srovnání růstové výkonnosti na regionální a národní úrovni ukazuje až do roku 2003 silné propojení v případě Olomouckého kraje, přičemž fluktuace jsou výraznější oběma směry (viz graf 9).

Graf 9: Reálný roční růst HDP Olomouckého kraje a Česka (v %, předchozí rok = 100), 1996-2008

Zdroj: ČSÚ – Regionální národní účty za rok 2008

Po roce 2003, v době silné konjunktury se vývoj kraje od vývoje na národní úrovni více odpoutal, po „skokovém růstu“ v roce 2004 bohužel, zatím s výjimkou roku 2008, v nepříznivém směru. Podle údajů za rok 2008 se

³ Zpětný pohled na situaci v a po roce 2004 nás v tom jen utvrzuje.

reálný HDP v Olomouckém kraji zvýšil o 4,2 %, což byl třetí nejvyšší růst po Pardubickém a Středočeském kraji, což je jednoznačně pozitivní údaj. Vzhledem k velmi nepříznivému vývoji české ekonomiky v roce 2009 však nelze podle tohoto údaje usuzovat na začátek nového trendu.

Rozklad hrubého domácího produktu

HDP je základním ukazatelem využívaným pro hodnocení konkurenceschopnosti, na druhé straně je však vždy třeba mít na paměti **faktory, které mohou tento ukazatel významně ovlivnit a snížit tak svým způsobem jeho vypovídací schopnost** jako ukazatele ekonomické vyspělosti a životní úrovně obyvatel jednotlivých regionů.

Výše regionálního HDP je ovlivněna například rozdílnou produktivitou realizovaných hospodářských aktivit. Významný je však také podíl obyvatel zapojených do tvorby ekonomické produkce. Ten může být zvýšen kladným saldem dojížděky za prací, a to nejenom z jiných oblastí Česka, ale také ze zahraničí. V následující analýze je tedy ukazatel HDP na obyvatele srovnán podle těchto faktorů, které mají významný dopad na celkové disparity regionálního HDP na obyvatele⁴. Těmito faktory jsou:

- 1) *Produktivita práce* – je vyjádřena jako HDP či HPH (hrubá přidaná hodnota) na 1 zaměstnaného podle místa pracoviště, přičemž zdrojem dat jsou informace z Regionálních účtů ČSÚ. Vliv produktivity práce je možné považovat za zásadní, neboť významně ovlivňuje všechny další výše zmíněné faktory regionálních rozdílů ekonomické výkonnosti.
- 2) *Celkový podíl zaměstnaných v populaci* můžeme vyjádřit prostřednictvím míry ekonomické aktivity, tj. podle podílu počtu zaměstnaných (včetně sebezaměstnaných) a nezaměstnaných na počtu všech osob starších 15 let.
- 3) *Podíl pracujících cizinců v populaci* je pro tuto analýzu počítán jako podíl zaměstnaných cizinců na celkovém počtu obyvatel kraje. Zahraniční pracovníci přispívají k celkovému ekonomickému regionu, aniž by však byli započítáni při jeho relativizaci do jeho počtu obyvatel. Jejich vliv na regionální HDP je dán jejich nerovnoměrným rozmístěním mezi kraji, resp. odlišným podílem cizinců na populaci jednotlivých krajů.
- 4) *Dojížděka za prací* hraje podobnou roli jako zaměstnaní cizinci, přičemž v případě regionů, kde vyjížděka za prací převažuje, je její vliv negativní – obyvatelé kraje přispívají k tvorbě HDP v jiných krajích, pro relativizaci sledovaných hodnot jsou však započítáni v kraji svého bydliště. Každodenní dojížděka za prací není běžnou statistikou sledována, a je proto možné na ni pouze usuzovat z jiných dostupných zdrojů. Hlavním zdrojem je Výběrové šetření pracovních sil, které sleduje zaměstnanost podle místa bydliště i podle místa pracoviště. Rozdíl pak zjednodušeně představuje saldo dojížděky za prací do daného regionu.

Hlavním faktorem (viz tabulka 2), který ovlivňuje HDP na obyvatele, je produktivita práce. Nadprůměrná produktivita práce v Praze výrazně zvyšuje úroveň jejího HDP ve srovnání s ostatními regiony. *Ve srovnání s průměrem Česka dosahuje produktivita práce v Olomouckém kraji pouze 83 %, což je třetí nejnižší produktivita mezi kraji.* Na druhé straně *zaostává produktivita práce za národním průměrem méně než je tomu v případě HDP (83 % vs. 76 %).* HDP Olomouckého kraje tak kromě nižší produktivity práce *snižuje především nízká míra ekonomické aktivity, která je společně s Moravskoslezským krajem druhou nejnižší mezi regiony Česka.* Svou roli hraje ale i nižší podíl cizinců na trhu práce, nejnižší ze všech krajů. Jednou z pravděpodobných příčin těchto skutečností je nejnižší míra zahraničních investic do zpracovatelského průmyslu v kraji v ČR.

⁴ Metodika je upravena podle Kahoun (2009).

Tabulka 2: HDP na 1 obyvatele a faktory ovlivňující jeho regionální rozdíly (rok 2008)

	HDP na obyvatele ČR=100	Produkt. práce ČR=100*	Míra ekonomické aktivity	Zahraniční pracovníci v %	Dojízdka v % zaměstnanosti
Praha	216	152	70,8	9,2	17,0
Středočeský kraj	92	104	69,7	4,4	-10,2
Jihočeský kraj	87	89	68,7	2,1	-2,9
Plzeňský kraj	90	86	68,3	5,0	-2,4
Karlovarský kraj	72	77	69,8	3,7	-1,2
Ústecký kraj	81	89	69,2	1,9	-3,1
Liberecký kraj	74	82	67,0	2,9	-1,0
Královéhradecký kraj	83	87	66,1	2,7	-3,1
Pardubický kraj	84	84	67,6	3,6	-2,1
Vysočina	84	87	68,0	1,8	-3,2
Jihomoravský kraj	92	93	67,3	3,1	-0,5
Olomoucký kraj	76	83	66,5	1,0	-1,7
Zlínský kraj	81	86	67,8	1,3	-1,1
Moravskoslezský kraj	84	90	66,4	1,5	-2,0

Poznámka: *HPH na zaměstnanou osobu (dle místa pracoviště), kterou jsou zaměstnanci i podnikatelé

Zdroj: ČSÚ – Regionální účty, VŠPS – Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR v roce 2008, Cizinci v ČR, vlastní výpočty.

Určitým indikátorem či faktorem ekonomického růstu regionu je investiční aktivita, zejména investice soukromých firem. Určitým „makroekonomickým“ či souhrnným ukazatelem investiční aktivity je tvorba hrubého fixního kapitálu (THFK), zahrnující investice do budov a staveb, dopravních prostředků a ostatních strojů a zařízení. Míra hrubých investic vyjádřená jako podíl THFK vzhledem k regionálnímu HDP jednotlivých regionů naznačuje míru obnovy zmiňovaných zařízení a prostředků, která je vyšší ve „zdravých“ a silných regionech. Jelikož investice jsou první fází ekonomického růstu, má tento ukazatel určitou prediktivní váhu. Lze očekávat, že v regionech s vyšší mírou investiční aktivity, a to zejména soukromých firem, bude v blízké budoucnosti také dynamičtější ekonomický růst s patřičným dopadem na sféru zaměstnanosti.

Akumulace fyzického kapitálu (jeho růst, struktura a technická úroveň) je důležitým růstovým faktorem, významným nejen ekonomického růstu, ale růstu životní úrovně. Investice mohou svým důchodotvorným efektem a multiplikačními účinky ovlivnit ekonomický růst. Vztah investic a ekonomického růstu není přímý, nýbrž je zprostředkovaný řadou faktorů, jako je struktura investic, jejich technická úroveň a efektivnost jejich využití. *Veřejné investice, zvláště na výstavbu infrastruktury všeho druhu, mají omezený význam pro ekonomický růst*, a to při splnění dalších podmínek na straně soukromého i veřejného sektoru. Jejich dopady jsou středně- či dlouhodobé a neprojeví se bezprostředně v návaznosti na investice. *Investice významné pro rozvoj regionu jsou především takové, které mají bezprostřední efekt ve zvyšování produktivity (v soukromém sektoru) a tím v posilování konkurenceschopnosti kraje.*

Hodnocení vývoje investic je komplikovaným úkolem, protože investiční aktivita je podmíněna fází ekonomického cyklu a jednotlivé regiony se nacházejí⁵ v jiné fázi cyklu. Proto pro srovnání investiční aktivity mezi kraji používáme průměrných hodnot míry investic za delší období.

Olomoucký kraj dosahuje průměrné úrovně míry investic mezi kraji Česka (pokud vynecháme hlavní město, které nad ostatními kraji podle tohoto ukazatele opět dominuje). Průměrný podíl THFK na HDP za období 2002-2007 činí 26 %, což je mírně pod hodnotou za celé Česko. Vzhledem k nízkému HDP však i tuto mírně nižší míru investic lze hodnotit jako *nedostatečnou pro nastartování hospodářského růstu, který by obrátil nepříznivé tempo zaostávání kraje za průměrem Česka.*

⁵ Tuto tezi podporuje fakt, že hodnoty meziroční změny reálného HDP se v jednotlivých letech mezi regiony značně liší (včetně rozdílů ve směru vývoje).

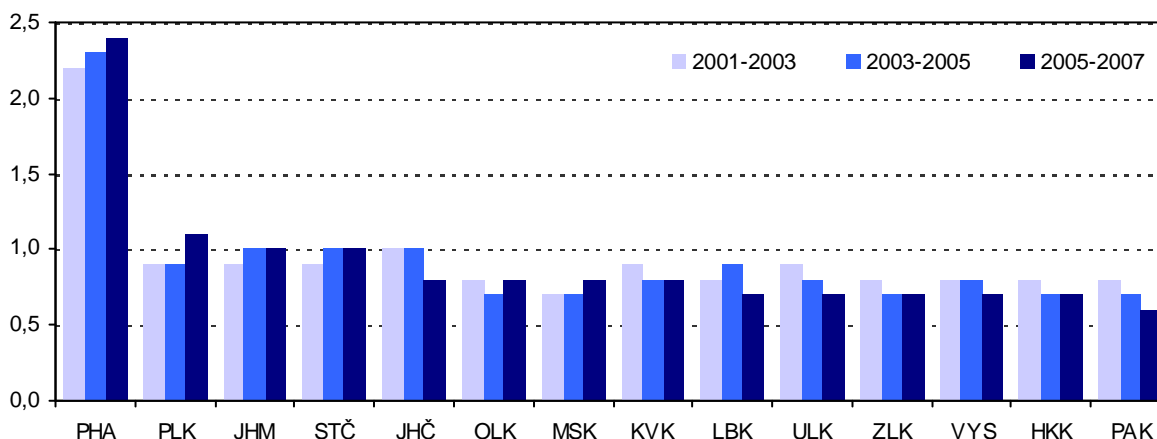

Tabulka 3: Pořadí krajů podle výše tvorby hrubého fixního kapitálu na obyvatele

1995 - 2007		2002 - 2007	
Kraj	THFK (v tis. Kč)	Kraj	THFK (v tis. Kč)
Praha	1754,1	Praha	1 045,2
Plzeňský kraj	851,6	Plzeňský kraj	429,4
Jihočeský kraj	828,2	Středočeský kraj	416,7
Středočeský kraj	799,0	Jihomoravský kraj	414,8
Jihomoravský kraj	770,0	Jihočeský kraj	386,6
Karlovarský kraj	665,9	Karlovarský kraj	353,2
Ústecký kraj	658,9	Liberecký kraj	344,8
Moravskoslezský kraj	652,1	Olomoucký kraj	343,7
Olomoucký kraj	648,7	Moravskoslezský kraj	330,7
Královéhradecký kraj	631,0	Ústecký kraj	328,1
Liberecký kraj	630,9	Královéhradecký kraj	322,1
Vysočina	605,0	Zlínský kraj	320,8
Zlínský kraj	603,6	Vysočina	307,4
ČR průměr	820,6	ČR průměr	438,4

Zdroj: ČSÚ – Regionální účty 2008

Graf 10: THFK na obyvatele v krajích ČR – průměr za vybraná období, (Česko = 100)

Zdroj: ČSÚ – Regionální účty 2008

Vysvětlení relativního úpadku kraje se hledá poměrně těžko, když kraj v řadě ohledů vykazuje příznivé podmínky pro hospodářský růst (např. relativně vysoký podíl VŠ kvalifikovaných pracovníků). Příčiny je možné hledat ve slabém přílivu PZI v mezikrajském srovnání a také v tom, že rozsáhlé území kraje má horský a vrchovinný charakter bez významnějších hospodářských aktivit. V této části kraje není ani dostatečně velký a soustředěný potenciál pro rozvoj cestovního ruchu - přestože význam cestovního ruchu pro ekonomický rozvoj v ČR nelze přeceňovat. Nejen těmto faktorům a identifikaci příčin zaostávání Olomouckého kraje bude pozornost věnována v dalších kapitolách analýzy.

4.2 Trh práce a aktuální vývoj nezaměstnanosti

Olomoucký kraj má v důsledku shora uvedeného vývoje hospodářské výkonnosti trvale značně nadprůměrnou míru nezaměstnanosti s výraznými rozdíly uvnitř kraje. *V roce 2008 byl podle údajů VŠPS (obecné míry nezaměstnanosti) krajem se čtvrtou nejvyšší mírou nezaměstnanosti (5,9 %) (viz tabulka 4).* Nicméně v severních částech kraje se nacházejí mikroregiony, které patří k oblastem s nejvyšší nezaměstnaností v zemi. *Míra nezaměstnanosti se v kraji podobně jako v Česku snížila významně mezi roky 2004 a 2008 – podle relativního poklesu však méně než na národní úrovni, a to kvůli nižší ekonomické výkonnosti kraje.*

Tabulka 4: Vývoj míry nezaměstnanosti v krajích ČR (VŠPS)

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	Index
Praha	3,9	3,6	4,2	3,9	3,5	2,8	2,4	1,9	0,49
Středočeský kraj	6,7	4,9	5,2	5,4	5,2	4,5	3,4	2,6	0,39
Jihočeský kraj	5,6	5,0	5,2	5,7	5,0	5,1	3,3	2,6	0,46
Plzeňský kraj	5,8	4,7	5,3	5,8	5,1	4,6	3,7	3,6	0,62
Karlovarský kraj	7,4	7,5	6,4	9,4	10,9	10,2	8,2	7,6	1,03
Ústecký kraj	13,3	12,7	13,0	14,5	14,5	13,7	9,9	7,9	0,59
Liberecký kraj	6,2	4,7	6,1	6,4	6,5	7,7	6,1	4,6	0,74
Královéhradecký kraj	6,1	4,2	5,8	6,6	4,8	5,4	4,2	3,9	0,64
Pardubický kraj	6,4	7,2	7,6	7,0	5,6	5,5	4,4	3,6	0,56
Vysočina kraj	6,1	5,1	5,3	6,8	6,8	5,3	4,6	3,3	0,54
Jihomoravský kraj	8,5	7,6	8,0	8,3	8,1	8,0	5,4	4,4	0,52
Olomoucký kraj	10,4	9,6	9,6	12,0	10,0	8,2	6,3	5,9	0,57
Zlínský kraj	8,5	7,9	7,5	7,4	9,4	7,0	5,5	3,8	0,45
Moravskoslezský kraj	14,3	13,3	14,7	14,5	13,9	12,0	8,5	7,4	0,52
Česko	8,1	7,3	7,8	8,3	7,9	7,1	5,3	4,4	0,54

Zdroj: ČSÚ – Výběrové šetření pracovních sil

I přes pokles nezaměstnanosti však nedošlo k významnému nárůstu míry zaměstnanosti (tabulka 5). Ta se sice mezi roky 2003-2008 mírně zvýšila, v roce 2008 dosahovala ale pouhých 53,6 %, což je třetí nejnižší hodnota hned po Ústeckém a Moravskoslezském kraji. Ze srovnání hodnot měř zaměstnanosti a nezaměstnanosti (zejména v letech 2004–2008) vyplývá, že i přes nárůst zaměstnanosti dochází k významnému poklesu míry ekonomické aktivity obyvatel v kraji – v období 2002-2008 byl v Olomouckém kraji tento pokles třetí nejvyšší mezi kraji Česka.

Tabulka 5: Vývoj míry zaměstnanosti v krajích ČR

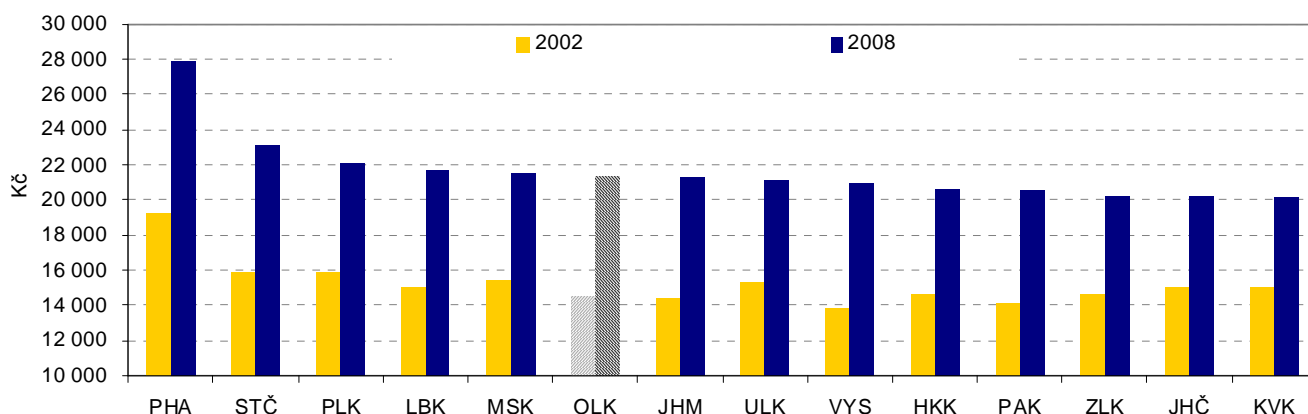
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	změna 2008-2003
Praha	59,9	58,9	59,9	60,3	60,3	60,2	0,3
Středočeský kraj	57,1	56,6	56,4	57,1	57,6	58,0	0,9
Jihočeský kraj	56,3	56,0	56,6	56,5	57,7	57,9	1,6
Plzeňský kraj	56,4	56,2	57,4	56,7	56,8	57,8	1,4
Karlovarský kraj	57,6	55,7	55,9	55,3	56,3	56,2	-1,4
Ústecký kraj	51,4	51,9	51,7	52,2	51,8	52,6	1,2
Liberecký kraj	56,2	56,7	55,8	54,6	54,2	53,8	-2,4
Královéhradecký kraj	55,6	54,1	55,2	56,1	56,2	55,9	0,3
Pardubický kraj	54,9	54,0	55,1	55,3	55,4	56,0	1,1
Vysočina kraj	54,9	54,7	54,4	55,4	56,9	56,4	1,5
Jihomoravský kraj	53,5	53,2	53,4	53,2	54,5	54,5	1,0
Olomoucký kraj	53,2	51,0	52,3	53,5	53,9	53,6	0,4
Zlínský kraj	53,7	53,3	52,2	54,3	55,7	55,7	2,0
Moravskoslezský kraj	49,5	49,2	50,3	50,5	51,8	53,1	3,6
Česko	54,8	54,3	54,7	55,0	55,6	55,9	0,3

Zdroj: ČSÚ – Výběrové šetření pracovních sil za příslušné roky

Přestože Olomoucký kraj dosahoval ve sledovaném období nejnižších hodnot hospodářského růstu, patří mezi průměrné regiony dle mzdové úrovně. V roce 2008 činil medián mzdy v kraji 21 345 Kč, což je 6. místo mezi kraji Česka. Z hlediska růstu průměrné mzdy patří Olomouckému kraji vzhledem k úrovni hospodářského růstu překvapivě 3. místo, když s růstem 46,7 % mezi lety 2002–2008 překonal i tempo růstu mezd v Praze (45 %). I přes nižší ekonomické tempo se tedy životní úroveň obyvatel v kraji v průměru ve sledovaném období zvýšila více než ve většině krajů Česka.

Graf 11: Vývoj měsíční mzdy (hodnoty mediánu) v letech 2002 – 2008 dle krajů Česka

Zdroj: ČSÚ – Struktura mezd zaměstnanců za uvedené roky

Samotná úroveň průměrné mzdy však neposkytuje dostatečnou informaci o (ekonomické) životní úrovni obyvatel. Z šetření ČSÚ o příjmech a životních podmínkách domácností (za rok 2008) vyplývá, že *Olomoucký kraj dosahuje druhé nejnižší průměrné úrovně celkových čistých příjmů na osobu za rok v celém Česku*. V roce 2007 činil celkový čistý příjem v Olomouckém kraji 119 883 Kč oproti průměru Česka 131 152. Dále šetření ukazuje, že *v Olomouckém kraji se nachází největší podíl domácností pod 60 % mediánu příjmu na osobu v Česku* – za celé Česko je tento podíl 9,3 %, blízko Olomouckému kraji jsou ještě další tři kraje Ústecký (13,9), Moravskoslezský (13,7) a Karlovarský (13,3). Navzdory 6. nejvyšší průměrné mzdě mezi kraji Česka je čistý příjem na osobu v Olomouckém kraji druhý nejnižší. *Příčinou této situace je velmi nízká míra participace obyvatel na tvorbě HDP kraje*.

Údaje za **registrovanou míru nezaměstnanosti** jsou v podstatě jedinými aktuálními daty na regionální úrovni, prostřednictvím nichž lze zprostředkovaně hodnotit vývoj i během turbulentního roku 2009. Globální ekonomická krize se v Česku začala negativně projevovat zhruba od poloviny roku 2008, kdy se také v Česku zastavil pokles nezaměstnanosti. Údaje o registrované míře nezaměstnanosti budou proto sledovány od tohoto data do konce roku 2009.

Míra nezaměstnanosti v tomto období výrazně narostla ve všech krajích Česka, trend vývoje však v řadě z nich byl rozdílný od předchozích let, a to v tom smyslu, že řada úspěšných regionů si pohoršila více než regiony s trvale vysokou mírou nezaměstnanosti. Olomoucký kraj je však výjimkou tohoto trendu. *Zatímco v polovině roku 2008 se nacházel na 10. příčce mezi kraji, do konce roku 2009 spadl na místo 13.* (viz tabulka v příloze). Velmi dobře to ilustruje graf 12.

Důvodem je skutečnost, že *Olomoucký kraj zaznamenal ve sledovaném období nejvyšší absolutní nárůst míry nezaměstnanosti a zároveň čtvrtý nejvyšší relativní nárůst*, rozdíly mezi kraji s nejvyšším relativním nárůstem jsou však malé (nejvyšší nárůst byl 224 %, nárůst míry nezaměstnanosti Olomouckého kraje 218 %, zatímco na úrovni Česka byl nárůst 184 %) (viz grafy v příloze).

Možná překvapivě *nedošlo k nejvyššímu nárůstu nezaměstnanosti v rámci Olomouckého kraje v jeho severních částech, v regionech, které tradičně patřily k regionům s velmi vysokou nezaměstnaností*, ale naopak ve střední a jižní části kraje. Ukazují to obrázky mapující změny nezaměstnanosti na úrovni regionů ORP v příloze. K nejvyššímu nárůstu nezaměstnanosti došlo v obvodech ORP Uničov, Konice, Prostějov a Mohelnice, ve dvou případech tedy v regionech s podprůměrnou a v jednom případě s průměrnou mírou nezaměstnanosti v polovině roku 2008 (v rámci kraje). *Výsledkem je určité sblížení mikroregionů podle tohoto ukazatele, což samozřejmě vytváří potřebu bližšího zhodnocení a možného přehodnocení současné podpory zaměřené na nejslabší regiony*. Podrobnějšímu hodnocení územních rozdílů v Olomouckém kraji je věnována příloha 2 Socio-ekonomické analýzy Olomouckého kraje a také část Problémové analýzy.

Jednoznačně nepříznivý vývoj na trhu práce v posledním období tak zpochybňuje příznivé údaje za ekonomický vývoj z roku 2008 a potvrzuje domněnku, že vyšší růst z roku 2008 bude spíše krátkodobým výkyvem podobně jako tomu bylo v roce 2004. Intenzivní zvýšení nezaměstnanosti naznačuje, že situace v kraji není ekonomicky stabilizovaná a předchozí zaostání ekonomické dynamiky kraje se může v současnosti dále silně prohloubit.

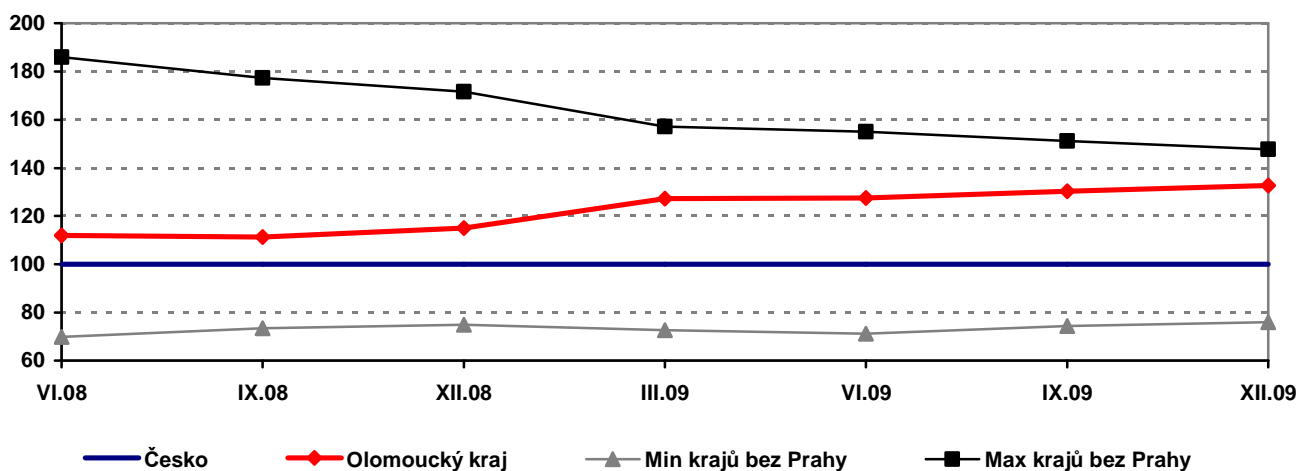
Tabulka 6: Vývoj míry nezaměstnanosti v období červen 2008 – prosinec 2009

	VI.08	IX.08	XII.08	III.09	VI.09	IX.09	XII.09
Praha	2,0	2,1	2,1	2,6	3,0	3,4	3,7
Středočeský	3,6	4,0	4,5	5,6	5,7	6,4	7,0
Jihočeský	3,5	3,9	4,8	6,6	6,4	6,7	7,8
Plzeňský	3,7	4,3	5,0	6,6	6,9	7,7	8,2
Karlovarský	6,3	6,7	7,6	9,6	10,2	10,4	11,1
Ústecký	9,3	9,4	10,3	12,1	12,4	13,0	13,6
Liberecký	5,6	6,1	7,0	9,7	10,4	10,7	11,2
Královéhradecký	3,8	4,0	4,8	6,6	6,8	7,4	8,0
Pardubický	4,5	5,0	6,0	7,8	7,8	8,5	9,6
Vysočina	4,6	5,2	6,3	8,6	8,6	9,3	10,3
Jihomoravský	5,7	6,1	6,8	8,7	8,7	9,5	10,6
Olomoucký	5,6	5,9	6,9	9,8	10,2	11,2	12,2
Zlínský	5,0	5,4	6,1	8,5	9,2	10,1	10,8
Moravskoslezský	8,0	8,0	8,5	11,0	11,5	11,7	12,1
Česko	5,0	5,3	6,0	7,7	8,0	8,6	9,2

Poznámka: Tučně označeny hodnoty nad průměrem Česka

Zdroj: MPSV

Graf 12: Vývoj míry nezaměstnanosti, čtvrtletně 06/2008–12/2009 (Česko=100)

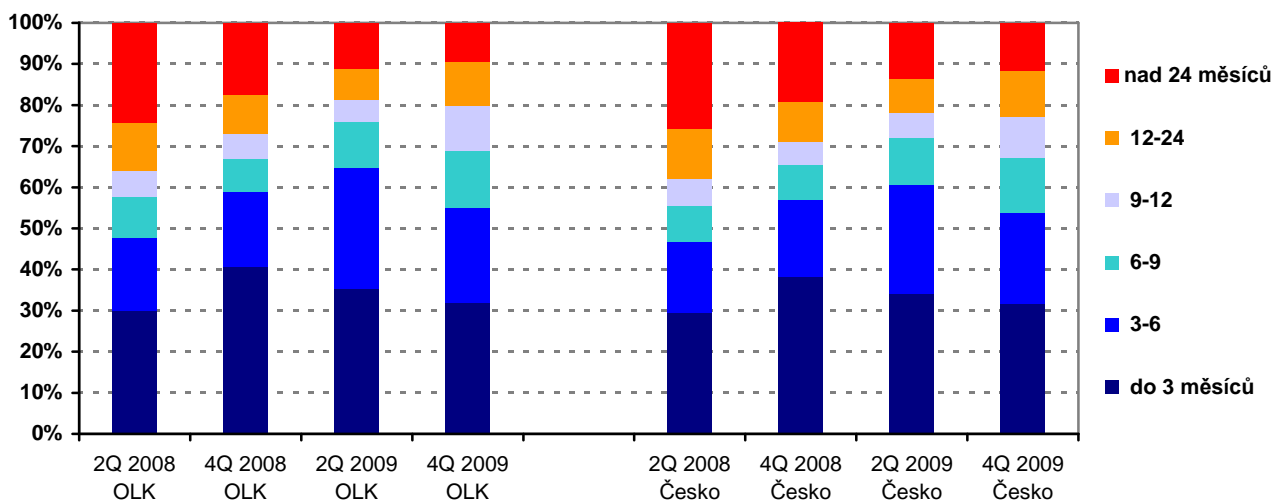

Zdroj: MPSV

Velmi intenzivní nárůst počtu uchazečů o práci změnil (ale pouze krátkodobě!) strukturu nezaměstnaných z hlediska délky jejich nezaměstnanosti – díky velmi rychlému nárůstu nových uchazečů o práci se snížil podíl dlouhodobě nezaměstnaných (z 35 % v polovině roku 2008 na 20 % na konci roku 2009 – viz graf 13). Rozdíl je patrný především u skupiny uchazečů nezaměstnaných déle než 24 měsíců, u nichž došlo dokonce k mírnému poklesu i v absolutním počtu. Těžiště problému nezaměstnanosti se tak aktuálně přeneslo více směrem ke krátkodobě nezaměstnaným – ale počet uchazečů se s výjimkou nejdelší délky nezaměstnanosti zvýšil ve všech kategoriích. *U uchazečů nezaměstnaných do 12 měsíců se jejich počet zvýšil ze 17 tis. uchazečů na konci roku 2008 na téměř 33 tis. uchazečů na konci roku 2009, v případě uchazečů nezaměstnaných déle než 12 měsíců se ve stejném období jejich počet zvýšil ze 6,3 tis. uchazečů na 7,6 tisíc uchazečů.*

Graf 13: Struktura nezaměstnaných podle délky nezaměstnanosti

Zdroj: MPSV

Vzhledem k dalšímu předpokládanému, i když již mírnějšímu, růstu nezaměstnanosti lze předpokládat, že se jedná spíše o krátkodobý efekt. V ekonomice stále nevzniká dostatek nových pracovních míst a není tedy pravděpodobné, že se podaří krátkodobé (natož dlouhodobé) uchazeče rychle umístit zpět na trh práce. Struktura nezaměstnanosti se bude postupně posouvat zpět k „normálu“, jak naznačuje i vývoj v druhé polovině roku 2009, bohužel velmi pravděpodobně na vyšší úrovni míry nezaměstnanosti. Důležité je, aby se dlouhodobá nezaměstnanost nezvyšovala opět až nad úroveň let před krizí. Zapotřebí je k tomu v současné ekonomicky nepříznivé době mnohem aktivnější práce jak s uchazeči, tak i případnými zaměstnavateli ve smyslu cílenějších rekvalifikací, aktivnější a individuálnější podpory hledání nového uplatnění či hledání alternativních forem uplatnění s cílem udržet uchazeče „aktivní“.

Změn v důsledku krize doznala i **struktura uchazečů podle věku a podle vzdělání**, resp. kvalifikace. *Podle věku se zvýšil podíl skupiny uchazečů ve věku 20-29 let* (z 19 % v polovině roku 2008 na 24 % na konci roku 2009 – viz grafy v příloze), kde významnou skupinu představují *čerství absolventi škol*, kteří v současnosti hledají místo velmi obtížně⁶. U této skupiny uchazečů došlo také k nejvyššímu nárůstu jejich počtu – zatímco na konci roku 2008 jich v evidenci bylo 5 066, na konci roku 2009 to bylo již 10 018 (nárůst tedy v podstatě o 100 %). K nejnižšímu nárůstu naopak došlo ve skupině uchazečů starších 50 let, kde byl nárůst přibližně o 50 %.

Podle nejvyššího dokončeného vzdělání došlo k významné změně u skupiny *uchazečů se středním odborným vzděláním s maturitou i bez maturity*, tedy v podstatě kvalifikovaných pracovníků, po kterých byla ještě nedávno velmi silná poptávka a u kterých si řada firem stěžovala na jejich nedostatek. Z 15 tisíc na konci roku 2008 se jejich počet zvýšil na 28 tis. na konci roku 2009. Možná překvapivě další skupinou, u které došlo k relativně vysokému nárůstu v jejich počtu, jsou *uchazeči s vyšším odborným a bakalářským vzděláním*. V tomto případě se však v absolutních hodnotách jedná stále o malou skupinu uchazečů (549 uchazečů na konci roku 2009 oproti 316 na konci roku 2008).

Na národní úrovni je situace srovnatelná s Olomouckým krajem, z hlediska těchto trendů se kraj významně nevymyká. Krize tedy do značné míry postihuje „nové“ skupiny osob, které dříve neměly podstatné problémy s hledáním práce. Tyto nové skupiny mají samozřejmě i své specifické potřeby z hlediska podpory při hledání dalšího uplatnění a tato podpora by se jim měla přizpůsobit. Řešením je nalézt nové (možná více individualizované a proaktivnější) nástroje a formy podpory, které pomohou nezaměstnaným najít nové uplatnění

⁶ Tato statistika není bohužel dostupných v běžných statistikách MPSV, vycházíme zde především odborných prací a komentářů k aktuální situaci.

a zabrání jejich propadu mezi dlouhodobě nezaměstnané, s kterými si zatím v Česku politika trhu práce nedokázala příliš poradit. Pokud se však nezmění hospodářská situace, ani toto řešení nevrátí nezaměstnanost (počet nezaměstnaných, strukturu nezaměstnanosti) na úroveň před začátkem krize.

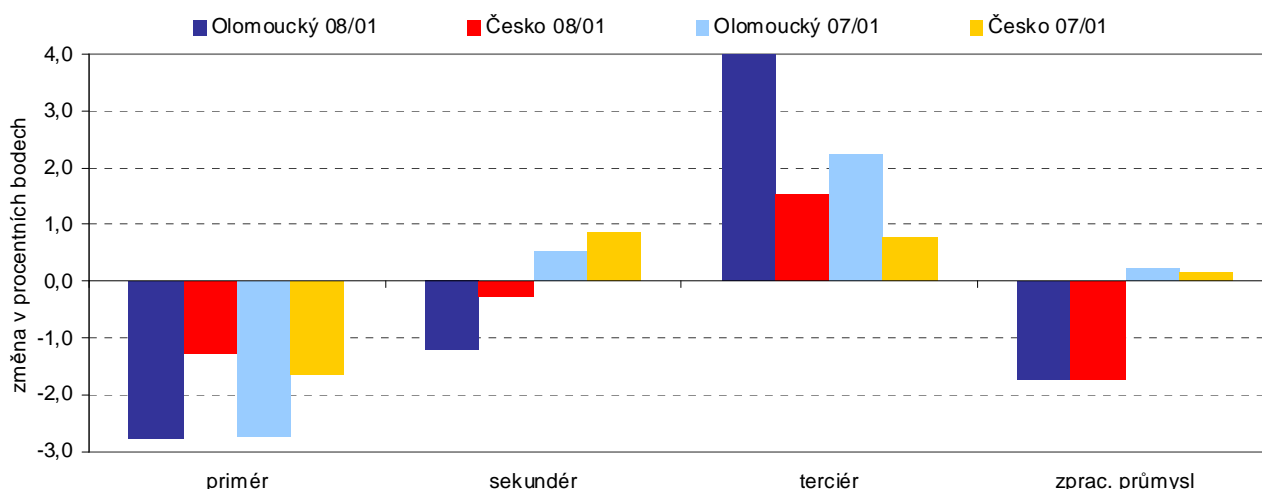
4.3 Strukturální charakteristiky hospodářství

Faktorem, který ovlivňuje výše zmíněné makroekonomické ukazatele, je struktura ekonomiky. *Olomoucký kraj se vyznačuje čtvrtým nejvyšším podílem terciéru na tvorbě HPH mezi kraji Česku* (v roce 2008 56,7 %, v Česku 59,9 %). Nicméně vzhledem k nízké úrovni HDP lze předpokládat, že to neznačí vyspělost sektorové struktury hospodářství, nýbrž spíše zaostání za ostatními kraji v tzv. sekundární industrializaci⁷. K té v kraji do určité míry také došlo (viz graf 14), nicméně v podstatně slabší intenzitě než je tomu ve většině regionů Česka.

Celkové hospodářské struktura Česka v regionálním srovnání je deformována Prahou s jednoznačně nadprůměrným podílem terciéru (81,5 %). Proto přes mírně nadprůměrné podíly sekundéru (38,6 % vs. 36,1 %) a zpracovatelského průmyslu (28,9 % vs. 24,7 %) lze ve srovnání s obdobnými kraji hovořit o poddimenzovaném zpracovatelském průmyslu (viz graf v příloze). To odpovídá velmi slabému přílivu PZI a také výrazně podprůměrné exportní výkonnosti kraje (viz níže).

Z hlediska priméru, který ve sledovaném období klesal mírně rychleji než v celém Česku, je kraj nad národním průměrem (4,7 % vs. 4,1 % pro Česko v roce 2008), přičemž značné části kraje mají stále výrazně zemědělský charakter.

Graf 14: Vývoj sektorové struktury hrubé přidané hodnoty v Olomouckém kraji 2001–2008

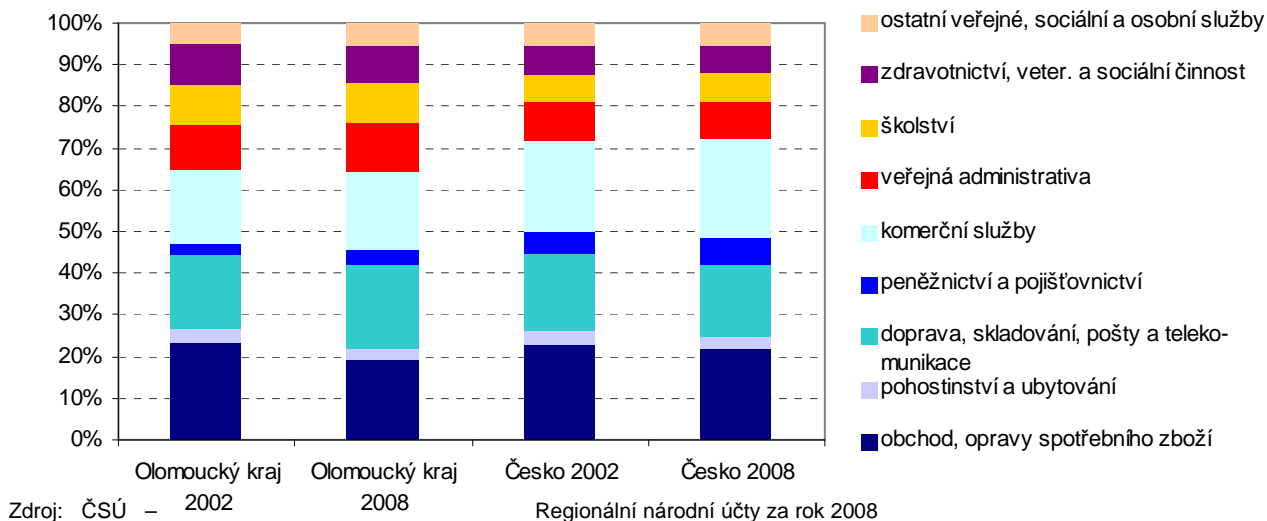
Poznámka: Z důvodu poklesu výkonu zpracovatelského průmyslu v roce 2008 díky ekonomické krizi je hodnocen i rok 2007.
Zdroj: ČSÚ – Regionální národní účty za rok 2008

Naopak sektor služeb svůj podíl na HPH vytvořené v kraji v daném období mírně posílil, oproti Česku byl nárůst vyšší téměř o 3 p.b. Struktura sektoru služeb je v Olomouckém kraji také mírně odlišná, dlouhodobě však relativně stabilní (viz graf 15) – nižší podíl v Olomouckém kraji má především skupina komerční služby, zahrnující činnosti v oblasti nemovitostí, pronájem, činnosti v oblasti výpočetní techniky, výzkum a vývoj a ostatní podnikatelské činnosti.

⁷ Označení sekundární industrializace označuje stav, kdy dochází v rozporu s dlouhodobým trendem růstu podílu terciéru na produkci a zaměstnanosti k růstu podílu sekundárního sektoru ekonomiky dané země. Příčinou této „druhé“ vlny industrializace jsou globální změny v dělbě práce, kdy jsou víceméně standardizované výrobní aktivity v průmyslu přesouvány do rozvíjejících se ekonomik. Ačkoliv ČR již není považována za rozvíjející se ekonomiku, i zde od poloviny 90. let minulého století dochází k tomuto trendu.

Graf 15: Struktura sektoru služeb v Olomouckém kraji a Česku, 2002 a 2008 (v %)

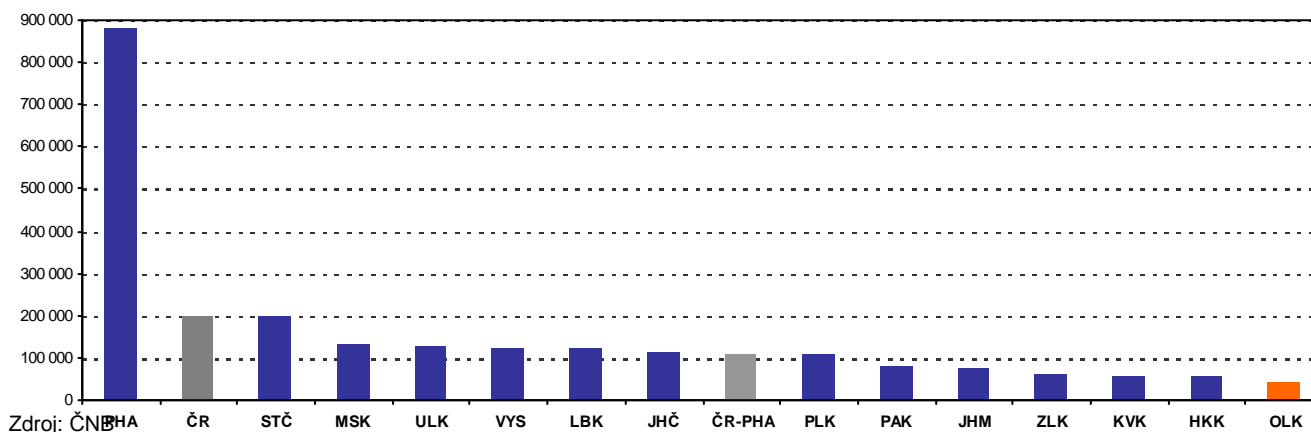
4.4 Internacionalizace hospodářství kraje

Přímé zahraniční investice (PZI) představují klíčový faktor ovlivňující dosavadní ekonomickou úroveň a výkonnost hospodářství Česka i jednotlivých regionů. Důkazem jsou zcela rozdílné ekonomické charakteristiky segmentů firem pod zahraniční kontrolou a firem bez účasti zahraničního kapitálu (viz příslušné analýzy ČSÚ). Pro zhodnocení ekonomického vývoje jednotlivých regionů je tak užitečné podívat se na regiony z hlediska objemu příchozích PZI.

PZI se jednoznačně koncentrují do Prahy, jejíž podíl na stavu PZI ke konci roku 2007 činil 51,6 %. Nicméně zahraniční firmy z Prahy ovládají množství aktivit po celém Česku. Proto je hodnota pro Prahu poněkud zavádějící⁸. To však neznamená, že se Praha nepodílí na stavu PZI zcela rozhodující měrou.

Ze srovnání jednotlivých krajů vyplývá, že *Olomoucký kraj je druhým nejméně úspěšným krajem v Česku z hlediska přílivu PZI*. K 31. 12. 2007 činil podíl kraje pouhých 1,3 %, podíl na obyvatelstvu přitom činil 6,2 %. Podle relativizovaných údajů na obyvatele se Olomoucký kraj umístil na posledním místě (viz graf 16).

Graf 16: Stav přímých zahraničních investic na obyvatele v krajích ČR (v Kč), 2007

Vliv PZI na ekonomický vývoj regionů se projevuje se zpožděním, dostupná data hodnotí celkový (kumulativní) stav příšlých investic za celé období. Zajímavé je proto zhodnotit také dynamiku růstu PZI v několika časových obdobích s důrazem zejména na poslední roky. Pro hodnocení v této analýze jsme zvolili poslední růstové

⁸ Podrobněji viz například BermanGroup (2009) – Plnění cílů Strategie regionálního rozvoje ČR a vyhodnocení dopadů kohezní politiky na regionální rozvoj, Zpráva pro MMR.
www.kr-olomoucky.cz/partnerstvi
www.rr-strednimorava.cz

období po roce 2002 a po roce 2004, který byl rokem vstupu Česka do EU a z hlediska přílivu PZI byl významným mezníkem (viz tabulka 7). Na rozdíl od řady krajů (např. Libereckého, Jihočeského apod.) *v případě Olomouckého kraje po roce 2002 došlo k minimálnímu přílivu nových PZI. Podle celkového stavu PZI došlo v Olomouckém kraji po roce 2004 dokonce ke snížení hodnoty stavu PZI*, což naznačuje že PZI mají omezený dopad na ekonomiku kraje, resp. potenciálně nižší dopad než by bylo možné očekávat, pokud by existující investice byly v kraji dále rozvíjeny. Nižší stav PZI je tedy jedním z vysvětlení nízkého ekonomického růstu kraje a jeho hospodářského zaostávání.

Tabulka 7: Přímé zahraniční investice dle krajů ČR (stav k 31.12. daného roku)

	2002		2004		2007		rozdíl 2007-2002	
	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%	mil. Kč	%
Praha	613 049	52,6	998 734	54,8	1 049 063	51,6	436 014	50,3
Středočeský kraj	114 886	9,9	242 041	13,3	231 289	11,4	116 403	13,4
Jihočeský kraj	38 407	3,3	41 476	2,3	71 092	3,5	32 685	3,8
Plzeňský kraj	50 060	4,3	47 267	2,6	59 215	2,9	9 156	1,1
Karlovarský kraj	14 779	1,3	15 443	0,8	17 940	0,9	3 161	0,4
Ústecký kraj	76 274	6,5	75 838	4,2	104 831	5,2	28 557	3,3
Liberecký kraj	22 306	1,9	43 613	2,4	52 675	2,6	30 370	3,5
Královéhradecký kraj	22 844	2	25 835	1,4	29 982	1,5	7 138	0,8
Pardubický kraj	26 815	2,3	34 699	1,9	40 420	2	13 605	1,6
Vysočina kraj	18 450	1,6	33 454	1,8	63 757	3,1	45 307	5,2
Jihomoravský kraj	59 043	5,1	90 947	5,0	83 396	4,1	24 353	2,8
Olomoucký kraj	26 609	2,3	33 779	1,9	27 107	1,3	497	0,1
Zlínský kraj	30 809	2,6	28 880	1,6	36 843	1,8	6 033	0,7
Moravskoslezský kraj	51 199	4,4	109 856	6,0	164 501	8,1	113 302	13,1
Česká republika	1 165 529	100	1 821 863	100	2 032 111	100	866 582	100

Zdroj: ČNB

Samotný objem investic je ovlivněn „extrémní“ koncentrací PZI do Prahy. Vedle velikosti přílivu PZI je třeba při hodnocení zohlednit také strukturu příchozích PZI a především charakter aktivit, které jsou s nimi spojeny. Právě to je důležité především pro jejich dlouhodobý dopad na ekonomiku regionu. Data ČNB za PZI bohužel v regionálním pohledu zahrnují informace pouze o celkovém stavu PZI, nikoliv o jejich teritoriální (odkud pocházejí) či odvětvové struktuře, které jsou je pro hodnocení potenciálního dopadu PZI důležité. Na strukturu PZI lze usuzovat prostřednictvím dat agentury CzechInvest (viz tabulka 8), která sleduje investice podpořené investičními pobídkami.

Tabulka 8: Výše investice podle investičních záměrů podpořených investičními pobídkami, Olomoucký kraj (stav k 31. lednu 2010)

Odvětví investice	Investice v mil. Kč
elektronický + elektrotechnický	25 709,72
výroba dopravních prostředků	5 375,45
textilní	1 660,00
strojírenský	1 546,70
papírenský	451,00
chemický + farmaceutický	108,25
ostatní (stavební materiály)	2 356,88
CELKEM	37 208,00

Zdroj: CzechInvest

Podle těchto údajů mířila největší část investic v Olomouckém kraji do elektronického a elektrotechnického průmyslu, které patří mezi aktivity s vyšší přidanou hodnotou. Bohužel největší část z těchto investic připadá na ukončenou výrobu CRT obrazovek v Hranicích. Po odečtení této investice je hlavním odvětvím podpořených investic výroba dopravních prostředků. Mezi těmito investicemi se nacházejí i aktivity s vyšší přidanou hodnotou, nicméně dva z investorů přítomných v Olomouckém kraji umístili technologická a vývojová centra do jiných regionů v Česku. A to je pro Olomoucký kraj nevýhodou. Jedním z faktorů, které toto rozhodnutí ovlivnily, je

velmi pravděpodobně i absence technických oborů v kraji, resp. absence technické vysoké školy a výzkumného a vývojového zázemí.

Na druhé straně i Olomoucký kraj získal zahraniční investici do technologického centra, a to ve dvou případech. Jedna směřovala do oblasti automobilového průmyslu, druhá do oblasti výroby a servisu lékařských produktů, kterou lze přiřadit k typičtějším odvětvím kraje. Obě investice jsou relativně nedávné (druhá začala být realizována až v průběhu roku 2008) a je tedy zatím obtížné hodnotit jejich případný dopad (přínos) pro kraj.

Tabulka 9: Porovnání pořadí jednotlivých krajů podle hodnoty celkového vývozu a podle hodnoty vývozu v přepočtu na 1 obyvatele v roce 2008

Kraje	Hodnota vývozu celkem v mil. Kč	Kraje	Hodnota vývozu na 1 obyvatele v tis. Kč
Středočeský	475 548	Plzeňský	412,2
Moravskoslezský	259 613	Středočeský	390,8
Plzeňský	233 322	Pardubický	367,5
Pardubický	188 810	Moravskoslezský	207,7
Jihomoravský	174 268	Liberecký	205,7
Ústecký	158 872	Zlínský	199,0
Praha	126 125	Vysočina	195,0
Zlínský	117 626	Ústecký	190,4
Jihočeský	102 092	Královéhradecký	178,5
Vysočina	100 318	Karlovarský	164,8
Královéhradecký	98 821	Jihočeský	160,9
Olomoucký	96 754	Jihomoravský	152,4
Liberecký	89 632	Olomoucký	150,7
Karlovarský	50 848	Praha	102,9

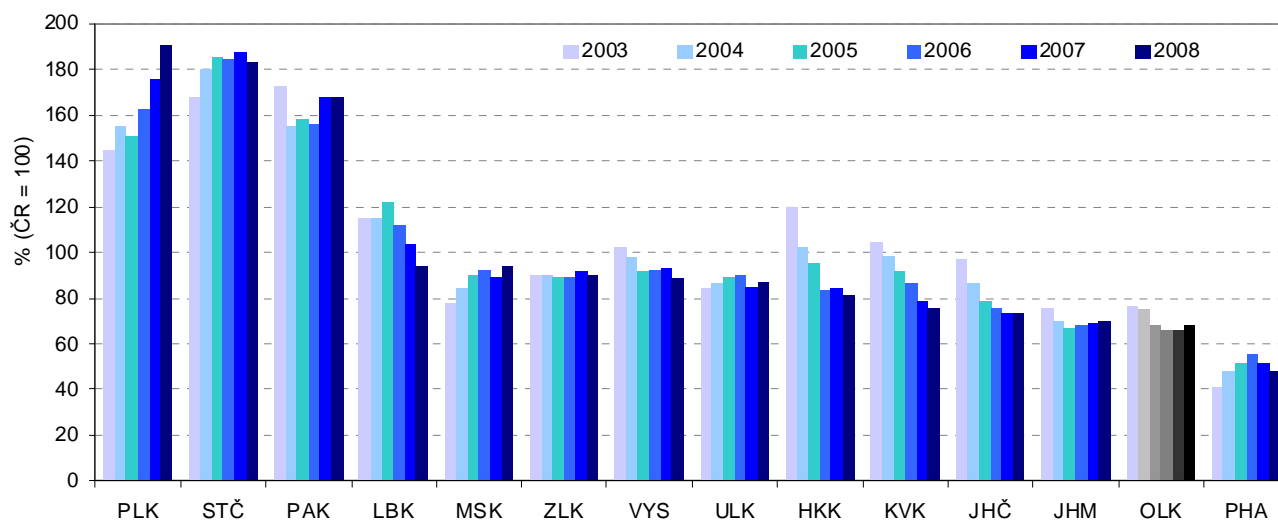
Zdroj: ČSÚ

Zahraniční investice, které dosud do Česka směřovaly, byly motivovány zejména snahou snížit výrobní náklady. Z velké části tedy byly směřovány do výrobních aktivit zaměřených nikoliv na domácí trh, ale na vývoz.

Zahraniční obchod, resp. exportní výkonnost je významným motorem dosavadního růstu české ekonomiky,

Olomoucký kraj dosahoval v roce 2008 předposledního místa mezi kraji dle exportní výkonnosti (měřeno objemem exportu na obyvatele – viz tabulka 9). Jak ukazuje graf 17, pořadí krajů se změnilo především mezi roky 2003-2006, kdy se některé z krajů propadly v pořadí níže (př. Královéhradecký, Karlovarský a Jihočeský), Olomoucký kraj však zůstává předposledním krajem dlouhodobě na přibližně 70% úrovni průměru Česka.

Graf 17: Vývoj exportní výkonnosti dle krajů ČR

Zdroj: ČSÚ

Podíváme-li se na výrobovou strukturu exportu kraje (viz tabulka 10), vidíme, že rozhodující exportní položky kraje jsou generovány v a kovodělném průmyslu. Podíl těchto skupin výrobků na exportu z kraje se mezi lety 2004 a 2008 dále zvýšil, celkově přibližně o 2 p.b. Příznivá je skutečnost, že při podrobnějším hodnocení exportních položek Olomouckého kraje (viz tabulky v příloze) je patrné, že v něm převládají složitější konečné výrobky a komponenty elektrotechnického a strojírenského průmyslu, především položky kategorií 77, 74 a 71.

Tabulka 10: Hlavní exportní položky Olomouckého kraje (podíl v % na celkovém exportu z kraje)

Kód a název zboží (SITC)	2004	2005	2006	2007	2008	změna 2004-2008
77-Elektrická zařízení...	20,1	15,6	14,8	14,5	15,5	-4,6
71-Stroje a zař. k výrobě energie	7,4	8,5	10,3	10,6	10,0	2,6
69-Kovové výrobky j.n.	7,9	8,8	9,1	9,7	9,5	1,6
74-Stroje a zař. všeob. už. v prům.	8,2	8,0	7,6	8,4	8,6	0,4
72-Strojní zařízení...	6,0	6,6	7,3	7,2	8,0	2,0
64-Papír, lepenka a výrobky z nich	5,2	5,1	4,5	4,3	4,2	-1,0
84-Oděvní výrobky a doplňky	6,5	6,3	5,3	4,3	x	-2,2*
78-Silniční vozidla	4,1	3,9	3,8	4,2	x	0,1*

Poznámka: * rozdíl 2004-2007

Zdroj: ČSÚ

V některých případech má Olomoucký kraj také významný podíl na celkovém exportu dané položky v Česku – z těch, které mají významný podíl i v samotném Olomouckém kraji to v roce 2008 byly zejména 775 Elektrická a mechanická zařízení pro domácnost a 716 Točivé stroje elektrické a jejich díly. Kromě těchto položek se Olomoucký podílí významněji na českém exportu v produktech potravinářského průmyslu. Detailnější údaje o struktuře krajského exportu jsou významné především pro hodnocení jeho ekonomické specializace, která je předmětem samostatné kapitoly.

4.5 Koncentrace ekonomické moci – pozice kraje v globálních produkčních sítích (GPN)

Současný hospodářský vývoj Olomouckého kraje (stejně jako celého Česka) je zásadním způsobem ovlivněn také jeho zapojením do evropských a globálních hospodářských vztahů a sítí (GPN z anglického *Global Production Networks*⁹). Ty z části mapují data za zahraniční investice a export, která poukazují na skutečnost, že Olomoucký kraj je dosud do značné míry mimo pozornost těchto globálních sítí. Zahraniční investice a export jsou však pouze jednou z možných forem zapojení do GPN, která navíc může zahrnovat zapojení i na nejnižší úrovni řetězce – tj. například jako dodavatel velmi jednoduchých komponentů bez vlastní přidané hodnoty. Mnohem důležitější pro posouzení charakteru a formy zapojení kraje a „jeho“ subjektů do GPN jsou zejména funkce, které jsou s tímto zapojením spojeny (např. řídicí, strategické, vývojové, inovační, marketingové apod.), a také autonomie a moc daného subjektu tyto sítě a dění v nich ovlivňovat, měnit atd. Ideální pro zpracování této části by byla realizace řízených rozhovorů s dostatečným počtem vybraných firem v kraji. Harmonogram projektu takto rozsáhlou, ale jednoznačně přínosnou analýzu neumožňuje, hodnocení GPN bude spojeno pouze s dostupnými daty a bude se svým způsobem prolínat celou analýzou. V této kapitole se hodnocení zaměří na jeden z dílčích aspektů, kterým je „moc“.

Významným aspektem hospodářsky úspěšných regionů v rozvinutých tržních ekonomikách je koncentrace rozhodování a s tím spojené ekonomické (částečně pak i politické) moci. Naprostá většina zásadních rozhodnutí na úrovni firem je uskutečňována v jejich ústředích. Rozhodovací proces přitom vyžaduje přítomnost specifických vnitro-firemních aktivit, zejména strategických aktivit s (obvykle) nejvyšší přidanou hodnotou v rámci aktivit firmy. Tyto strategické aktivity navíc potřebují blízkost dalších specializovaných subjektů (firmy výrobního terciéru, VaV instituce apod.). Ekonomická moc a význam přítomnosti rozhodovacího procesu v regionu v tomto kontextu roste s velikostí firmy.

⁹ Zdůvodnění významu GPN na příkladu analýzy Česka viz Žižalová, Csank (2010).

Tabulka 11 ukazuje rozmístění ústředí 200 největších soukromých nefinančních firem dle krajů Česka. Dle uvedených hodnot je patrné, že hlavním centrem jsou Střední Čechy¹⁰, s výrazným odstupem za nimi pak Moravskoslezský kraj.

Tabulka 11: Lokalizace ústředí 200 největších firem (podle počtu zaměstnanců) dle krajů Česka, 2009

	Lokalizace ústředí:		
	a) deseti	b) sta	c) dvou set
	největších soukromých nefinančních firem v ČR		
Praha	5	36	71
Středočeský kraj	1	9	24
Jihočeský kraj	-	3	7
Plzeňský kraj	-	5	9
Karlovarský kraj	-	2	3
Ústecký kraj	-	4	10
Liberecký kraj	-	5	9
Královéhradecký kraj	-	2	6
Pardubický kraj	-	5	8
Vysočina	-	3	4
Jihomoravský kraj	1	5	13
Olomoucký kraj	-	3	5
Zlínský kraj	-	1	6
Moravskoslezský kraj	3	13	25
Česko	10	100	200

Pozn. Jedná se pouze o soukromé nefinanční podniky (domácí i pod zahraniční kontrolou).

Zdroj: Albertina

Většina ústředí se přitom nachází v samotné metropolitní oblasti Ostravy, která ještě s Brnem tvoří nejvýraznější ekonomická centra na Moravě. Naopak Olomouc v tomto ohledu zaostává i za sousedním Zlínským krajem. I to samozřejmě přispívá k menší atraktivitě Olomouce a ač se zde nachází velké firmy, jejich role ani v národním ekonomickém systému není pravděpodobně tak významná. Olomoucký kraj v tomto ohledu postrádá významnější koncentraci řídicích funkcí, rozhodování a ekonomické moci, což jsou důležité faktory pro vytvoření významného růstového pólu.

5 Podniky, ekonomický rozvoj a znalostní ekonomika

Předchozí kapitoly hodnotily především makroekonomický vývoj Olomouckého kraje a jeho srovnání s dalšími regiony, jak v Česku, tak v Evropě. I v rámci tohoto hodnocení byly již analyzovány faktory, které makroekonomický vývoj kraje ovlivňují – jako je produktivita práce či míra ekonomické aktivity, ale také přímé zahraniční investice a exportní výkonnost, dva významné faktory růstu české ekonomiky jako celku. K přesnějšímu vysvětlení vývoje kraje a identifikaci rizik nebo naopak příležitostí dalšího rozvoje je však třeba podívat se hlouběji na další charakteristiky kraje, které se vztahují de facto k jeho vnitřnímu potenciálu. A právě na ty jsou zaměřeny další kapitoly analýzy, přičemž tato je zaměřena na oblast *ekonomické konkurenceschopnosti*.

Dlouhodobý úspěšný rozvoj kraje jako celku závisí na jeho (hospodářské) konkurenceschopnosti a ta je přímo závislá na konkurenceschopnosti firem působících v kraji. A v současnosti je konkurenceschopnost firem spojena především s jejich schopností využívat nové znalosti a vytvářet inovace. Z hlediska témat analýzy lze tuto oblast rozdělit na (i) hodnocení ekonomické specializace kraje a přítomnosti aktivit s vyšší přidanou hodnotou a jejich provázanosti na (ii) znalostní kapacity přítomné v kraji (tj. především výzkumné a vývojové aktivity a kvalita lidských zdrojů).

¹⁰ Praha společně se Středočeským krajem tvoří funkčně velmi úzce propojený a z tohoto pohledu přirozený region, proto je zde uveden jako jeden pod názvem Střední Čechy.

5.1 Základní struktura podniků a hospodářství kraje

Za tradiční, klíčové subjekty ekonomického rozvoje jsou považovány *velké firmy*, které neustále inovují a vytváří početné vazby a impulzy s okolní ekonomikou. Velké firmy disponují oproti ostatním firmám významnými výhodami. Mezi hlavní výhody patří podstatně větší prostor pro dosahování úspor z rozsahu, snazší přístup k finančním zdrojům, schopnost překonat ztráty díky finančním rezervám apod. Velké firmy také představují klíčové partnery pro *malé a střední podniky*, pro které představují jak zdroj některých vstupů, tak i cíl jejich produktů. Vývoj velkých firem pak do určité míry žene vývoj celé místní ekonomiky.

Na druhé straně příliš silná závislost pouze na několika velkých (úzce specializovaných) firmách může být negativním faktorem. Velké firmy nemusí být dostatečně pružné a schopné flexibilně reagovat na rychle se měnící vnější prostředí, navíc v případě jejich pádu (spojený například s úpadkem odvětví, v kterém podnikají) je dopad na region výrazně negativní, nejenom přímou ztrátou pracovních míst, ale i skutečností, že v podstatě vše v regionu bylo svým způsobem přizpůsobeno právě těmto dominantním firmám.

Přítomnost velkých firem, zejména pokud jsou na jejich přítomnost vázány i řídicí a strategické funkce, je tedy důležitá, zároveň by však region měl vykazovat diverzifikovanější strukturu menších a středních firem, které mohou fungovat jako stabilizátor ekonomiky.

Z tohoto aspektu je struktura firem podle jejich velikosti v Olomouckém kraji příznivá. *V regionu se nachází několik velkých firem s více než 1 000 zaměstnanci.* Podíl velkých firem nad 500 zaměstnanců i firem v kategorii 250-499 zaměstnanců je mírně pod průměrem Česka (viz tabulka 12), rozdíl však není tak výrazný. *Lze tedy usuzovat, že v regionu jsou přítomny velké firmy, které mohou být důležitým motorem rozvoje a zvyšovat atraktivitu kraje pro kvalifikované pracovníky.*

Jedna z největších firem v kraji však v poslední době bojuje de-facto o své přežití a podle posledních informací je nucena propustit stovky zaměstnanců. Z dalších velkých firem s více než 1000 zaměstnanci se jich pouze 5 umístilo mezi 200 největšími firmami v Česku, tři z toho jsou firmy pod zahraniční kontrolou. Koncentrace řídicích a strategických funkcí v kraji není silná, především ve srovnání s dalšími dvěma moravskými centry Brnem a Ostravou. Nižší koncentrace významných ekonomických hráčů ve srovnání s těmito blízkými regiony snižuje atraktivitu Olomouckého kraje tím, že zde firmy nemohou předpokládat tak významné aglomerační výhody.

Na druhé straně vysoká koncentrace ekonomických subjektů s sebou nese i negativa, ke kterým lze přiřadit například vysokou konkurenci při získávání nových pracovníků, vyšší náklady, zhoršená dopravní situace apod. Olomoucký kraj tedy může v tomto ohledu působit atraktivně pro některé investice, musí jim ale dokázat nabídnout kromě zatím menší koncentrace největších firem i další vstupy, které „zapadnou“ do jejich strategie.

Tabulka 12: Ekonomické subjekty podle kategorie podle počtu zaměstnanců, 2008

	Olomoucký kraj		Česko	
	absolutně	%	absolutně	%
1 - 9	11 738	69,3	223 995	77,7
10 - 49	4 399	26,0	49 467	17,2
50 - 249	696	4,1	12 426	4,3
250 - 499	57	0,3	1 258	0,4
500 - 999	24	0,1	585	0,2
1 000 a více	12	0,1	367	0,1
Celkem	16 926	100,0	288 098	100,0

Zdroj: Statistická ročenka Olomouckého kraje

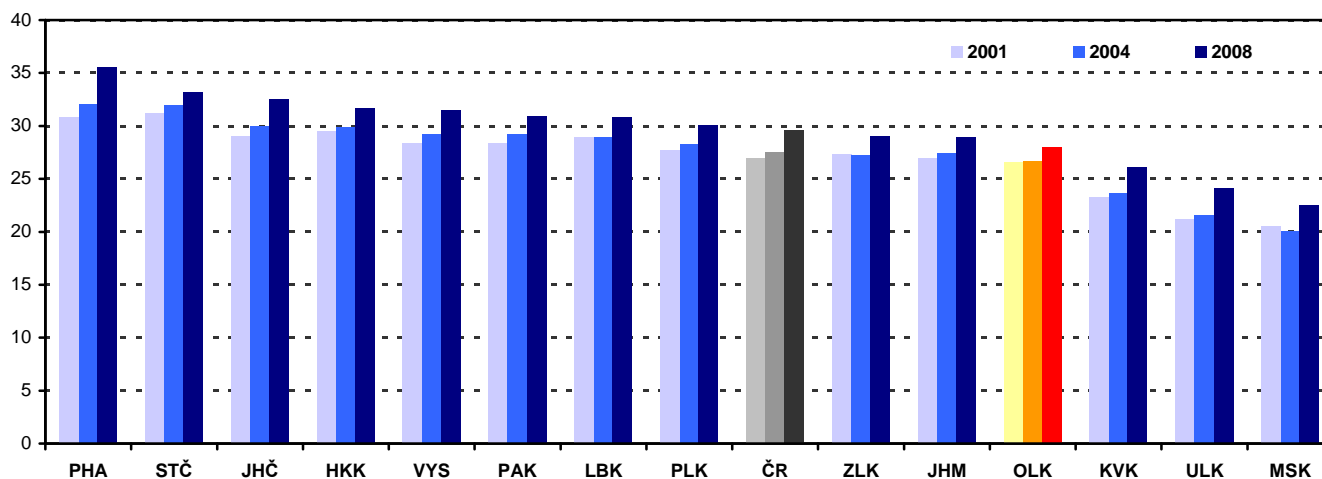
5.2 Podnikání

Zatímco předchozí kapitola se zaměřila na strukturu podniků v kraji podle jejich velikosti, s důrazem na velké firmy, tato kapitola hodnotí podnikatelskou aktivitu. Kvalitativní náročnost podnikatelské strategie je významnou charakteristikou ovlivňující ekonomický efekt znalostních vstupů. Na druhé straně znalostní náročnost

ekonomických aktivit zásadně ovlivňuje kvalitativní zaměření podnikatelské strategie. Obě hlediska jsou tedy úzce propojena. Kvalitativní náročnost podnikatelské strategie nelze hodnotit na základě standardních statistických údajů, lze ji pouze přiblížit kombinací dostupných ukazatelů, např. relativním významem podnikatelsky zaměřených pracovníků v regionální zaměstnanosti (zaměstnavatelů a podnikajících na vlastní účet) a znalostních vstupů.

Graf 18: Počet fyzických osob registrovaných k platbě DPH na 1 000 obyvatel podle krajů Česka

Poznámka: Výraznější nárůst mezi roky 2005 a 2008 je dán změnou legislativy – snížením minimální výše obratu nutné k registraci k DPH z 3 mil. Kč na 1 mil. Kč.
Zdroj: MF ČR

Rozdíly mezi kraji v míře podnikatelské aktivity jsou poměrně malé (viz graf 18) a malé je také zaostání Olomouckého kraje za průměrem Česka. Jedinými kraji s výraznějšími rozdíly jsou na jedné straně Praha a Středočeský kraj, na straně druhé kraj Moravskoslezský a Ústecký.

Podíl podnikatelů na zaměstnanosti kraje se v letech 2002-2008 zvýšil z 11,6 % na 12,7 %. Tento nárůst byl mírně pod průměrem Česka a podíl Olomouckého kraje na celkovém počtu podnikatelů v Česku se tak mírně snížil.

Při srovnání vztahu mezi vývojem relativní pozice podnikatelské zaměstnanosti a znalostního HDP vykazuje Olomoucký kraj *převahu vývoje podnikatelské zaměstnanosti, avšak se slabšími ekonomickými efekty.*

5.3 Odvětvová specializace kraje

Olomoucký kraj se v roce 2008 vyznačoval třetím nejvyšším podílem terciéru na tvorbě HPH mezi kraji Česku (v roce 2008 56,7 %, v Česku 59,9 %), naopak podíl zpracovatelského průmyslu je ve srovnání s regiony mimo Prahu podprůměrný (29 % v roce 2008). Podle zaměstnanosti (VŠPS) je naopak podíl služeb v Olomouckém kraji mírně pod průměrem Česka, především v odvětvích tzv. komerčních služeb (OKEČ G-K).

Box 1: OKEČ – odvětvová klasifikace ekonomických činností

Jednou ze základních ekonomických klasifikací je Odvětvová klasifikace ekonomických činností (OKEČ). Je vypracována pro kategorizaci údajů, které souvisí s organizační jednotkou - ekonomickým subjektem. Poskytuje základnu pro přípravu statistických údajů o různých vstupech, výstupech, tvorbě kapitálu a finančních transakcích ekonomických subjektů.

Předmětem odvětvové klasifikace ekonomických činností jsou všechny pracovní činnosti vykonávané ekonomickými subjekty a jsou určované jejich vývojem. Obecně je činnost dána kombinací práce, výrobní techniky, informační sítě, materiálů, výrobků a vede k vytvoření specifických výrobků nebo výkonů (služeb). Každá položka zahrnuje seskupení stejnorodých činností na příslušném stupni třídění.

Pro třídění činností je využita kombinace alfabetského a číselného kódu, která umožňuje vytvářet různé účelové agregace činností. Třídící klíč je sestaven následovně:

- alfabetský kód je dvoustupňový

- A sekce
- AA subsekcce
- číselný kód je čtyřstupňový
- 12 oddíl
- 12.3 skupina
- 12.34 třída
- 12.345 podtřída

Klasifikace obsahuje 17 sekcí, 16 subsekcí, 62 oddílů, 224 skupin, 513 tříd a 663 podtříd činností. Data vztahující se k ekonomické struktuře jsou dostupná na různé úrovni agregace (tj. například pouze za sekce, subsekcce nebo oddíly). V analýze je proto nutné využívat různé typy agregací a data uvádět za subsekcce OKEČ (např. OKEČ DE) či za oddíly (např. OKEČ 34), přičemž oddíly jsou podrobnějším členěním a jsou skladebné do jednotlivých subsekcí.

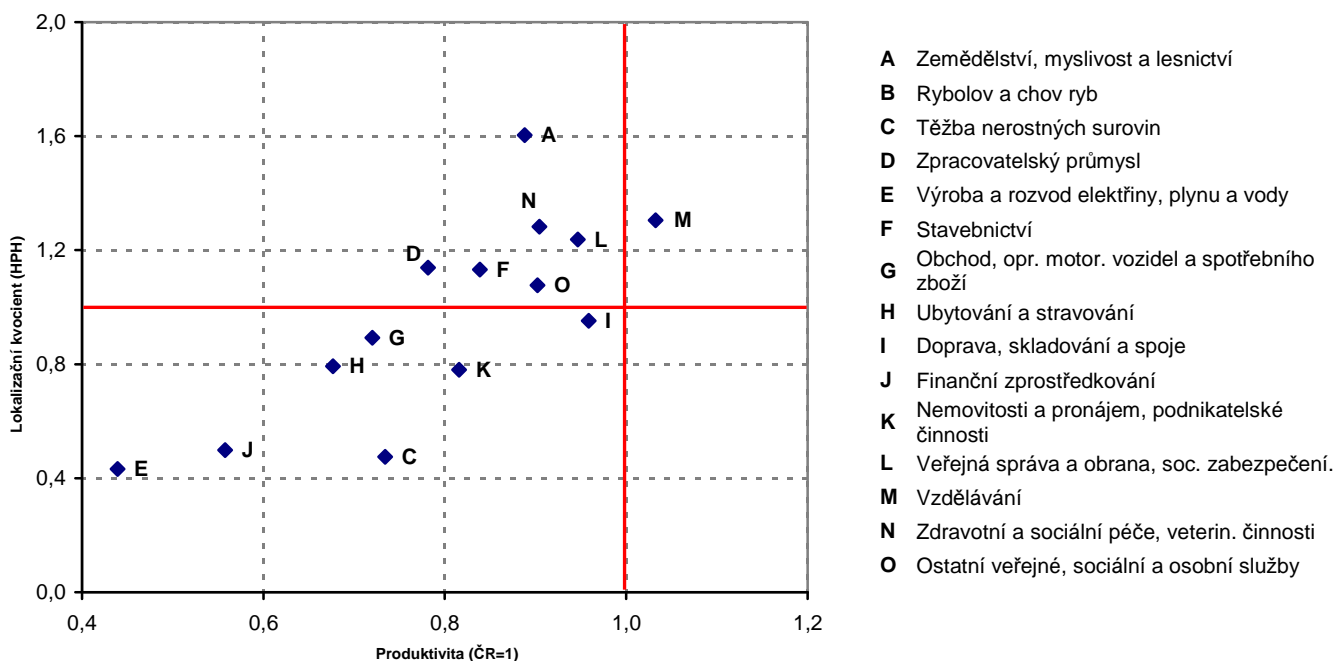
Zdroj: ČSÚ

Ekonomická struktura s vysokým podíl služeb sice podle základních parametrů odpovídá vyspělým regionům, v Olomouckém kraji však spíše odráží nižší výkonnost zpracovatelského průmyslu. Potvrzuje to graf 19, který srovnává produktivitu základních odvětví ekonomiky kraje s průměrnou produktivitou Česka.

Podle grafu je patrná podprůměrná výkonnost většiny odvětví v kraji, přičemž zpracovatelský průmysl zaostává ještě společně s dalšími třemi odvětvími „podnikatelských“ služeb nejvíce¹¹. Jediným odvětvím, které přesahuje průměrnou produktivitu Česka je oblast vzdělávání, které zahrnuje z velké části veřejný sektor. Naopak odvětví služeb s převažujícím podílem soukromého sektoru v produktivitě zaostávají.

Graf 19 představuje jen hrubý pohled na ekonomiku kraje a její specializaci. Ten sice koriguje zdánlivě příznivou strukturu krajské ekonomiky, pro problémovou analýzu je však třeba podívat se na specializaci kraje podrobněji.

Graf 19: Pozice hlavních odvětví ekonomiky Olomouckého kraje podle produktivity a LQ HPH, 2007

Zdroj: ČSÚ – Regionální účty, VŠPS

Odvětvová specializace představuje výhodu, pokud zahrnuje **aktivity znalostně či inovačně náročné** a aktivity vzájemně alespoň z části povázané, a to nejenom vzájemně, ale i vzhledem k znalostním vstupům regionu.

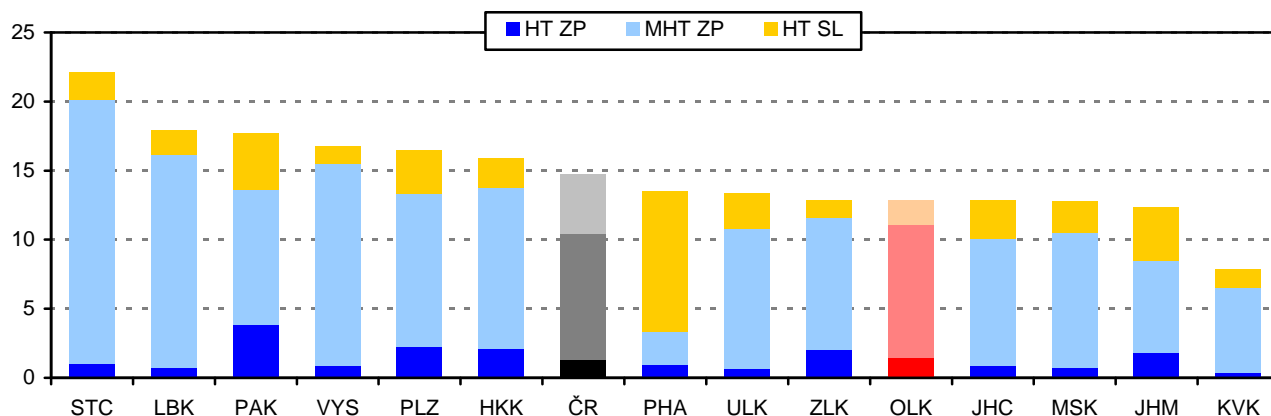
¹¹ Nejsou hodnocena odvětví těžby a výroby energie, neboť ta jsou v Česku výrazně koncentrována.

Současná prostorová fragmentace hodnotového řetězce (zejména v rámci nadnárodních firem) oslabuje vypovídací schopnost odvětvového analytického členění a vyžaduje využití kvalitativních šetření na podnikové (resp. vnitropodnikové) úrovni.

Při vědomí omezené vypovídací schopnosti odvětvového členění je možno hodnotit *pozici Olomouckého kraje v rámci Česka jako méně příznivou z hlediska významu znalostně náročných odvětví zpracovatelského průmyslu a služeb*¹², specializace a výkonnost regionální ekonomiky je založena spíše na tradičních odvětvích (viz graf 20). Podíl znalostně náročných odvětví celkem na HDP Olomouckého kraje je mírně pod průměrem Česka, rozdíl je však patrný především v podílu znalostně náročných služeb. Zde je průměr Česka sice zkrácen postavením Prahy, Olomoucký kraj však zaostává i za dalšími kraji s nižším podílem sektoru služeb na jejich ekonomice. Vzhledem k významu terciéru na ekonomice kraje lze tento výsledek považovat za slabou stránku – v kraji sice dominuje sektor služeb, převažují však jednodušší služby (spojené například i s cestovním ruchem) a veřejné služby. Podíl veřejných služeb na zaměstnanosti je dokonce v kraji mírně na průměrem Česka, podíl těch komerčních naopak zaostává (struktura zaměstnanosti podle odvětví OKEČ viz příloha).

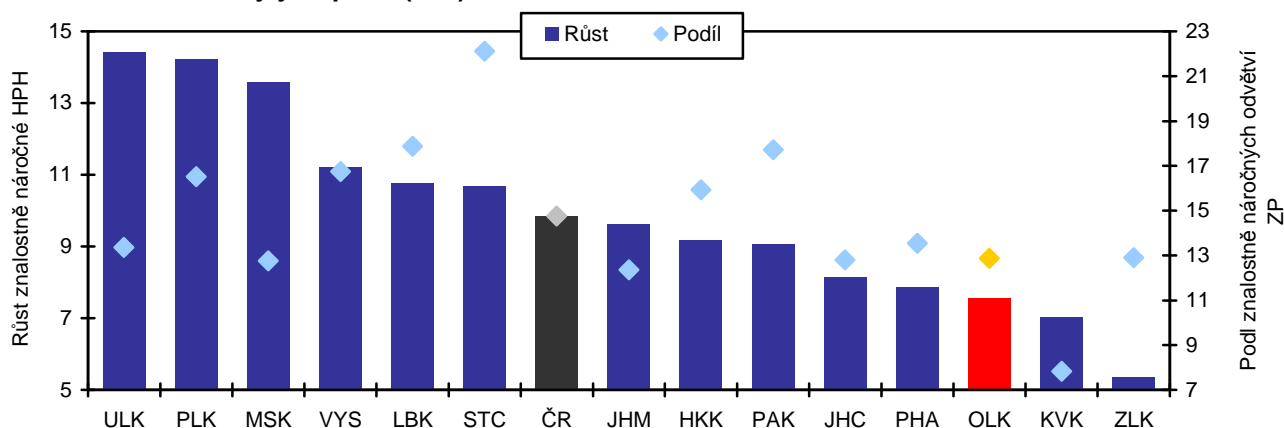
Graf 20: Podíly a struktura znalostně náročných odvětví zpracovatelského průmyslu a služeb (v % HDP), 2007

Poznámka: HT ZP – hi-tech odvětví zpracovatelského průmyslu, MHT ZP – medium hi-tech odvětví zpracovatelského průmyslu, HT SL – hi-tech odvětví služeb

Zdroj: ČSÚ – Regionální účty

Graf 21: Růst HPH znalostně náročných odvětví zpracovatelského průmyslu (průměrný roční v b.c.) v letech 2003-2007 a jejich podíl (v %) na HPH v r. 2007

Zdroj: ČSÚ – Regionální účty

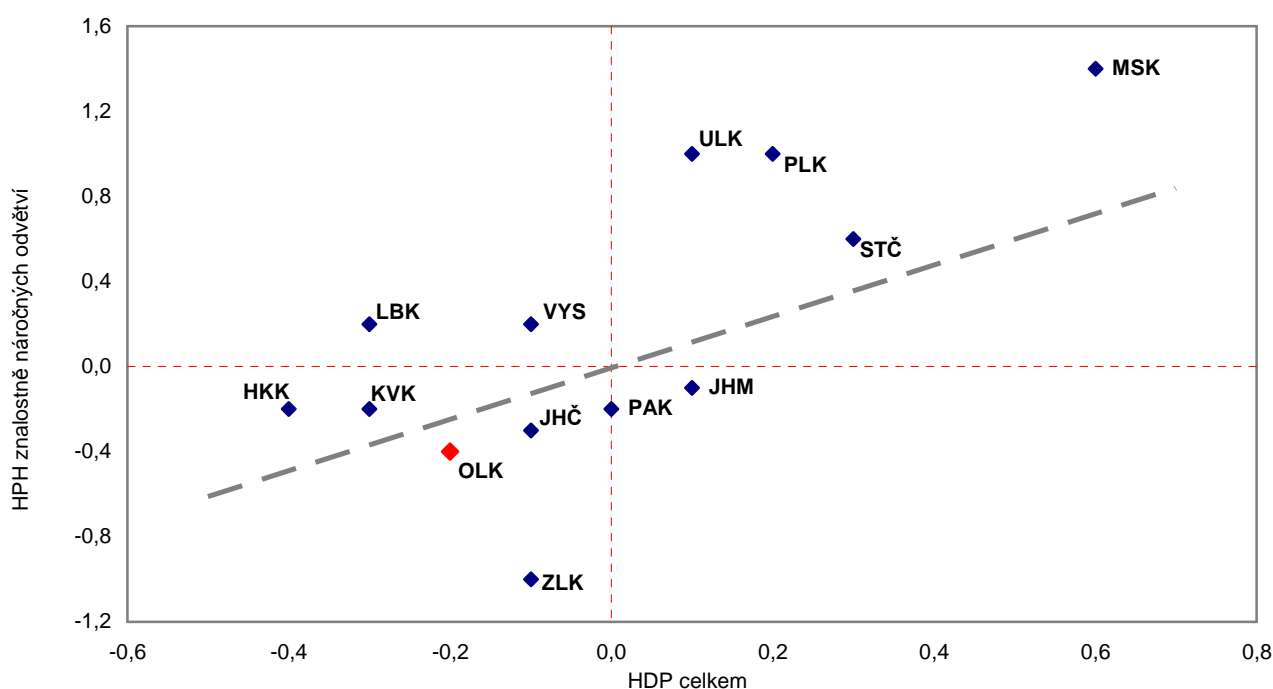
¹² Kvalitativní náročnost přidávané hodnoty je aproximována podílem tzv. znalostně náročných odvětví průmyslu a služeb ve standardní klasifikaci EUROSTATu (která zjednodušuje výchozí klasifikaci OECD na dvojmístné členění).

Kromě nepříznivého stavu zaznamenala skupina znalostně náročných odvětví v ekonomice Olomouckého kraje bohužel také *nepříznivý vývoj ve srovnání se zbytkem Česka*. Růstová výkonnost skupiny znalostně náročných odvětví je v Olomouckém kraji podprůměrná (viz graf 21). V období 2002-2007 se v české ekonomice v meziročním vývoji zvýšila HPH ve znalostně náročných odvětvích o 195,1 mld. Kč v běžných cenách. Na tomto zvýšení se nejvíce podílela Praha (18,5 %), Středočeský (17,2 %) a Moravskoslezský (11,0 %) kraj, jejichž příspěvek představuje téměř polovinu nové přidané hodnoty v Česku ve znalostně náročných odvětvích. Naopak *příspěvek Olomouckého kraje k přírůstku HPH ve znalostně náročných odvětvích se pohyboval pouze na úrovni 3 %, což je třetí nejnižší podíl mezi kraji*. Hůře na tom byl jen Zlínský a Karlovarský kraj.

Při srovnání vývoje podílu krajů Česka na přidané hodnotě ve znalostně náročných odvětvích s vývojem jejich podílu na celkovém HDP (viz graf 22) je patrné, že *Olomoucký kraj patří mezi skupinu krajů, která si zhoršila svoji pozici v mezikrajové výkonnosti celkové i znalostně náročné*.

Graf 22: Změny podílu krajů na celkové a znalostně náročné přidané hodnotě ČR (2002 a 2007), v p.b.

Zdroj: ČSÚ – Regionální účty

Olomoucký kraj tedy nedisponuje progresivní ekonomickou strukturou zahrnující vyšší podíl znalostně náročných odvětví, a to ani ve zpracovatelském průmyslu ani v odvětví služeb. Navíc, podle změny odvětvové struktury mezi roky 2002 a 2007, za které jsou dostupná podrobnější data o regionální HPH, ztrácí za průměrem Česka v nárůstu podílu znalostně náročných odvětví. Jeho ztráta v tomto smyslu velmi silně koreluje s celkovou ekonomickou dynamikou, bohužel v nepříznivém směru.

Na druhé straně, jak již bylo zmíněno, klasifikace OECD je vytvořena podle poměrně hrubých skupin odvětví, která mohou de-facto zahrnovat jak vysoce náročná a vyspělé aktivity, tak jednoduché v podstatě montážní aktivity¹³. Nepříznivé postavení Olomouckého kraje může být zkruseno právě touto „hrubostí“. Pro přesnější obrázek, zda tomu tak je, je třeba přesněji odpovědět na otázky:

- Jaká jsou nosná odvětví a aktivity Olomouckého kraje?

¹³ Příkladem nepřesnosti, resp. hrubosti této klasifikace je jednoduchý příklad textilního průmyslu, považovaného za tradiční, low-tech odvětví, a odvětví informačních technologie řazené mezi vysoce náročná odvětví. V prvním případě skupina odvětví zahrnuje například i náročnou výrobu nanovláken či dalších specifických, technických textilií, naopak v druhém případě se může jednat o velmi jednoduchou kompletaci počítačů či dalších technologií pro IT.

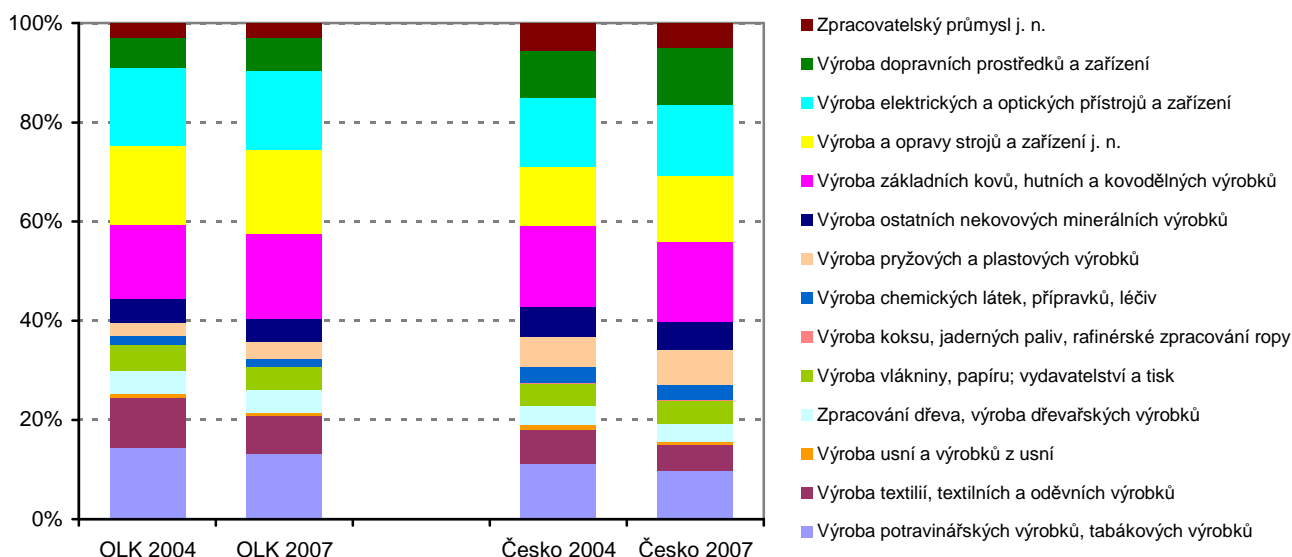

- Jaké je postavení těchto odvětví v kraji a v národní ekonomice?
- Jak jsou tato odvětví navázána na globální produkční síť?
- Jaká je jejich znalostní náročnost (zjednodušeně význam výzkumných, vývojových a inovačních aktivit)?

Dostupná data umožňují stále jen částečnou a nutně hrubou odpověď na tyto otázky. Pro přesnější nastavení strategických nástrojů kraje je třeba provést detailní terénní šetření ekonomiky kraje a průzkum mezi podniky, které rozsahem i časovou náročností přesahují možnosti této socio-ekonomické analýzy. Nicméně i z dostupných dat lze učinit některé závěry, které podáváme dále.

Základní informaci poskytují data o průměrném počtu zaměstnanců podle OKEČ, která jsou na krajské úrovni dostupná za zpracovatelský průmysl i v podrobnějším členění. Podle těchto dat jsou v Olomouckém kraji nejvýznamnější odvětví *DA (15) Výroba potravinářských výrobků a nápojů*, *DK (29) Výroba a opravy strojů a zařízení j. n.*, *DJ (především 28) Výroba kovových konstrukcí a kovodělných výrobků* (kromě strojů a zařízení) a *DL (především 31) Výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení*. Firmy v těchto odvětvích zaměstnávají celkem 50 % zaměstnanců a z porovnání let 2004 a 2007 je patrný nárůst tří posledně jmenovaných skupin odvětví na zaměstnanosti ve ZP kraje.

Graf 23: Struktura zaměstnanosti ve zpracovatelském průmyslu v Olomouckém kraji a Česku, roky 2004 a 2007

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Olomouckého kraje a ČR (pracovištní metoda včetně podnikatelských subjektů do 20 zaměstnanců)

Tabulka 13: Podíl a lokalizační kvocienty hlavních odvětví zpracovatelského průmyslu Olomouckého kraje podle HPH v roce 2007

	Podíl v % na HPH v ZP				Lokalizační kvocient podle HPH ve ZP		
	2007	2006	2005		2007	2006	2005
OKEC_15	14,89	15,43	16,72	OKEC_18	3,54	3,56	3,56
OKEC_29	14,88	15,49	14,31	OKEC_35	2,74	2,72	2,37
OKEC_28	13,03	12,67	12,48	OKEC_21	1,64	1,62	2,20
OKEC_31	9,37	8,84	8,16	OKEC_15	1,60	1,58	1,56
OKEC_26	8,83	8,26	7,52	OKEC_33	1,57	1,64	2,06
OKEC_25	4,09	4,17	3,95	OKEC_29	1,43	1,41	1,45
OKEC_20	4,07	3,71	3,56	OKEC_31	1,26	1,27	1,24
OKEC_35	3,83	3,43	3,23	OKEC_26	1,25	1,21	1,07
OKEC_34	3,63	3,57	3,82	OKEC_20	1,20	1,08	1,02
OKEC_18	3,38	3,99	4,65	OKEC_28	1,18	1,18	1,19

Zdroj: ČSÚ – Regionální účty

Podíl odvětví na regionální ekonomice (zaměstnanosti) umožňuje srovnat aktuální význam odvětví v kraji, ale nezohledňuje jeho význam v ekonomice národní, resp. do jaké míry je v daném odvětví kraj „unikátní“ či naopak spíše průměrný či podprůměrný z pohledu české ekonomiky. Tento druhý pohled nám umožní srovnat tzv. lokalizační kvocienty (LQ). Pro podrobnější hodnocení byly v tomto případě využity hodnoty tvorby hrubé přidané hodnoty v kraji, neboť umožňují analyzovat koncentraci odvětví až na 2-místné OKEČ. Regionální podíly odvětví zpracovatelského průmyslu a lokalizační kvocienty podle HPH jsou uvedeny tabulce 13.

Z tabulky je patrné, že největší okruh lokační významnosti (územní koncentrace) z pohledu Česka si v Olomouckém kraji udržují zčásti odlišná odvětví než ta, která mají významný podíl v regionální ekonomice. Rozdíl se týká především odvětví OKEČ 18 – Výroba oděvů, zpracování a barvení kožešin, které ale v současnosti prochází velmi nepříznivým vývojem, a odvětví OKEČ 35 – Výroba ostatních dopravních prostředků a zařízení, které je spojeno s třemi velkými firmami z oboru železničních a leteckých dopravních prostředků.

Nicméně, i čtyři nejvýznamnější odvětví kraje se zde koncentrují mírně nad průměrnou úrovní Česka a například v odvětvích OKEČ 29 Výroba a opravy strojů a zařízení j. n. a OKEČ 31 Výroba elektrických strojů a zařízení dosahuje kraj silného postavení i v porovnání s ostatními kraji.

Údaje týkající se produktivity práce podle jednotlivých odvětví ZP nejsou aktuálně bohužel dostupná, srovnání je možné připravit pouze pro rok 2005. Pro rok 2008 je provedeno pouze jednodušší srovnání krajských dat za firmy s více než 100 zaměstnanci, a to v tabulce v příloze.

Ze čtyř nejvýznamnějších odvětví kraje podle podílu na regionální ekonomice pouze dvě převyšovaly průměrnou produktivitu Česka – OKEČ 15 a OKEČ 31, další dvě odvětví OKEČ 28 a 29 se pohybovala na průměru, resp. lehce pod průměrem Česka. Podobně na tom bylo také odvětví OKEČ 35, které je charakteristické nadprůměrným LQ HPH. Další takto významné odvětví OKEČ 33 naopak ve své produktivitě výrazně zaostávalo. Snižovalo tak patrně celkovou produktivitu skupiny odvětví DL Výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení, která se pohybuje i pod krajským průměrem (viz tabulka v příloze).

Specializaci Olomouckého kraje nám mohou napovědět také informace o existujících **klastrech**. Klastry jsou podle definice geograficky blízká seskupení vzájemně provázaných firem, specializovaných dodavatelů, poskytovatelů služeb a souvisejících institucí v konkrétním oboru i firem v příbuzných oborech, které spolu soutěží, ale také spolupracují, mají společné znaky a také se doplňují oborových seskupení firem. Existující klastry nám tedy mohou pomoci ukázat na tyto koncentrace odvětví v Olomouckém kraji a doplnit existující statistická data. Existence klastru sice neukazuje ekonomický význam daných oborů / odvětví v ekonomice, na druhé straně detailněji ukazuje na odvětví a obory ekonomiky¹⁴.

Firmy (a další subjekty) z Olomouckého kraje jsou zapojeny celkem ve čtyřech (potenciálně pěti) klastrech:

- **Český nanotechnologický klaster** – sdružuje subjekty zabývající se využitím nanotechnologií (aplikace nanotechnologií do praxe). Současní členové klastru jsou výzkumné ústavy a firmy z oblasti textilního průmyslu, dopravy, stavebnictví a poradenské firmy. Mezi aktuálně řešené projekty patří vzdělávání a propagace v oblasti nanotechnologií, čištění vod pomocí nanopráškového železa, studie přínosů aditiv na bázi nanotechnologií, povrchové úpravy s využitím nanotechnologií a antibakteriální úprava materiálů. Klaster úzce spolupracuje s Přírodovědnou fakultou Univerzity Palackého v Olomouci.
- **Informačně-technologický klaster** je oborové seskupení regionálně propojených společností a institucí terciárního vzdělávání, který je orientován na oblast informačních technologií. V současné době se podílí na přípravě projektu – Jádru Inovačního centra Olomouc (viz níže). V klastru je sdruženo 12 členů.

¹⁴ Pro účely této analýzy jsou uvažovány institucionalizované klastry.

- **Klaster MedChemBio** je nejmladším klastrem, vznikl na počátku roku 2009 a v současné době sdružuje 24 členů, mezi něž patří akademická pracoviště, významné odborné společnosti a řada malých a středních firem angažovaných v oborech medicínální chemie a chemické biologie. Hlavním oborem, do kterého bude práce klastru směřována, je oblast biologicky aktivních látek, tedy látek, které nalézají uplatnění v humánní a veterinární medicíně jako léčiva. Mezi členy klastru převažují subjekty z Prahy (a některých dalších regionů), z Olomouckého kraje je zapojena Univerzita Palackého a 4 firmy.
- **Moravskoslezský dřevařský klaster** zastřešoval původně 31 firem z Moravskoslezského a Zlínského kraje. V roce 2008 se klaster rozhodl rozšířit své aktivity i na Olomoucký kraj. Členy jsou v současnosti 4 firmy z kraje.
- **Oděvní klaster** dosud nebyl založen. Klaster by měl plnit zejména roli informační a měl by být zaměřen na podporu značky oděvních výrobků, tak aby vznikl konkurenceschopný celek. V klastru měly být sdruženy firmy ze tří krajů – Jihomoravského, Moravskoslezského a Olomouckého. Založení klastru bylo odloženo vzhledem k tomu, že se firmy potýkají s finanční krizí. Ze stejného důvodu byl také opuštěn strategický záměr na vytvoření klastru výrobců bytového textilu. To je dokládá obtížnost tohoto odvětví nejenom v kraji, ale české ekonomice jako celku.

Podle dostupných dat se tedy zdá, že *ekonomika Olomouckého kraje je charakterizovaná směsicí tradičních odvětví*, mezi něž lze zařadit potravinářský průmysl, (upadající) výrobu oděvů, kovodělný a strojírenský průmysl a zčásti výrobu ostatních dopravních prostředků, a *odvětví potenciálně progresivních s významnou koncentrací v Olomouckém kraji* – výroba elektrických strojů a zařízení a výrobu optických a přesných přístrojů. K těmto oborům lze ještě přiřadit *tři průřezové obory*, které se začínají v kraji formovat, a to obor nanotechnologií, „life science“ a informačních systémů. V posledním případě je však obor vystaven velmi silné konkurenci, mimo jiné i ze dvou konkurenčních měst Olomouce – Ostravy a Brna.

Hlavními identifikovanými obory ekonomiky Olomouckého kraje tedy jsou:

- **Výroba optických/elektrických přístrojů**
- **Výroba strojů a zařízení**
- **Výroba ostatních dopravních prostředků**
- **Výroba potravinářských výrobků**
- **Nanotechnologie a life science** – jedná se o obory, jejichž význam není patrný z tradiční klasifikace odvětví, nejsou zatím patrně významné ani z pohledu celkové zaměstnanosti či HPH, jejich význam však spočívá ve vazbě na další aktivity, které analyzují následující kapitoly. Považujeme za důležité na ně upozornit již zde.
- **Informační systémy** – multimodální obor zahrnující výrobce hardware, poskytovatele služeb, výrobce specializovaného software, outsourcing, který má vazby na aktivity UP Olomouci
- **Výroba oděvů** – na poslední místě je uveden v kraji tradičně silný obor, který však v současnosti prochází úpadkem spojeným s ekonomickými problémy největšího podniku. Tento obor se sice stále zdá významný na statistických datech, z velké části je to ale dáno tím, že ta jsou dostupná pouze s časovým zpožděním. Například největší podnik tohoto oboru ještě relativně nedávno zaměstnával téměř 4 tis. zaměstnanců, zatímco aktuálně se počet jeho zaměstnanců pohybuje ve stovkách.

Podíl **sektoru služeb na zaměstnanosti** v roce 2007 činil přibližně 52 %, oproti jejich podílu 55% podílu na HPH v kraji. Podobný rozdíl existuje i na úrovni Česka, není však tak výrazný (59 vs. 58 %). Zatímco tedy podle podílu sektoru služeb na HPH je Olomoucký kraj na třetím místě mezi kraji, podle zaměstnanosti je to až na místě 7.

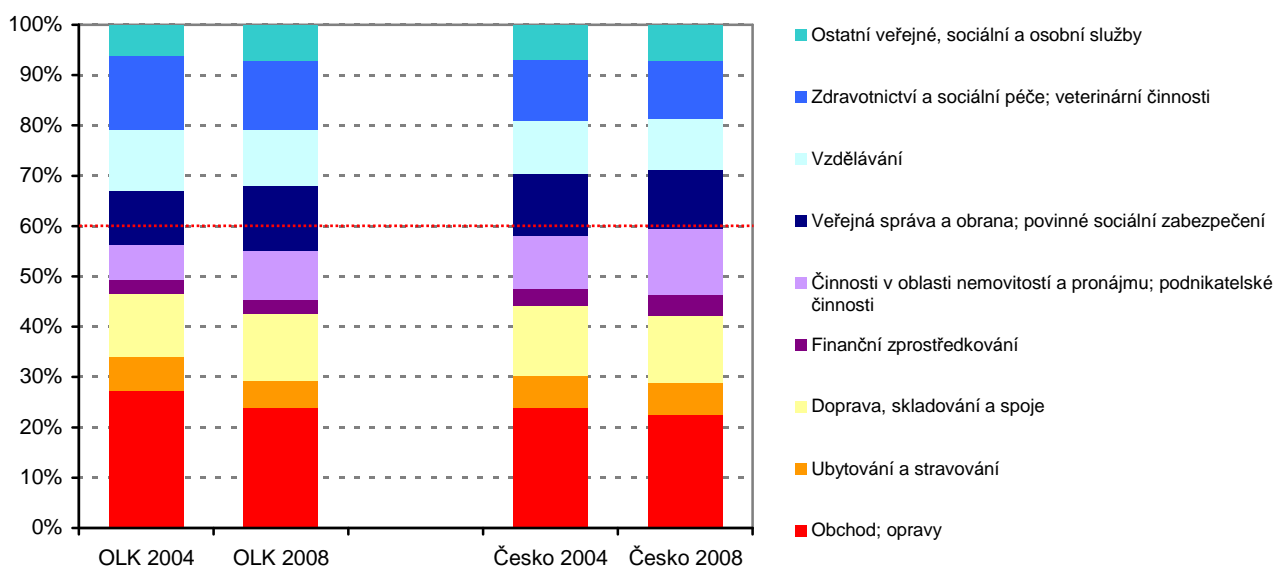
Ve struktuře *sektoru služeb* dominují mírně tzv. komerční (podnikatelské služby) (viz graf 24) – odvětví G-K, jejich podíl je však nižší než je tomu v průměru v ekonomice Česka. Vzhledem k potenciálu kraje pro cestovní

ruh (viz například Koncepce rozvoje cestovního ruchu) mezi těmito odvětvími překvapí nižší podíl služeb v oblasti ubytování a stravování, které jsou s cestovním ruchem úzce spjaty. V Česku byl podíl tohoto odvětví v roce 2008 přibližně 6,3 %, v Olomouckém kraji to bylo pouze 5,1 %. Ještě v roce 2004 však byl podíl v Česku i v Olomouci vyrovnaný – podíl pohostinství a ubytování na sektoru služeb se pohyboval kolem 6,5 % (v Olomouckém kraji dokonce 6,7 %). V Olomouckém kraji navíc došlo i k absolutnímu poklesu počtu pracovníků tohoto odvětví.

Pohostinství a ubytování společně s dopravou, skladováním a spoji jsou odvětví, která stojí za poklesem podílu skupiny komerčních služeb v Olomouckém kraji na úkor skupiny převážně *veřejných* služeb¹⁵. Jejich podíl v Olomouckém kraji mírně převyšuje jejich podíl na ekonomice Česka a podle grafu 24 je patrné, že rozdíl se týká zejména *odvětví zdravotnictví*. Právě odvětví zdravotnictví je však v kraji významné i z jiného pohledu. Jak ukáží následující kapitoly, je totiž úzce vázáno na *znalostní* potenciál kraje – zaměření vzdělávacích a výzkumných aktivit, a také nově se formující obory kraje. Provázáno však může být i na tradičnější obory průmyslu – strojírenství a elektrotechnický / elektronický průmysl, které mají v kraji významný podíl.

Graf 24: Struktura zaměstnanosti v sektoru služeb v Olomouckém kraji a Česku, roky 2004 a 2008

Zdroj: ČSÚ – Zaměstnanost a nezaměstnanost v ČR podle výsledků výběrového šetření pracovních sil - roční průměry

5.4 Inovační vstupy – výzkum a vývoj – a výstupy

Předchozí kapitola se věnovala hodnocení toho, jaké obory (odvětví) jsou v kraji významné, případně jaké jsou navíc pro Olomoucký kraj specifické. Důležitým aspektem hodnocení rozvojového potenciálu (konkurenceschopnosti) klíčových oborů v kraji je ale také hodnocení jejich znalostní náročnosti a provázanosti na znalostní potenciál kraje. A právě to bude mimo jiné předmětem této kapitoly, přičemž výchozím bodem je obecnější srovnání inovačních vstupů dostupných v kraji, tj. zejména aktivit výzkumu a vývoje a inovačních aktivit.

Pracovníci a výdaje výzkumu a vývoje

Základním ukazatelem inovačních vstupů jsou ukazatele aktivit výzkumu a vývoje (VaV). Pracovníci a výdaje ve VaV přibližují znalostní intenzitu regionální ekonomiky, ovšem s určitými omezeními vypovídací schopnosti, a to ve dvou ohledech. První omezení je způsobeno využitelností efektů znalostních aktivit, která nemusí být spojena s místem jejich realizace či na něj omezena. Dochází k přelévacím efektům, které nesledují regionální (a ani

¹⁵ Tato skupina služeb není samozřejmě zajišťována pouze veřejným sektorem, nicméně vzhledem k jeho dominantnímu postavení jsou tyto služby stále označovány za veřejné.

národní) hranice. Druhé omezení se týká obsahu a rozsahu (soustavnosti) samotných znalostních aktivit, jejichž vymezení může být v praxi značně široké od silně vědeckého zaměření až k výrazně aplikačnímu charakteru spíše typu technických zlepšení či přizpůsobení (variant). Takové podrobnější, kvalitativní charakteristiky znalostních aktivit nejsou běžně dostupné, protože vyžadují evaluaci na úrovni jednotlivých subjektů, které je provádějí, šíří a využívají. Ještě obtížnější a v řadě aspektů i nedosažitelné je (objektivní) hodnocení (ekonomického) přínosu znalostních aktivit.

V průměru však vždy platí, že větší rozsah a intenzita znalostních aktivit vedou rovněž k větší znalostní náročnosti ekonomických aktivit. Současně je nutno zdůraznit velmi zásadní význam dlouhodobého předchozího vývoje pro budoucí znalostní intenzitu (zejména její kvalitativní náročnost) a v menší míře i pro její oborové zaměření. Tuto charakteristiku potvrzují i údaje pro regionální rozdělení znalostních aktivit v ČR, které je dlouhodobě velmi stabilní. Výchozí pozice zásadně ovlivňuje vývoj v následujícím období a případné meziroční výchyly většinou spíše odkazují na diskrepance ve statistickém výkaznictví.

Olomoucký kraj se s 2 025 přepočtenými pracovníky výzkumu a vývoje (VaV) v roce 2008 řadí na 6. místo mezi kraji, což představuje pouze 4,0% podíl na Česku. Ve srovnání s rokem 2005 počet pracovníků VaV¹⁶ mírně poklesl – zhruba o 2 % a podíl Olomouckého kraje na počtu zaměstnanců VaV v Česku, kde došlo naopak k jejich nárůstu, také poklesl (viz tabulka 14). Příznivější byl vývoj počtu samotných výzkumníků, jejich počet v Olomouckém kraji za poslední 3 roky mírně vzrostl, bohužel i zde méně než tomu bylo v celém Česku (6 % vs. 23 %).

Relativně nízký podíl kraje na počtu pracovníků VaV v Česku je dán dominantním postavením Prahy, jejíž podíl činil v roce 2008 přibližně 42 %, následovanou krajem Jihomoravským (14 %), Středočeským (10 %) a Moravskoslezským (6 %). Posledním krajem s vyšším podílem než v Olomouckém kraji je Pardubický (4,4 %). Šestou pozici Olomouckého kraje lze vzhledem k jeho ekonomické výkonnosti a postavení v ostatních ukazatelích vnímat určitě příznivě.

V rámci kraje nejvyšší podíl připadá na podnikatelský sektor (57 %), který ale má podprůměrný podíl (43 %) výzkumníků. Nicméně ve srovnání s rokem 2005 podíl výzkumných pracovníků v tomto sektoru mírně vzrostl (o 9 p.b. – viz graf v příloze). Podíl výzkumníků vzrostl mírně i v druhém nejvýznamnějším sektoru – sektoru vyššího odborného a vysokého školství, jehož podíl na počtu zaměstnanců VaV v roce 2008 činil 42 %.

Tabulka 14: Počet zaměstnanců VaV a podíl výzkumníků – přepočtené osoby (FTE)

	2005			2008			Index 08/05	
	zaměstnanci		výzkumníci	zaměstnanci		výzkumníci	zam.	výzk.
	FTE	%		FTE	%			
Podnikatelský	1 129	54,9	428	1 152	56,9	500	1,02	1,17
Vládní	5	0,2	2	17	0,8	9	3,41	3,83
Vysokoškolský	920	44,7	585	843	41,7	555	0,92	0,95
Soukromý neziskový	4	0,2	1	13	0,6	9	3,25	9,92
Celkem OLK	2 058	100	1 016	2 025	100	1 073	0,98	1,06
Celkem ČR a podíl OLK	43 370	4,7 %	24 169	50 808	4,0 %	29 785	1,17	1,23

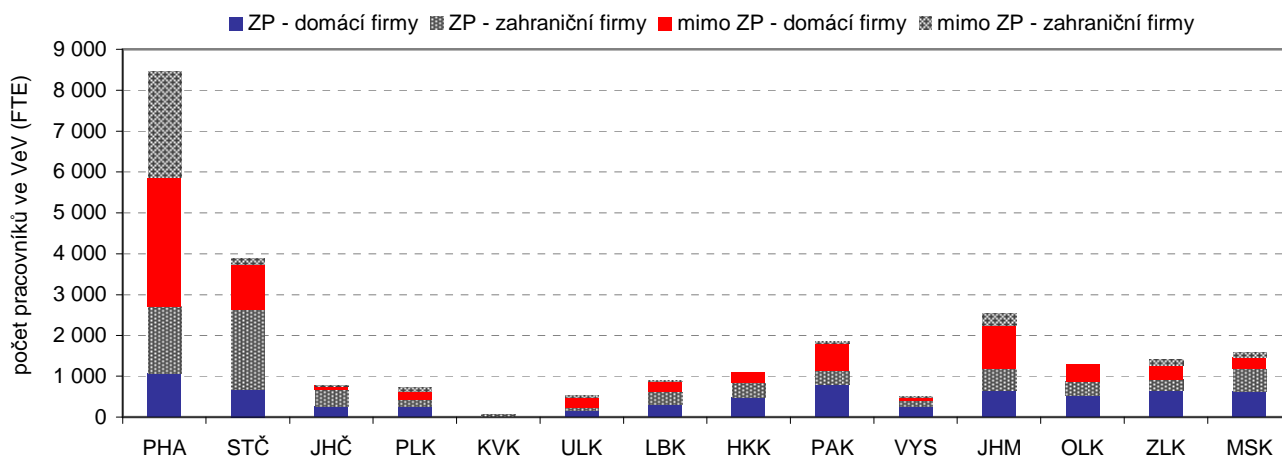
Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje

Z hlediska konkurenceschopnosti a inovačního podnikání je důležitější úroveň vstupů zejména na úrovni podniků. Rozhodující podíl podnikových VaV pracovních kapacit je ve zpracovatelském průmyslu – v roce 2007 přibližně 67 %, oproti 53 % v Česku (viz graf 25).

¹⁶ Z důvodu změny metodiky není možné srovnávat vývoj přepočtených pracovníků s předchozími roky 1995-2004.

Graf 25: Struktura pracovníků VaV (FTE) v podnikovém sektoru dle krajů Česka, 2007

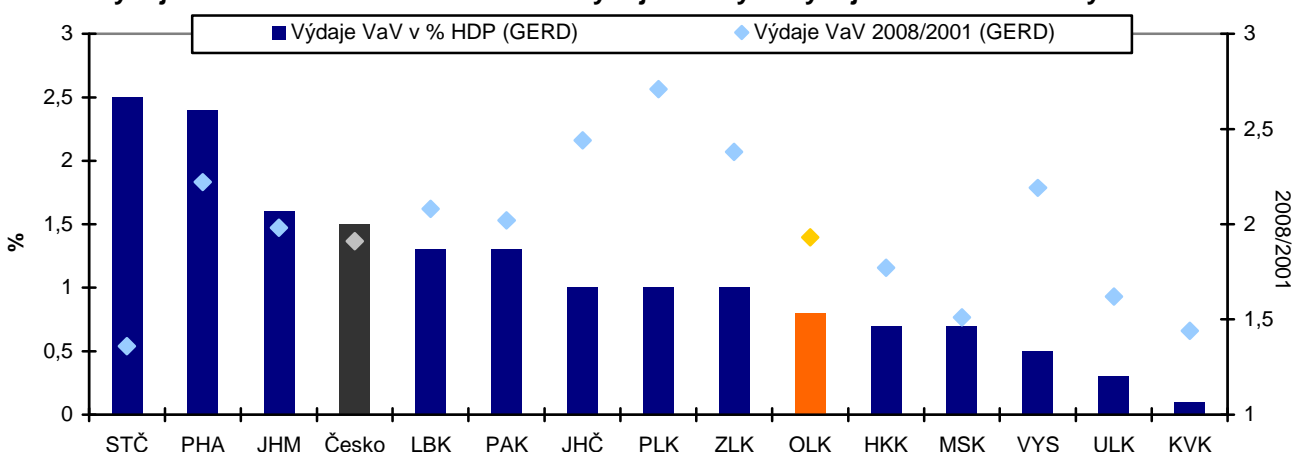
Poznámka: ZP – zpracovatelský průmysl, mimo ZP – firmy ve všech ostatních odvětví NH

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje za rok 2007

Ve srovnání s dalšími kraji Česka se Olomoucký kraj nacházel na 8. místě, což odpovídá zhruba i jeho postavení podle významu zpracovatelského průmyslu jako celku. S vynecháním hlavního města, které se svou strukturou významně odlišuje, se Olomoucký kraj pohybuje přibližně na úrovni průměru znalostní intenzity zpracovatelského průmyslu, nicméně výrazně zaostává za hlavními centry – Středočeským, Jihomoravským a Moravskoslezským krajem, ale také za sousedními kraji Pardubickým a Zlínským. *Nižší znalostní náročnost v tomto případě odpovídá také nižšímu podílu znalostně náročných odvětví průmyslu na ekonomice kraje.*

Výdaje na VaV v roce 2008 v Olomouckém kraji činily přibližně 2,2 tis. Kč, což je méně než poloviční hodnota oproti národní úrovni. Olomoucký kraj podle výdajů na VaV zaostává dokonce ještě více než podle pracovníků, kdy dosahuje pouze přibližně 2,6 % všech výdajů na VaV v Česku. Navíc i přes nízkou úroveň HDP v Olomouckém kraji dosahuje intenzita výdajů na VaV pouze 0,8 % (viz graf 26). Olomoucký kraj však nezaostává pouze podle stavu výdajů na VaV, ale také podle jejich růstu mezi roky 2005-2008, mezi roky 2001-2008 byl růst přibližně stejný jako na národní úrovni.

Graf 26: Výdaje na VaV v % HDP v roce 2008 a vývoj celkových výdajů na VaV mezi roky 2001 a 2008

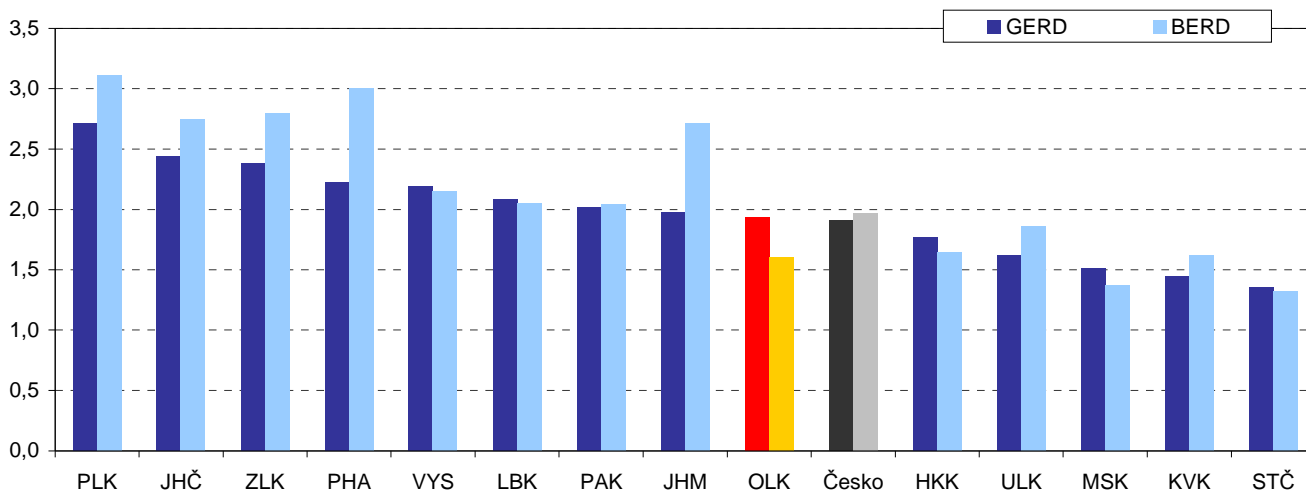
Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje

Nejvyšší podíl výdajů na VaV připadá opět na podnikatelský sektor (58 %), na druhém místě je sektor vysokoškolský s 39% podílem. Zbývající dva sektory jsou v Olomouckém kraji zastoupeny jen minimálně. Graf 27 ukazuje, že růst výdajů se v jednotlivých sektorech liší. Zatímco celkový růst výdajů na VaV mezi roky 2001-2008 se v Olomouckém kraji vyrovnal přibližně růstu na národní úrovni, růst pouze v podnikatelském sektoru za národní úroveň zaostal. V Olomouckém kraji se zvýšily především výdaje na VaV uskutečněné ve

vysokoškolském sektoru – mezi roky 2005-2008 se jednalo o zhruba 45% nárůst (32 % na úrovni Česka), zatímco výdaje podnikatelského sektoru na VaV v tomto období dokonce poklesly – přibližně o 14 % na úroveň roku 2003, zatímco na národní úrovni vzrostly o 26 %.

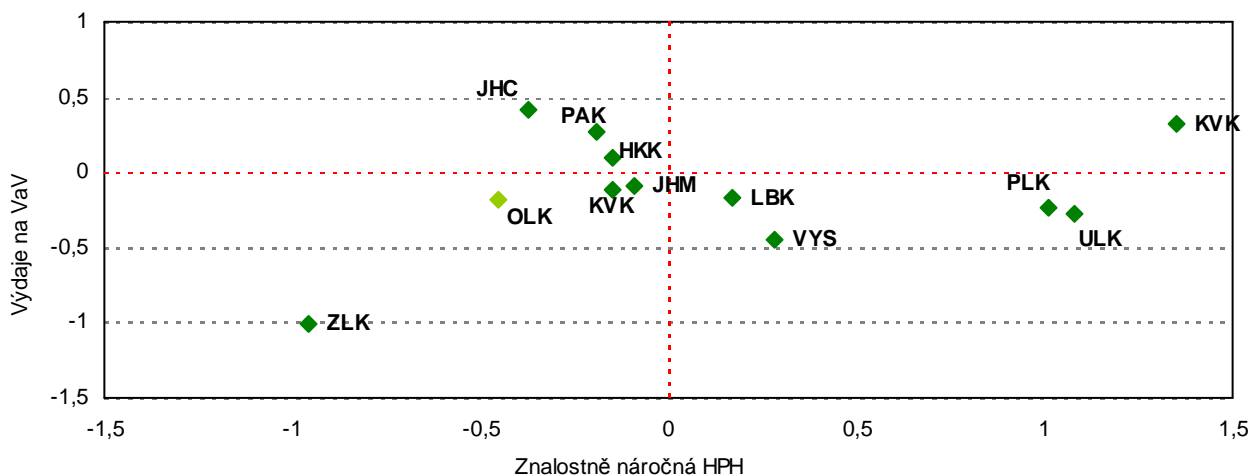
Graf 27: Růst výdajů VaV v podnikatelském sektoru (BERD) a výdajů celkem (GERD) mezi roky 2001 a 2008 podle krajů ČR (v %)

Zdroj: ČSÚ – ukazatele výzkumu a vývoje

Vývoj výdajů na VaV uskutečněných v podnikatelském sektoru v Olomouckém kraji není navíc na rozdíl od ostatních sektorů stabilní – stabilní růst se týkal pouze let 2001-2004, naopak v posledních letech výdaje každoročně kolísají. Důvodem jsou kolísající investiční výdaje – vzhledem k malému celkovému objemu výdajů na VaV v Olomouckém kraji se jejich změny promítají i do celkových výdajů. Právě v roce 2005 dosáhly tyto výdaje maximální hodnoty, zatímco v následujících letech postupně klesaly. Většina těchto výdajů připadá právě na podnikatelský sektor a stojí tedy za částečným poklesem celkových výdajů na VaV v tomto sektoru. Pokles investičních výdajů byl však nižší než celkový pokles výdajů v podnikatelském sektoru. *Část poklesu lze tedy přičíst i na vrub neinvestičních výdajů, které mohou signalizovat omezování aktivit VaV a nestabilitu podnikového sektoru z pohledu těchto aktivit.*

Graf 28: Změny podílů krajů na VaV výdajích a znalostně náročné přidané hodnotě v ČR (2002 a 2007), v p.b.

Zdroj: ČSÚ – ukazatele výzkumu a vývoje, Regionální účty, vlastní výpočty

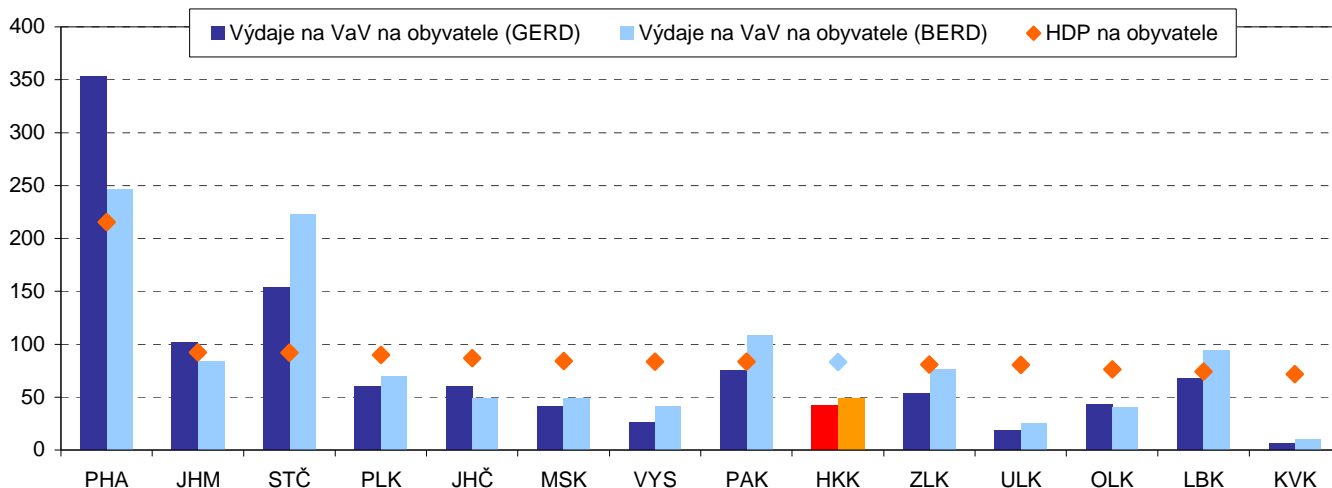
Podobně jako v případě pracovníků VaV lze vývoj výdajů na VaV spojit také s vývojem znalostně náročných odvětví v ekonomice. Jak ukazuje graf 28, podle obou ukazatelů je vývoj v Olomouckém kraji nepříznivý – *kraj*

snížil v období 2002-2007¹⁷ svůj podíl jak na celkových výdajích na VaV v Česku, tak i na znalostně náročném HDP (resp. HPH).

Nestabilita a fragmentovanost aktivit VaV v Českých regionech, která se ukazuje i na kolísání výdajů na VaV uskutečněných v podnikatelském sektoru v Olomouckém kraji je důvodem, proč výši výdajů na VaV nelze přímo spojovat také s ekonomickým úspěchem. Ukazuje to srovnání postavení regionů podle HDP na obyvatele a výše výdajů na VaV (viz graf 29).

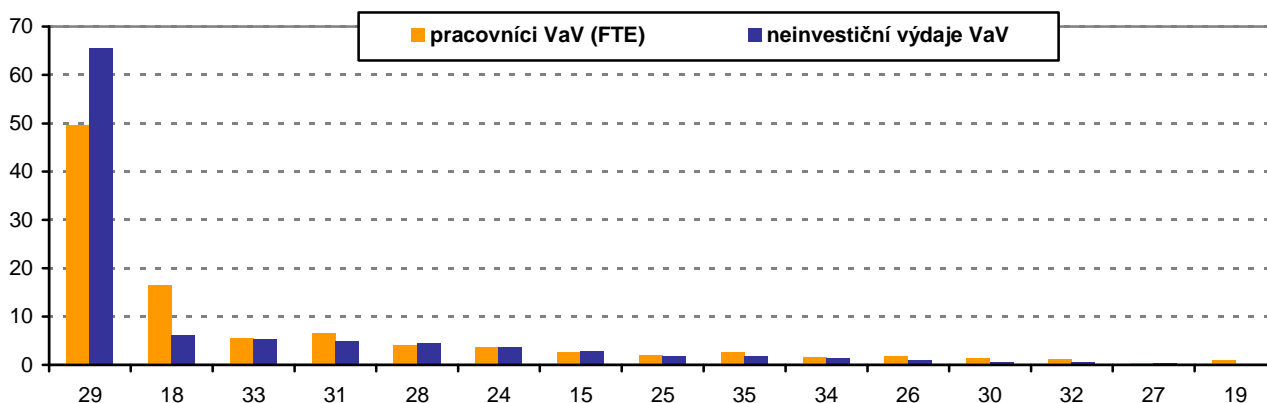
Graf 29: Porovnání úrovně HDP na obyvatele v krajích a výdajů na VaV na obyvatele v roce 2008 (ČR = 100)

Zdroj: ČSÚ – ukazatele výzkumu a vývoje, Regionální účty, vlastní výpočty

Na jedné straně jsou kraje, které koncentrují většinu výdajů na VaV a které zároveň dosahují nejvyšší ekonomické úrovně – Praha a Středočeský a Jihomoravský kraj. Na druhé straně jsou kraje, jejichž postavení podle HDP zatím převyšuje jejich postavení podle výdajů na VaV. A do této skupiny patří i Olomoucký kraj. Toto srovnání je sice zjednodušené, může ale naznačovat, že k tomu, aby aktivity VaV měly významný dopad na ekonomickou výkonnost regionu musí dosahovat určité minimální kritické hodnoty. Navíc, což již data nemohou ukázat, tyto výdaje musí být zároveň provázány na podnikatelské (komerční) aktivity regionu tak, aby se jejich přínos projevil právě v daném regionu a nikoliv mimo něj.

Graf 30: Struktura podnikových kapacit VaV ve zpracovatelském průmyslu Olomouckého kraje, 2008

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje za rok 2007

¹⁷ Novější data v potřebné struktuře nejsou bohužel dostupná.

A právě této provázanosti se věnuje, alespoň jak dostupná data umožňují, graf 30. Současně je třeba upozornit, že kvalitně lze tuto propojenost znalostních a ekonomických aktivit zhodnotit pouze na základě rozsáhlejšího kvalitativního (terénního) šetření. Hodnocení dostupných dat může být pouze omezeným vstupem například pro výběr subjektů, v kterých šetření proběhne, či pro identifikaci důležitých otázek.

Předchozí kapitola identifikovala hlavní průmyslové obory Olomouckého kraje, které lze shrnout do odvětví OKEČ 15, 18, 28, 29, 31 a 35. Podle grafu 30 je patrné, že aktivity VaV v Olomouckém kraji ve zpracovatelském průmyslu jsou dominantně koncentrovány v odvětví strojírenství (OKEČ 29 a 28), které představuje zhruba polovinu pracovníků podnikového VaV ZP a dokonce více než 60 % neinvestičních výdajů. Podíl tohoto odvětví se navíc od roku 2003 zvýšil – zejména na úkor odvětví OKEČ 31. Podíl těchto dvou odvětví byl ještě v roce 2004 vyrovnán na přibližně 30 %.

Na druhém místě je odvětví 18, tedy výroba oděvů. U tohoto odvětví je však na první pohled patrná nevyrovnanost mezi podílem na počtu pracovníků a výší výdajů. Výdaje na VaV v tomto odvětví za poslední tři roky mírně klesají, na druhé straně aktivity VaV mohou být tím, co může zvýšit konkurenceschopnost tohoto oboru. Nikoliv však v běžné „konfekci“, ale ve specializovaných oborech (textiliích a produktech).

Na dalších místech jsou odvětví OKEČ 33 a 31 – tedy odvětví spojená s výrobou elektrických, optických a zdravotnických přístrojů, což jsou další významná odvětví kraje. Jak již ale bylo zmíněno, podíl těchto odvětví na výdajích na VaV ve ZP v posledních letech klesal a je otázkou, co je za tímto poklesem. Pokles se totiž týkal neinvestičních výdajů, nelze ho tedy vysvětlit předchozí významnou investiční akcí. Tuto otázku nelze vysvětlit pomocí dat, je však jednou z těch, kterou by mělo zodpovědět podrobnější šetření.

Klíčové obory v Olomouckém kraji mají tedy podporu také v podnikatelských aktivitách VaV, s výjimkou strojírenských oborů jsou však tyto výdaje poměrně omezené, a to jak z hlediska jejich výše, tak i z hlediska subjektů, které je realizují.

Inovační podnikání

Inovační výkonnost je považována za klíčovou ingredienci ekonomické výkonnosti a její hodnocení na podnikové úrovni je věnována rostoucí pozornost. Nejčastějším zdrojem pro toto hodnocení je šetření prováděné podle metodologie EUROSTATu (*Community Innovation Survey*). Poslední údaje pro Česko jsou k dispozici za období 2004-2006, nicméně vzhledem k tendenci přetrvávání charakteristik inovační výkonnosti v čase lze jejich vypovídací schopnost považovat za stále aktuální (naopak konzistentní srovnatelnost vývoje v čase dost dobře nelze předpokládat, třebaže jsou k dispozici výsledky předchozích kol šetření).

Současně je však třeba upozornit, že jde o šetření prováděné na základě *subjektivního hodnocení* respondentů, navíc podle informací, které nelze v podstatě nijak objektivně verifikovat či alespoň konfrontovat s alternativními zdroji dat. Další problém představuje skutečnost, že samotné klíčové kategorie inovačních vstupů a zejména výstupů jsou dosti vágně vymezeny (což je v podstatě nevyhnutelné vzhledem k obtížné uchopitelnosti těchto pojmů). Neposlední výhradou představuje chybějící zohlednění rozsahu a kvalitativního významu vykazovaných výsledků (podnik je „shodně“ inovační, ať realizoval v uvedeném období jednu inovaci, či několik desítek).

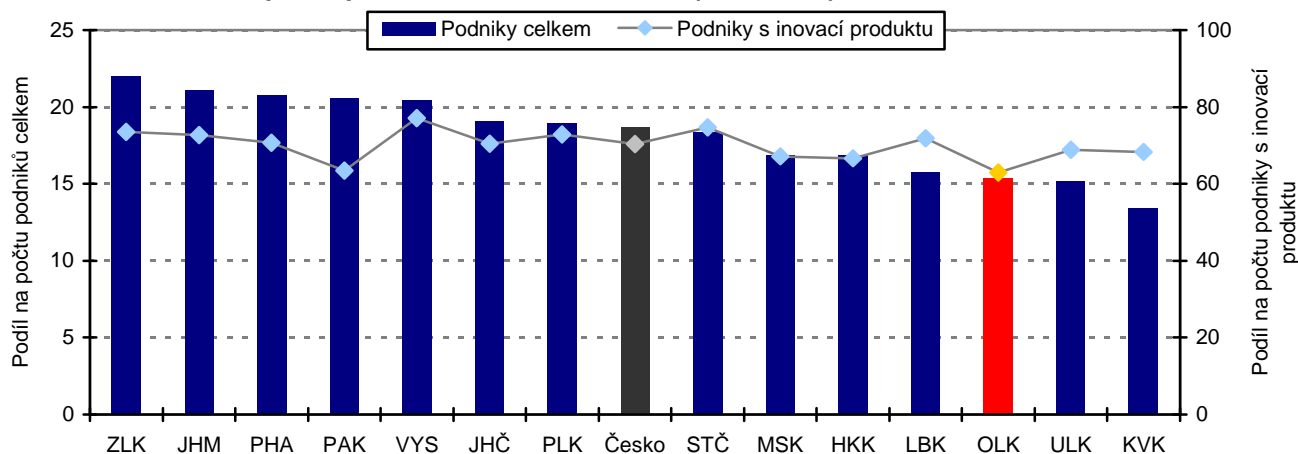
Vzhledem k nastíněným omezením dostupných dat jsou hodnoceny zejména **podniky s produktovou inovací**. Produktovou inovací je uvedení nového nebo podstatně zlepšeného výrobku nebo služby na trh. Inovace **nemusí být nutně nová pro dané odvětví nebo trh, ale může být nová pouze pro podnik**. V tomto případě lze očekávat podstatně menší ekonomické přínosy, **k hodnocení byly proto vybrány podniky s inovací novou na trhu**. Uvedená data bohužel neumožňují zhodnotit „kolik“ inovací podnik během sledovaného období zavedl, či o jaké inovace (s jakým komerčním přínosem) se jednalo. I proto je třeba podíly inovujících podniků vnímat jako pouze orientační. Pro adekvátní zhodnocení inovační výkonnosti podnikové sféry je opět zapotřebí provést kvalitativní šetření (např. průzkumem mezi podniky).

Rozdíly mezi kraji podle podílu inovujících podniků (viz graf 31 – podniky s produktovou inovací novou na trhu) jsou relativně malé, výrazněji za ostatními kraji zaostává Karlovarský kraj společně s Ústeckým a právě

Olomouckým krajem. Tím se v podstatě potvrzuje jeho slabší pozice z pohledu znalostních vstupů především podnikatelského sektoru – pořadí těchto tří krajů je podle relativizované výše BERD shodné. Naopak například sousední Zlínský kraj potvrzuje dobrou pozici podle znalostních vstupů v podnikovém sektoru.

Graf 31: Podíl podniků s produktovou inovací novou na trhu na celkovém počtu podniků s inovací produktu v šetření* a počtu podniků celkem v šetření (2004-2006)**

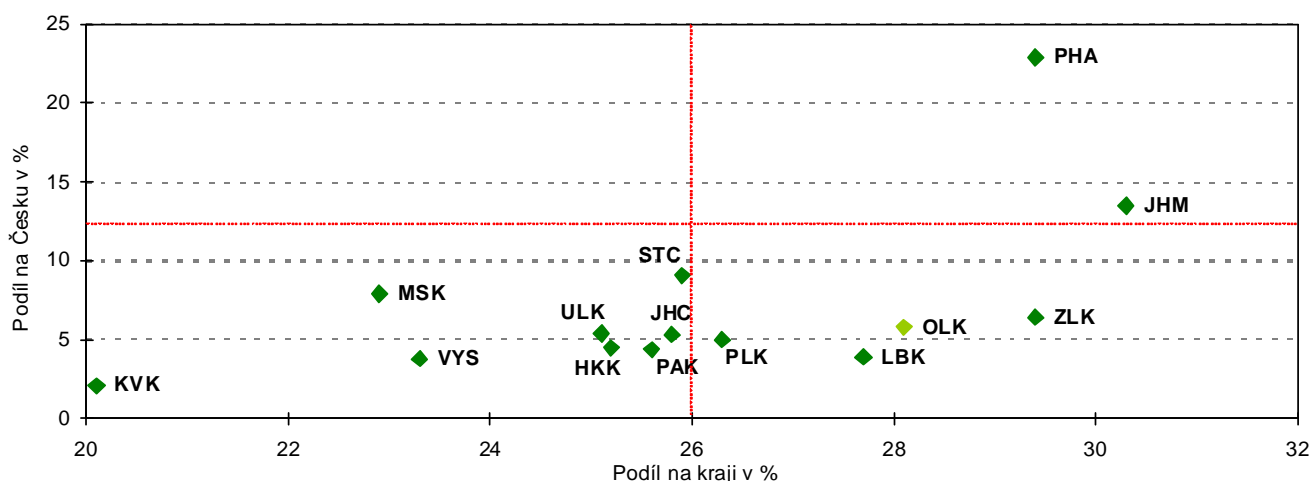

Poznámka: * počet podniků s inovací produktu bez ohledu na to, zda je nová na trhu či pouze pro podnik, ** počet podniků celkem v šetření v daném kraji

Zdroj: ČSÚ – Inovační šetření

Příznivější je postavení Olomouckého kraje, pokud hodnotíme **všechny podniky s technickou inovací** (inovací produktu a procesu) bez ohledu na její „novost“ na trhu. Podíl těchto podniků na celkovém počtu podniků v kraji je v Olomouckém kraji čtvrtý nejvyšší. Podobně i podíl podniků s technickou inovací v Olomouckém kraji na celkovém počtu těchto podniků v Česku je šestý mezi kraji.

Graf 32: Podíly podniků s technickou inovací v krajích a podíly krajů na podnicích s technickou inovací v Česku, 2004-2006 (v %)

Zdroj: ČSÚ – Inovační šetření

Inovačně orientované podniky tedy v kraji určitě existují. Převažují mezi nimi ale podniky s menšími „inkrementálními“ inovacemi nad podniky s inovacemi novými na trhu. To určitě nelze vnímat jako nepříznivé, zvláště s ohledem na skutečnost, že Olomoucký kraj patří mezi regiony „dohánějící“. A právě v těchto regionech a v tomto procesu hrají inkrementální inovace důležitou úlohu. Na druhé straně je zde třeba mít na paměti omezenou vypovídací schopnost dostupných dat, kterou svým způsobem rozdílné výsledky a relativně malé rozdíly mezi kraji jen potvrzují.

Ochrana znalostí – patenty a užité vzory

V podstatě jediným do určité míry objektivním ukazatelem inovačních výstupů jsou formy jejich strategické ochrany, zejména patentové přihlášky a užité vzory národních přihlašovatelů, které jsou vykazovány i na regionální úrovni¹⁸. V souhrnu lze uvést, že význam strategické ochrany výsledků znalostních aktivit se zvyšuje u subjektů s vysokou intenzitou aktivit výzkumu a vývoje.

Na druhé straně i tyto informace mají do určité míry omezenou vypovídací schopnost. Možnost patentové ochrany velmi silně závisí na odvětví – v některých odvětvích je využití patentové ochrany velmi omezené, zatímco v jiných jsou patenty hlavní formou ochrany. Tato odvětvová závislost výrazně zkresluje výsledná data. V některých odvětvích se k tomu navíc přidává skutečnost, že ochrana pouze na národním trhu znamená spíše vyzrazení získaného know-how než jeho ochranu před konkurencí. V řadě oborů jsou v tomto ohledu jedinou možnou ochranou patenty mezinárodní. Problém vypovídací schopnosti patentových údajů souvisí také s chybějící informací o jejich ekonomickém významu (skutečném využití, resp. efektu). Řada patentů nemusí mít žádný ekonomický efekt, naopak mnohé inovace nemusí být patentovány (např. pokud jde o novost v rámci podnikové skupiny či v některých odvětvích s obtížnou modifikovatelností jako je software).

Podobně jako u aktivit VaV je hlavní charakteristikou regionální struktury počtu patentových přihlášek dominantní postavení Prahy a Středočeského kraje společně s krajem Jihomoravským. Olomoucký kraj se ale podle těchto údajů nachází na příznivém čtvrtém místě, a to i přes mírné zhoršení postavení mezi obdobími 1995-2001 a 2002-2008 (viz tabulka 15). Toto příznivé postavení se však zatím nepromítlo v ekonomické úspěšnosti kraje. Svou roli mohou sehrát všechny výše zmíněné faktory omezující vypovídací schopnost těchto dat. Dostupná data tak opět nastolují zajímavou a důležitou otázku, kterou lze však přesně zodpovědět pouze podrobnějším kvalitativním šetřením.

Tabulka 15: Podíly krajů na patentových přihláškách podaných národními přihlašovatelí v Česku (ČR=100, v %)

	Podíl na přihláškách ČR							1995-2001	2002-2008
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008		
Praha	29,1	32,9	29,2	33,3	33,3	34,0	33,9	29,0	32,4
Středočeský	5,8	6,1	7,5	10,6	8,7	9,8	9,9	8,4	8,4
Jihočeský	4,2	5,2	4,1	5,0	4,1	3,2	5,4	3,5	4,4
Plzeňský	5,1	3,0	3,4	2,2	2,3	3,4	3,6	4,0	3,3
Karlovarský	1,1	0,5	0,8	1,9	1,2	0,4	0,4	0,9	0,9
Ústecký	3,4	4,1	2,2	2,9	5,7	4,0	1,9	4,2	3,5
Liberecký	2,7	3,8	5,9	6,1	5,2	6,2	6,1	6,2	5,2
Královéhradecký	4,5	3,1	7,4	4,8	3,7	4,9	3,4	4,0	4,5
Pardubický	8,9	6,2	7,7	5,4	6,0	6,7	3,4	5,5	6,2
Vysočina	4,1	2,1	2,0	1,6	2,0	2,5	2,5	3,0	2,4
Jihomoravský	14,8	12,6	12,3	11,3	10,8	10,4	11,0	12,1	11,8
Olomoucký	4,2	6,1	5,2	3,2	3,6	3,0	3,7	4,0	4,1
Zlínský	4,1	4,5	3,6	4,2	5,3	4,9	6,7	5,2	4,8
Moravskoslezský	7,9	9,8	8,8	7,4	8,1	6,7	8,1	10,1	8,1

Zdroj: ČSÚ – Patentová statistika, vlastní výpočty.

5.5 Lidské zdroje

Počet obyvatel kraje se od roku 2005 mírně zvyšuje, hlavním zdrojem kladného přírůstku obyvatel je přirozený přírůstek. V letech 2006 a 2007 kraj rostl i stěhováním, naopak v roce 2008 patřil společně s Moravskoslezským krajem k jediným regionům, které stěhováním své obyvatelstvo ztratily.

¹⁸ Mezinárodní patenty nejsou uvažovány, protože jejich počet je zatím v Česku tak nízký, že regionální členění nemá analytický význam.

Přes zvyšování počtu narozených dětí docházelo i nadále k poklesu počtu dětí do 15 let věku. Na konci roku 2008 žilo v kraji 90 741 dětí a jejich podíl na celkovém počtu obyvatel poklesl na 14,1 %. Snížil se i počet obyvatel v produktivním věku 15 až 64 let na 70,7 % (454 240 obyvatel). Nárůstu se naopak dočkal podíl seniorů v populaci, který se zvýšil na 15,1 %. Průměrný věk se tak zvýšil na 40,5 roku a index stáří, definovaný jako podíl počtu obyvatel starších 65 let na 100 dětí ve věku 0 – 14 let už třetím rokem překročil hranici jednoho sta. K 31. 12. 2008 v kraji připadalo na 100 dětí celkem 107,1 seniorů. V těchto trendech se však Olomoucký kraj nijak nevymyká vývoji v celém Česku.

Celkový vývoj obyvatelstva je důležitou podmínkou rozvoje regionu, k rozvoji je třeba určitá minimální „kritická masa zdrojů“. Pro rozvoj znalostně náročných aktivit a aktivit s vyšší přidanou hodnotou, které jsou zdrojem dlouhodobé konkurenceschopnosti, je však důležitá také struktura těchto zdrojů – zde tedy **dostupnost kvalifikovaných (a kreativních) lidských zdrojů**.

Kvalita lidských zdrojů je významným ukazatelem znalostní náročnosti regionální konkurenceschopnosti. Jejich vysoká nabídka je předpokladem pro rozvoj znalostně založených ekonomických aktivit s vysokou produktivitou a rovněž sofistikované spotřebitelské poptávky. Tato znalostně založená tvorba přidané hodnoty v regionální ekonomice dále podněcuje vznik nových kvalitativně náročných pracovních míst a tím i další navazující poptávku po kvalifikovaných lidských zdrojích.

Základním ukazatelem kvality lidských zdrojů je jejich *vzdělanostní úroveň*. 13,7 % zaměstnanců v Olomouckém kraji mělo v roce 2008 VŠ vzdělání, což znamená 6. místo mezi kraji Česka. Celková vzdělanostní úroveň obyvatelstva kraje podobně jako na národní úrovni roste (viz tabulka 16). V období 2002-2008 se v české ekonomice v meziročním vývoji zvýšila zaměstnanost osob s vysokoškolským vzděláním o 207,5 tis. (podle průměrných ročních výsledků VŠPS). Olomoucký kraj se na tomto zvýšení podílel přibližně 3,2 %, což je zhruba o 2 p.b. méně než činí jeho podíl na vysokoškolsky vzdělaných zaměstnancích v Česku v roce 2008 (5,1 %). Olomoucký kraj tedy v růstu vysokoškoláků mírně zaostává – oproti roku 2002 se před něj posunul například kraj Zlínský a velmi se mu přiblížil také kraj Středočeský.

Tabulka 16: Podíl VŠ vzdělaných na zaměstnanosti v národním hospodářství krajů (v %)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	28,2	27,7	28,8	29,2	28,7	28,7	32,3
Středočeský	9,2	10,0	11,4	11,6	11,5	11,7	13,3
Jihočeský	11,8	12,1	12,4	11,9	13,8	13,5	13,3
Plzeňský	11,2	10,4	11,7	11,0	11,8	13,4	14,4
Karlovarský	8,0	9,0	8,9	9,3	8,7	9,5	8,5
Ústecký	8,5	7,2	7,7	8,5	9,5	7,9	7,9
Liberecký	9,3	9,6	8,5	10,9	10,2	10,3	9,3
Královéhradecký	10,6	12,1	12,1	11,4	14,1	13,2	14,5
Pardubický	9,4	10,9	10,9	12,4	12,3	10,9	12,8
Vysočina	9,4	10,0	10,2	11,7	11,7	11,9	12,8
Jihomoravský	17,0	16,8	17,5	17,6	18,0	18,8	18,6
Olomoucký	10,2	10,7	12,5	14,1	14,3	14,2	13,7
Zlínský	11,3	12,1	12,2	13,2	13,1	13,7	14,9
Moravskoslezský	11,7	12,2	12,1	12,9	12,9	13,6	13,1
Česko	13,2	13,5	14,0	14,6	14,9	15,0	15,8

Zdroj: ČSÚ – VŠPS (roční průměry)

Nepříznivý je určité vývoj mezi roky 2007 a 2008, kdy se počet vysokoškoláků mezi zaměstnanými v kraji snížil, zatímco celkový počet zaměstnaných zůstal na shodné úrovni. Tyto hodnoty mohou značit úbytek atraktivních pracovních nabídek kvalifikovaných míst pro vysokoškoláky v kraji a jejich přesun do jiných regionů, což je v dlouhodobějším vývoji jednoznačně negativní trend. Zatím se jedná pouze o meziroční změnu, z které lze jen těžko usuzovat na dlouhodobější trend. Změna navíc v tomto roce může souviset s ekonomickou krizí a ekonomickými problémy některých podniků. Data za poslední čtvrtletí roku 2009 zatím bohužel naznačují

pokračování tohoto trendu – podíl vysokoškolsky vzdělaných na zaměstnanosti kraje se snížil na 12,8 %. K podobnému snížení došlo pouze v dalších dvou regionech – Praze a Zlínském kraji, ve všech ostatních krajích podíl vysokoškoláků dále mírně vzrostl.

Dalším ukazatelem kvality (resp. kvalifikace) lidských zdrojů je *kvalitativní náročnost pracovních míst* vyjádřená pomocí klasifikace zaměstnání (KZAM). Zvyšování podílu kvalitativně náročné zaměstnanosti poměrně výstižně charakterizuje předpoklady i výsledky změny znalostně založené konkurenceschopnosti v meziregionálním i časovém srovnání. V tomto srovnání je nejčastěji sledována třída 2 (vědeckí a odborní duševní pracovníci) a třída 3 (techničtí, zdravotničtí a pedagogičtí pracovníci).

V období 2002-2008 se v české ekonomice v meziročním vývoji zvýšila zaměstnanost osob na odborně náročných pozicích o 288,4 tis. (podle průměrných ročních výsledků VŠPS). Na tomto zvýšení se nejvíce podílel Olomoucký kraj přibližně 4 %. V podrobnější struktuře podle samostatných skupin 2 a 3 je však vývoj odlišný – zatímco v případě skupiny 2, tj. vědeckých a odborných duševních pracovníků dosahuje podíl Olomouckého kraje na nárůstu jejich počtu přibližně 12 % (třetí nejvyšší podíl mezi kraji), v případě druhé skupiny 3, tj. technických pracovníků pouze 1 %. Nárůst pracovníků v první skupině lze dát určitě do souvislosti se vznikem dvou nových vysokých škol v kraji, v letech 2001 a 2005. Například od roku 2005 je počet pracovníků této třídy stabilizovaný a k hlavnímu nárůstu došlo právě v předchozích letech.

Ve srovnání s ostatními kraji je podíl pracovníků těchto dvou skupin na průměrné úrovni – v roce 2008 dosahoval v Olomouckém kraji přibližně 30 %, což znamená sedmou pozici mezi kraji (viz tabulka 17). Podobně jako u vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců došlo mezi roky 2007 a 2007 v Olomouckém kraji u těchto tříd zaměstnání k mírnému poklesu, na kterém se podílela především skupina technických pracovníků. Pokles počtu těchto pracovníků pokračoval i v roce 2009 (resp. podle údajů za 4. čtvrtletí 2009), což lze dát určitě do souvislosti s poklesem také v případě vysokoškolsky vzdělaných zaměstnanců v kraji.

Tabulka 17: Podíl odborných pracovních míst na zaměstnanosti v národním hospodářství krajů (v %)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	47,2	48,8	50,4	50,2	51,8	53,0	53,6
Středočeský	23,7	24,9	27,4	29,1	29,0	30,2	31,2
Jihočeský	25,0	27,2	27,7	28,7	28,5	28,0	30,4
Plzeňský	30,6	31,2	31,4	29,5	30,9	32,2	33,1
Karlovarský	22,9	26,1	24,7	25,9	24,5	27,6	25,4
Ústecký	24,5	22,1	25,3	27,8	28,3	29,5	28,6
Liberecký	20,2	24,3	26,5	26,5	26,3	28,2	27,3
Královéhradecký	26,9	29,4	29,9	31,0	32,9	32,3	32,6
Pardubický	26,0	26,2	27,6	31,4	28,7	28,2	29,3
Vysočina	22,5	22,7	24,6	26,7	27,6	26,2	29,0
Jihomoravský	33,0	34,2	34,0	36,9	35,7	36,6	37,4
Olomoucký	26,3	26,3	27,7	29,7	27,7	30,1	29,8
Zlínský	26,3	28,1	27,1	27,8	26,9	27,7	28,8
Moravskoslezský	30,6	30,5	29,9	31,1	31,3	31,4	30,1
Česko	29,4	30,4	31,3	32,6	32,6	33,4	33,8

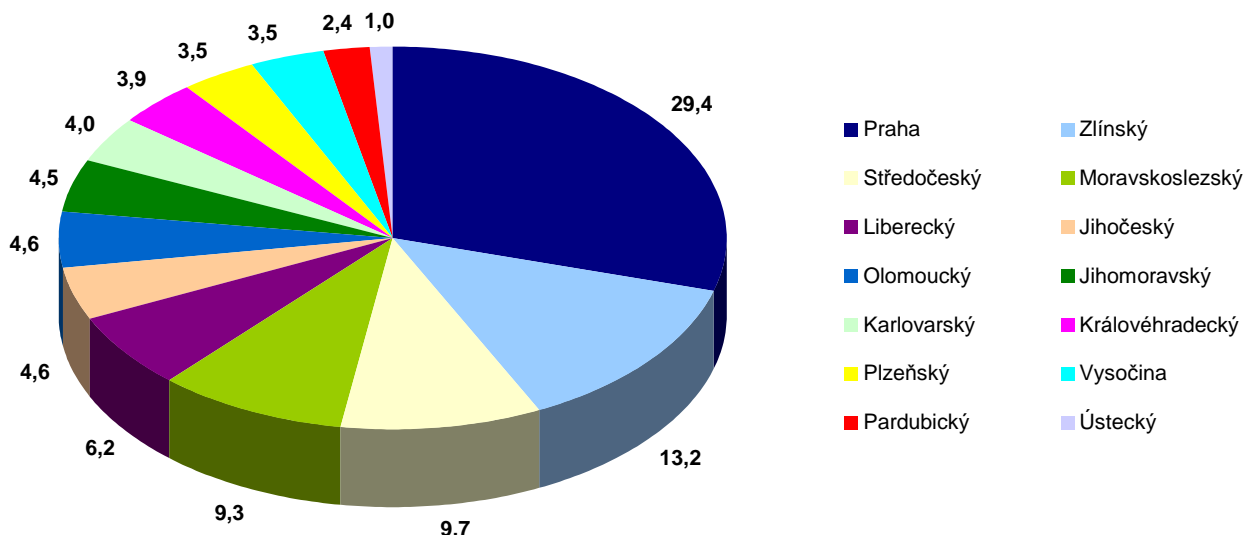
Zdroj: ČSÚ – VŠPS (roční průměry)

Specifickou doplňkovou charakteristiku k hodnocení vývoje znalostní náročnosti regionálního inovačního systému představují údaje o sektoru informačních technologií (IT) a v jeho rámci o počtu *IT odborníků*. Z hlediska kvalifikace jde o značně heterogenní skupinu, třebaže zastoupení vysokoškolsky vzdělaných pracovníků je v ní nadprůměrné. I v případě IT odborníků se v čase projevuje silná regionální koncentrace ve prospěch Prahy na podílu v Česku (viz graf 33). Olomoucký kraj s podílem 4,6 % se pohybuje opět na sedmé pozici. Mezi roky 2002 a 2007 jeho podíl na celkovém počtu IT odborníků v Česku zůstal přibližně shodný, díky vyššímu poklesu v některých dalších regionech se však jeho podíl na nárůstu počtu IT odborníků mezi roky 2002

a 2007 pohybuje na úrovni 5 %. S výjimkou hlavního města však počty IT odborníků v jednotlivých krajích meziročně kolísají, tuto hodnotu nelze tedy brát jako významně příznivou.

Graf 33: Podíly krajů na změně počtu IT odborníků, 2002-2007 (ČR=100)

Zdroj: ČSÚ – IT odborníci

5.6 Inovační infrastruktura

Nedílnou součástí inovačního podnikatelského prostředí v regionu je infrastruktura znalostních a podpůrných organizací. Do této kategorie patří na jedné straně vysoké školy (univerzity) a výzkumné organizace, které jsou důležitými zdroji nových znalostí a také kvalifikované pracovní síly, na straně druhé sem patří různé instituce jako podnikatelské inkubátory, vědeckotechnické parky, technologická centra, rozvojové agentury apod., jejichž cíle je mimo jiné zprostředkovat propojení mezi výzkumnou a aplikační sférou. Stejně jako v případě univerzit nezáleží, jestli daná instituce v kraji je nebo nikoliv, ale záleží na tom, co daná instituce dělá.

Vysoké školy

V současné době se má za to, že blízkost univerzity a/nebo špičkových výzkumných ústavů významným způsobem podporuje inovační aktivity (intenzitu i charakter) místních firem, které díky nim získávají specifickou konkurenční výhodu. Vedle přínosu pro inovační aktivity již existujících firem jsou některé univerzity také zdrojem vzniku nových firem, jejichž hlavním účelem je komercializace výsledků výzkumných aktivit realizovaných na univerzitě (a/nebo VaV institucích). Dále, univerzity jsou samozřejmě zdrojem také vysoce kvalifikovaných profesionálů, přičemž někteří z nich mají vlastní originální know-how a záměr, jak jej v praxi realizovat.

V Olomouckém kraji mají sídlo 3 vysoké školy s téměř 22 tis. studenty (5,9 % všech studentů ve školním roce 2008/2009), kromě nich mají na území kraji svá detašovaná pracoviště některé další vysoké školy, např.: Mendelova zemědělská a lesnická univerzita v Brně, Fakulta lesnická a dřevařská (Hranice); Vysoká škola podnikání, a.s. (Jeseník); Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava, Fakulta strojní (Šumperk); Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně, Fakulta technologická (Přerov). Naprostá většina studentů (93 %) připadá na Univerzitu Palackého v Olomouci (UP), která se v současné době člení do osmi fakult: Cyrilometodějská teologická, Filozofická, Lékařská, Pedagogická, Právnická, Přírodovědecká a Fakulta zdravotnických věd a Fakulta tělesné kultury.

UP je druhou nejstarší univerzitou v Česku. Svým zaměřením je UP tradiční univerzitou bez ryze technicky zaměřených oborů. I přesto na několika fakultách probíhá výzkum, který je využitelný ve firemní praxi. O spolupráci s firmami má univerzita značný zájem, který se snaží mnoha podpůrnými nástroji rozvíjet.

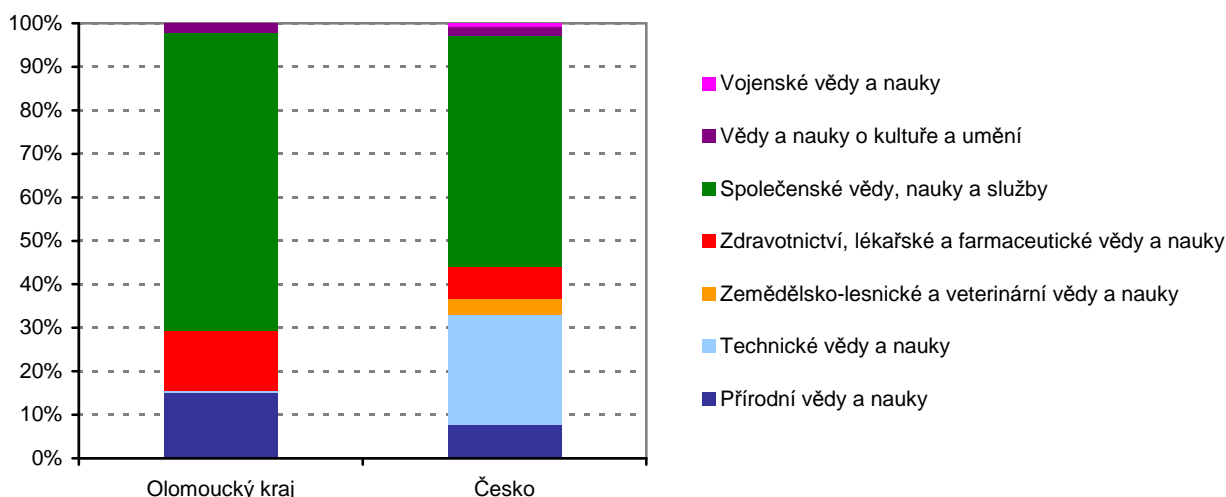
Kontaktním místem pro komunikaci s firmami je například Vědeckotechnický park, který je součástí UP na centrální úrovni.

Další dvě vysoké školy v kraji jsou soukromé. V Olomouci sídlí *Moravská vysoká škola, o. p. s.* (MVŠO), na které v roce 2008/2009 studovalo téměř 700 studentů. Škola si klade za cíl vychovávat vysokoškolsky vzdělané a jazykově vybavené odborníky pro ekonomicko-manažerské profese, především pro řízení organizací a firem výrobního a obchodního zaměření, a rovněž vyškolit specialisty pro státní správu nebo sektor služeb. Důsledně je ve všech aktivitách uplatněn důraz na praktické využití poznatků v regionu Olomouckého kraje, ať již odbornou praxí studentů během studia, tak i přednáškovou či jinou vzdělávací činností zaměřenou na podnikatele a ostatní instituce.

V Přerově sídlí třetí vysoká škola Olomouckého kraje – *Vysoká škola logistiky o. p. s.* (730 studentů v r. 2008/2009), která připravuje studenty v bakalářské a magisterské programy zaměřené na rychle se rozvíjejícím obor logistiky.

Zaměření vysokých škol v kraji určuje také strukturu vysokoškolských studentů (viz graf 34). Ve srovnání s celkovou strukturou VŠ studentů v Česku je v Olomouckém kraji patrný vyšší podíl studentů společenských věd, nauk a služeb, přírodních věd a nauk i zdravotnictví, lékařských a farmaceutických věd a nauk. Naopak v kraji zcela chybí technické vědy a nauky. Vzhledem ke struktuře ekonomiky a významu například strojírenských oborů i aktivitám VaV realizovaným v tomto odvětví to může být slabou stránkou kraje. Na druhé straně blízkost dalších dvou významných center – Brna a Ostravy – s významnými technickými vysokými školami by měla tuto absenci vykompenzovat. V této konkurenci není reálné například budování nových technických oborů v kraji, Olomoucký kraj by se měl spíše snažit více provázat s existujícími vysokými školami v jiných regionech a podporovat spolupráci mezi nimi a místními firmami (pokud je taková potřeba).

Graf 34: Struktura VŠ studentů dle kmenových oborů

Zdroj: MŠMT

Výzkumná centra

Důležitou součástí výzkumné a znalostní infrastruktury jsou také výzkumná centra. Z již existujících výzkumných organizací jsou v Olomouckém kraji lokalizovány:

- Ústav experimentální botaniky AV ČR, v.v.i. (pobočka Olomouc-Holice) – výzkum a vývoj v oblasti rostlinné genetiky, fyziologie a biotechnologie.
- Výzkumný ústav pro chov skotu, s.r.o. – výzkum reprodukce hospodářských zvířat, výživy a krmení.
- Centrum dopravního výzkumu, v.v.i. (pobočka Olomouc-Nová Ulice)

- SIGMA Výzkumný a vývojový ústav, s.r.o. – výzkum, vývoj, projekce, výroba, opravy a odbyt v oboru čerpací techniky, malých vodních turbín a elektráren a vodokružných strojů a experimentální činnost v oblasti hydrauliky, pevnosti a dynamiky, včetně aplikací na ekologii, hygienu práce a provozní diagnostiku
- Společná laboratoř optiky Přírodovědecké fakulty Univerzity Palackého v Olomouci a Fyzikálního ústavu Akademie věd České republiky

K plánovaným centrům podpořeným OP VaVpl patří *Centrum regionu Haná pro biotechnologický a zemědělský výzkum*. Centrum by mělo umožnit užší spolupráci mezi univerzitou a olomouckými pracovišti Výzkumného ústavu rostlinné výroby a Ústavu experimentální botaniky AV ČR. Centrum se zaměřuje na v regionu tradiční vývoj pokročilých rostlinných biotechnologií a oblasti zemědělství a šlechtitelství.

Dalším plánovaným projektem je *Biomedreg – Biomedicína pro regionální rozvoj a lidské zdroje*. Jeho iniciátorem je Univerzita Palackého v Olomouci, která projekt připravuje ve spolupráci s Fakultní nemocnicí Olomouc, Vysokou školou chemicko-technologickou v Praze a Ústavem organické chemie a biochemie AV ČR a významnými subjekty z aplikační sféry. V rámci projektu vzniká jedinečné centrum – Ústav molekulární a translační medicíny, které bude rozvíjet výzkum a vývoj v oblastech biotechnologií a pokročilých materiálů a technologií.

Posledním projektem, který však zatím nemá schválené financování z OP VaVpl je *Regionální centrum pokročilých technologií a materiálů*, jehož nositelem je Přírodovědecká fakulta UP. Cílem centra je podpořit odborníky v aplikovaném fyzikálním, optickém a chemickém výzkumu s orientací na nanotechnologie.

Olomoucký kraj má podle tohoto jednoduchého přehledu *kvalitní zázemí znalostní infrastruktury*, které by se navíc během následujících let mělo dále rozšiřovat, především pro přírodovědné a zdravotnické obory. Obory jako nanotechnologie, biotechnologie, imunotechnologie či optoelektronika patřily mezi nejčastěji uvedené konkurenceschopné obory také v šetření RIS realizovaném v druhé polovině roku 2008. V ekonomice kraje však zatím dominují více tradiční průmyslové obory – v případě oborů nanotechnologií a biotechnologií (či obecně life science) je však třeba mít na paměti v podstatě nulovou vypovídací schopnost tradiční klasifikace.

A právě tento rozdíl může být příčinou toho, proč se příznivé podmínky znalostní infrastruktury zatím neprojevují na ekonomické úspěšnosti kraje. I na tuto skutečnost narazili respondenti v průzkumu v roce 2008, kdy sice naprostá většina z nich pozitivně hodnotila kvalitu výzkumných organizací (především VŠ), nicméně hodnocení využitelnosti jejich poznatků v regionu bylo hodnoceno poměrně nepříznivě. „Chyba“ bude patrně na obou stranách – v kraji pravděpodobně nebude zatím dostatečný počet firem schopných efektivně využít nové poznatky, ale nedostatečná bude patrně i snaha univerzity o jejich prostřednictvím místních firem. Odpověď na tuto otázku je pro další rozvoj kraje důležitá, dostupná data na ni však opět nemohou spolehlivě odpovědět.

Podnikatelská inovační infrastruktura

Na podporu ekonomického rozvoje a na rozvoj spolupráce mezi veřejnou a soukromou sférou existuje v kraji několik organizací, jež mají různé role. Mezi ně patří zejména hospodářské komory, technologický park a inovační centrum při Univerzitě Palackého či Regionální rozvojová agentura pro rozvoj střední Moravy. Několik nových projektů je také v současnosti připravováno k realizaci.

Vědeckotechnický park UP

Vědeckotechnický park Univerzity Palackého v Olomouci (VTP UP) vznikl již v roce 2000 a k jeho službám patří zejména podpora zakládání nových společností, přenos znalostí mezi vědeckovýzkumnou základnou a komerčními subjekty a poskytování zázemí inovativním firmám. Ve VTP UP je nyní zasídleno celkem 23 firem.

Zajímavou službou je i možnost využití přístrojů a know-how UP za výhodných podmínek. K tomu využívá VTP UP Katalog přístrojů a know-how UP v Olomouci. V katalogu vede špičkové přístrojové vybavení, know-how a patenty vhodné zejména pro obory farmacie, chemie, biotechnologie, optiky a nanotechnologie. Firmám zprostředkovává jejich využití od prvního kontaktu až po realizaci záměru.

Prostřednictvím Podnikatelského inkubátoru (PI) pomáhá začínajícím podnikatelům s rozjezdem firmy s ojedinělým nápadem a zaměřením VTP.

V roce 2009 zprostředkoval VTP UP univerzitním pracovištím řadu zakázek. Jednalo se zejména o drobné měření a analýzy. Podařilo se však zajistit i dvě zakázky většího rozsahu. Firmy stále neberou možnost zadat si část výzkumných prací na univerzitách jako samozřejmost. Obávají se zejména dlouhé přípravy zakázky a dodržování termínů. Mnohdy nevědí, na koho se v rámci velké univerzity se svým problémem obrátit. VTP UP pomáhá oběma stranám s překonáním těchto prvotních bariér, zejména ve vzájemné komunikaci a dodržování termínů. Díky Katalogu přístrojů a služeb univerzity, který VTP UP spustil ve spolupráci s jednotlivými univerzitními pracovišti, si může každý zájemce najít vhodný přístroj nebo službu, kterou potřebuje. V katalogu je nyní k dispozici téměř 300 přístrojů a služeb ze 40 pracovišť UP.

VTP UP byl také hodnocen jako kvalitní a přínosný v již zmiňovaném průzkumu, respondenti Olomouckého kraje hodnotili tuto instituci dokonce jako druhou nejvýznamnější mezi kraji Česka (po Jihomoravském kraji).

Podnikavá hlava

Jedním z nových nástrojů VTP UP na podporu začínajících podnikatelů, který byl zahájen v lednu 2010, je projekt „Soutěž o nejlepší podnikatelský záměr – Podnikavá hlava“. Začínající podnikatelé mohou hrát o hlavní cenu, finanční prémii 30 000 Kč, pronájem kanceláří a věcné ceny. Díky nové soutěži chce VTP UP a jeho Podnikatelský inkubátor pomoci na svět novým podnikatelským záměrům, které by jinak zůstaly pouze v hlavách jejich tvůrců.

VTP Agritec

Kromě VTP UP působí v Olomouckém kraji VTP Agritec. Provoz tohoto VTP zabezpečuje AGRITEC, výzkum, šlechtění a služby, s. r. o. Šumperk. Jedná se o privátní společnost působící v oblasti agrobiologického výzkumu, šlechtění rostlin, poradenství a služeb. Jejím hlavním záběrem činností jsou rostlinný výzkum, šlechtění, služby a poradenství. Ve VTP Agritec je v současnosti umístěno 11 firem.

Jádro inovačního centra Olomouc

Projekt „Jádro inovačního centra Olomouc“ (JICOL) je prvním krokem dlouhodobého záměru vytvořit „Inovační centrum a vysokoškolský kampus v Olomouci“. Nositelem projektu je MVŠO, partneři tohoto projektu jsou dále Magistrát města Olomouce, Krajský úřad Olomouckého kraje, Univerzita Palackého, Vysoká škola logistiky a další. Projekt je zaměřen na podporu infrastruktury výzkumu, vývoje a technologického rozvoje včetně inovací.

Podnikatelský inkubátor v Přerově

Připravovaný projekt podnikatelského inkubátoru v Přerově vychází ze Strategického plánu statutárního města Přerova pro období let 2007–2013. Hlavním cílem je především podpořit podnikatelské prostředí v Přerově a okolí formou, která v regionu není zastoupena a je postrádána jak městem, tak i podnikateli samotnými. Projekt připravuje společnost Přerovská rozvojová, s. r. o.

Podle zastoupení, resp. počtu a také typů podpůrných institucí v Olomouckém kraji se zdá, že by jich měl být v blízké budoucnosti dostatek. Co je však důležitější než jejich přítomnost, je jejich kvalita, kvalita nabízených služeb a prostřednictvím nich přínos pro region. Tu však není možné v rozsahu této socio-ekonomické analýzy hodnotit.

Jednou z charakteristik, která zaujme v jednoduchém popisu dostupné a plánované inovační infrastruktury, je přirozená koncentrace v metropolitní části Olomouckého kraje. Instituce inovační infrastruktury jsou samozřejmě vázány na znalostní organizace a i přes silný rozvoj moderních informačních a komunikačních technologií se většina odborníků shoduje, že i samotná fyzická blízkost je důležitým faktorem. Koncentrace v jižní části kraje je tedy přirozeným důsledkem jeho charakteristik. Na co je však třeba upozornit, a to ve vazbě na analýzu regionálních rozdílů v Olomouckém kraji, je potřeba „nezapomenout“ v rozvoji kraje také na nemetropolitní oblasti a jejich specifické charakteristiky a problémy.

6 Kvalita prostředí

Účelem rozvoje regionu a ekonomického růstu je zlepšování podmínek pro život obyvatel a zvyšování jejich blahobytu. Z toho důvodu nelze chápat rozvoj regionu v čistě ekonomických termínech, jakkoliv je ekonomický rozvoj důležitý – má-li být rozvoj dlouhodobý, musí být udržitelný, což kromě jiného znamená též to, že nenarušuje životní prostředí. Tato část analýzy se proto zaměřuje na hodnocení kvality a případné ohrožení jednotlivých složek životního a sociálního prostředí Olomouckého kraje. Kromě toho je jejím cílem identifikovat faktory životního prostředí jako zdroje rozvoje regionu – např. v případě cestovního ruchu, atraktivního prostředí pro život obyvatel apod.

6.1 Kvalita životního prostředí

Ovzduší

Kvalita ovzduší je v mezikrajském srovnání lehce nadprůměrná (viz tabulky 18 a 19). Dle základních znečišťujících látek vypouštěných do ovzduší byl Olomoucký kraj v roce 2007 na 6. místě dle tuhých emisí, na 4. místě dle oxidu siřičitého a shodně na 7. místě dle oxidů dusíku a oxidu uhelnatého. Pozitivní je pokles měřených znečišťujících látek v období 2004-2007 ze všech stacionárních i mobilních zdrojů (REZZO 1-4).

Tabulka 18: Srovnání krajů dle základních znečišťujících látek (t/km²) do ovzduší I, 2004-2007

	Emise tuhé				Oxid siřičitý (SO ₂)			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Praha	7,49	7,75	4,76	3,94	6,13	5,28	4,60	2,98
Středočeský kraj	1,05	1,00	0,98	1,01	2,37	2,28	2,12	2,13
Jihočeský kraj	0,70	0,46	0,50	0,54	1,20	1,11	1,01	0,99
Plzeňský kraj	0,72	0,64	0,62	0,64	1,60	1,57	1,45	1,38
Karlovarský kraj	0,69	0,56	0,70	0,70	5,23	4,98	5,12	6,36
Ústecký kraj	1,18	1,06	1,03	1,08	13,49	13,51	13,43	14,27
Liberecký kraj	0,88	0,66	0,64	0,68	1,36	1,19	1,10	0,95
Královéhradecký kraj	0,89	0,71	0,72	0,75	1,99	1,71	1,72	1,64
Pardubický kraj	0,95	0,72	0,75	0,82	3,73	3,47	3,10	3,15
Vysočina kraj	0,83	0,77	0,76	0,81	0,62	0,51	0,44	0,40
Jihomoravský kraj	0,74	0,73	0,68	0,74	0,65	0,62	0,59	0,59
Olomoucký kraj	0,83	0,69	0,66	0,71	1,42	1,37	1,13	0,97
Zlínský kraj	0,85	0,59	0,57	0,60	2,30	1,86	1,77	1,65
Moravskoslezský kraj	1,69	1,51	1,43	1,68	5,37	5,45	5,46	5,60
Česko	0,96	0,83	0,80	0,85	2,89	2,78	2,67	2,75

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2005-2009

Tabulka 19: Srovnání krajů dle základních znečišťujících látek (t/km²) do ovzduší II, 2004-2007

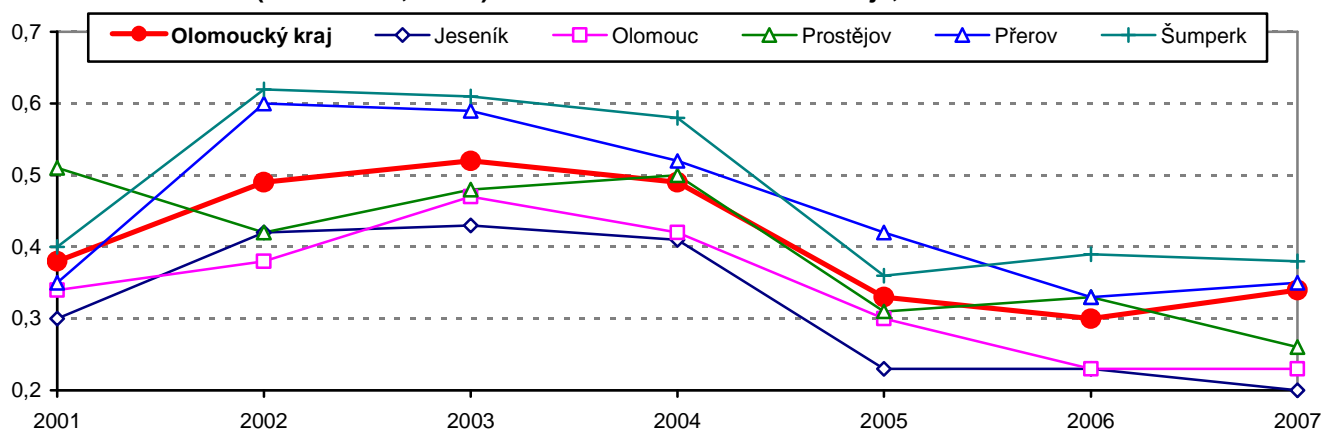
	Oxidy dusíku (NO _x)				Oxid uhelnatý (CO)			
	2004	2005	2006	2007	2004	2005	2006	2007
Praha	38,99	41,36	19,19	18,07	67,93	76,32	45,16	43,98
Středočeský kraj	3,64	3,56	3,68	3,85	5,90	6,15	5,88	5,76
Jihočeský kraj	1,84	1,08	1,38	1,41	3,51	2,25	2,75	2,85
Plzeňský kraj	2,18	1,99	1,95	1,89	4,01	3,77	3,30	3,27
Karlovarský kraj	3,86	2,97	3,62	3,71	3,51	2,72	3,05	3,18
Ústecký kraj	14,39	12,75	13,19	13,10	6,96	5,03	5,19	5,46
Liberecký kraj	2,58	1,61	1,62	1,62	5,97	4,06	4,00	3,92
Královéhradecký kraj	2,62	1,62	2,01	1,98	5,81	4,28	4,23	4,12
Pardubický kraj	4,78	3,56	4,09	4,55	5,59	4,09	4,09	4,00
Vysočina kraj	1,90	2,02	2,12	2,11	3,76	4,14	3,85	3,85
Jihomoravský kraj	2,97	2,62	2,65	2,67	5,24	4,99	4,78	4,89
Olomoucký kraj	2,92	2,08	2,30	2,25	5,15	4,08	3,98	3,94
Zlínský kraj	2,99	1,99	2,10	2,11	4,75	3,67	3,78	3,70
Moravskoslezský kraj	7,08	6,19	5,90	5,96	32,51	28,16	28,74	33,72
Česko	4,14	3,52	3,55	3,59	7,23	6,30	6,10	6,44

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2005-2009

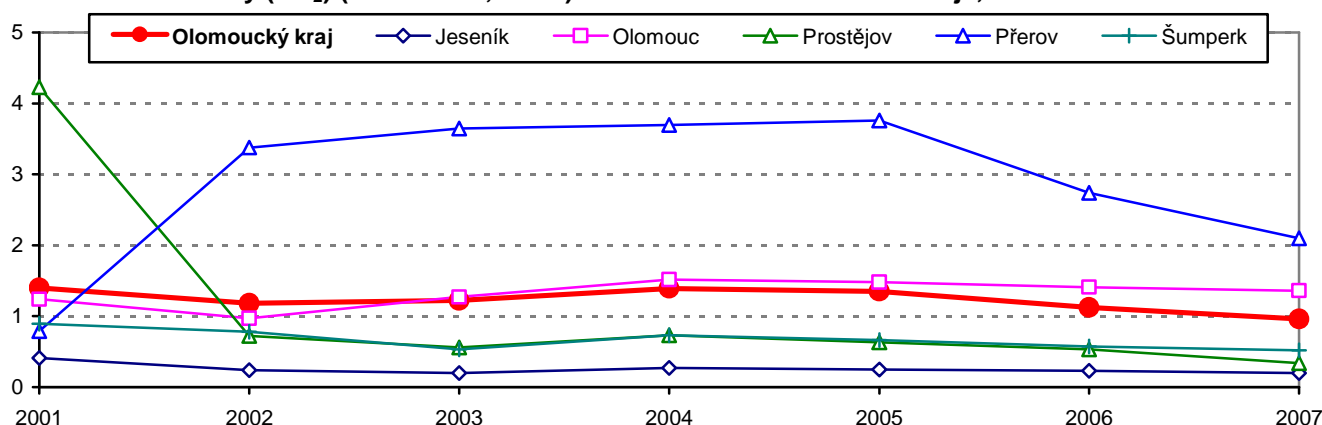
V rámci jednotlivých okresů kraje dle všech sledovaných látek ze stacionárních zdrojů (REZZO 1-3) je nejméně znečištěné ovzduší v okrese Jeseník, následované okresem Prostějov, který ještě na počátku dekády byl nejpostiženějším regionem. Kvalita ovzduší v okresech Olomouc a Šumperk za Prostějovem jen mírně zaostává. Jednoznačně nejhorší stav ovzduší pozorujeme v okrese Přerov. Pozitivní je zjištění, že ve sledovaném období 2001-2007 se stav ovzduší ve všech okresech mírně zlepšil (zejména tuhé emise), na čemž nese svůj podíl i Program snižování emisí a imisí znečišťujících látek v ovzduší Olomouckého kraje.

Graf 35: Emise tuhé (REZZO 1-3; t/km²) v okresech Olomouckého kraje, 2001-2007

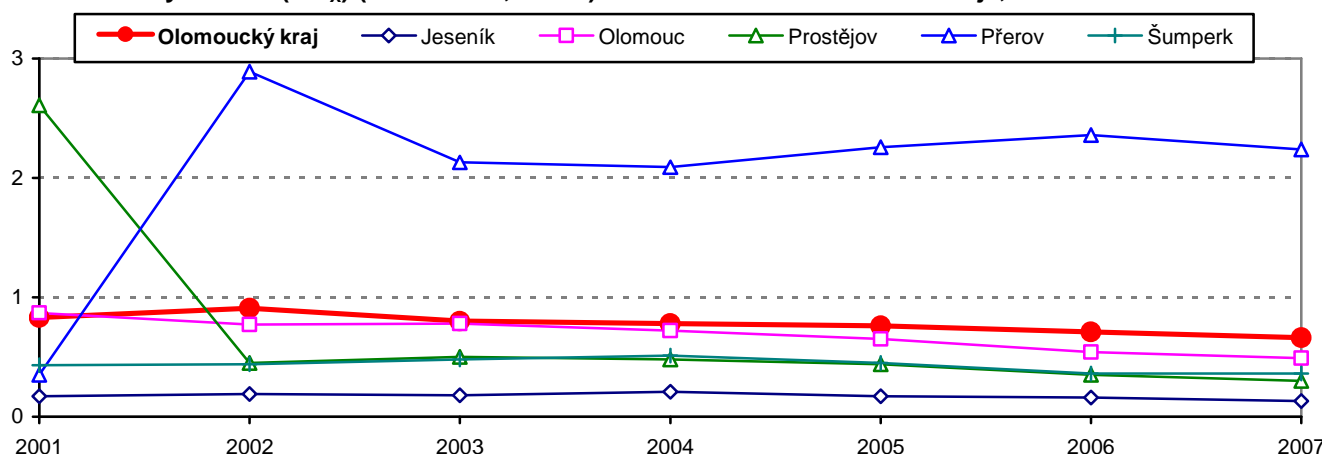
Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2003-2009

Graf 36: Oxid siřičitý (SO₂) (REZZO 1-3; t/km²) v okresech Olomouckého kraje, 2001-2007

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2003-2009

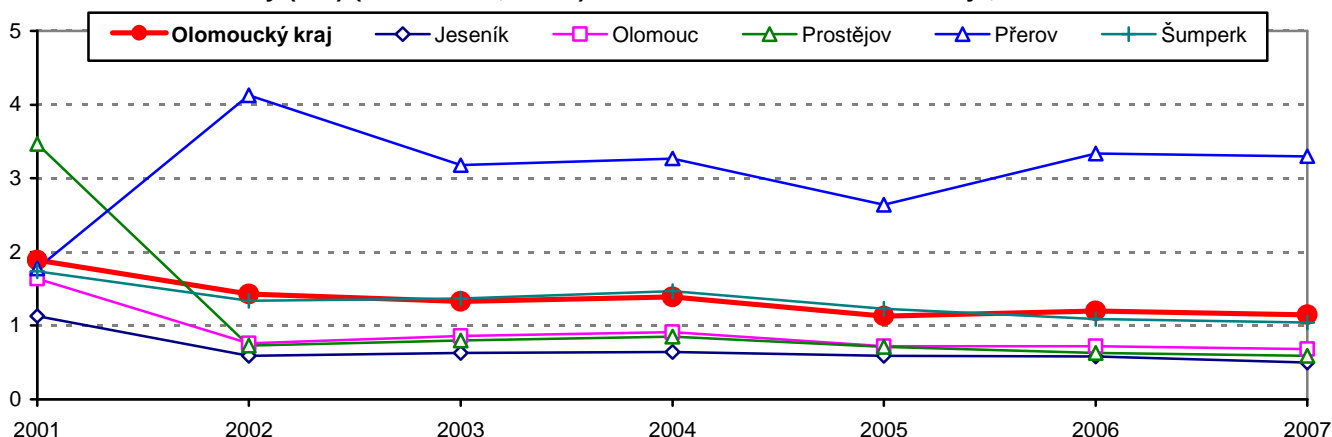
Graf 37: Oxidy dusíku (NO_x) (REZZO 1-3; t/km²) v okresech Olomouckého kraje, 2001-2007

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2003-2009

Graf 38: Oxid uhelnatý (CO) (REZZO 1-3; t/km²) v okresech Olomouckého kraje, 2001-2007

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2003-2009

Vodní toky

Kvalita vody ve vodních tocích v kraji je poměrně uspokojivá. Výsledky monitoringu ČHMÚ vodních toků na území kraje v r. 2008 ukazují pouze vyšší hodnoty celkového fosforu v jižní části kraje – ze sledovaných toků v následující tabulce – na řece Moravě (profily Kojetín a Blatec/Olomouc), kde hodnoty spadají do III. kategorie – znečištěné vody a Třebůvce (profil Loštice) (IV. kategorie – silně znečištěné vody), kde navíc bylo naměřeno i vyšší zastoupení dusičnanového dusíku (III. kat.). U ostatních ukazatelů došlo mezi lety 2002-2008 zpravidla ke snížení z III. kategorie do II. (mírně znečištěné vody) – Morava (Blatec a Kojetín), Třebůvka, případně i do I. (neznečištěná voda) – Morava (Raškov), Bečva (Dluhonice) a Bělá (Mikulovice).

Tabulka 20: Jakost vody ve vybraných vodních tocích a profilech Olomouckého kraje (mg/l), 2002-2008

tok (profil)	rok	Biologická spotřeba O ₂ (BSK ₅)	Chem. spotř. O ₂ dichromanem (CHSK-Cr)	Amoniakální dusík (N-NH ₄ ⁺)	Dusičnanový dusík (N-NO ₃ ⁻)	Celkový fosfor (TP)
Třebůvka (Loštice)	2002	3,5	24	0,24	5,15	0,27
	2004	3,9	18	0,15	4,50	0,27
	2006	2,4	13	0,18	5,29	0,27
	2008	2,3	12	0,11	5,44	0,29
Morava (Kojetín)	2002	3,4	14	0,23	2,21	0,17
	2004	3,7	15	0,18	2,63	0,20
	2006	2,6	12	0,18	2,56	0,13
	2008	2,3	15	0,13	2,30	0,11
Bělá (Mikulovice)	2002	1,5	10	0,16	2,29	0,22
	2004	1,7	10	0,23	2,98	0,10
	2006	1,7	10	0,13	2,24	0,06
	2008	2,0	9	0,10	1,87	0,06
Morava (Raškov)	2002	1,5	7	0,05	1,56	0,04
	2004	1,9	8	-	1,53	0,03
	2006	1,3	7	0,06	1,52	0,05
	2008	1,4	8	0,05	1,41	0,03
Morava (Blatec 2006 a 2008, Olomouc 2002 a 2004)	2002	3,5	15	0,19	2,54	0,17
	2004	2,8	15	0,13	2,43	0,15
	2006	2,4	13	0,17	2,81	0,14
	2008	2,1	14	0,13	2,52	0,12
Bečva (Dluhonice)	2002	3,6	15	0,18	2,37	0,18
	2004	4,2	17	0,14	2,28	0,13
	2006	2,9	14	0,18	2,34	0,13
	2008	2,7	13	0,11	1,77	0,08

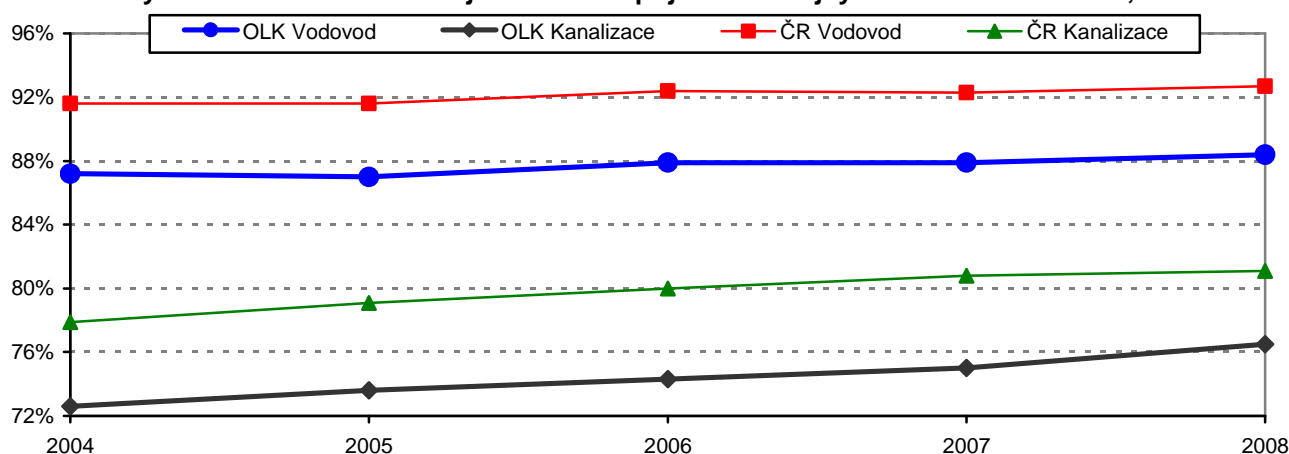
Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Olomouckého kraje 2009

Kanalizace a vodovody

V Olomouckém kraji je ve srovnání s Českem stále nižší podíl obyvatel s napojením na veřejný vodovod (o 4,3% body) i kanalizaci (o 4,6% bodů), nicméně tyto rozdíly se od r. 2004 (starší údaje vzhledem k legislativním změnám spojených se vstupem do EU jsou neporovnatelné) mírně snížily (z 4,4% bodů resp. 5,3% bodů). S největší pravděpodobností je zaostávání ve vybavenosti obcí vodovodem a kanalizací způsobeno horší vybaveností obcí v periferních okresech kraje, zejména v jeho vrchovinných a horských územích, kde je rozdrobená sídelní struktura a výstavba tohoto druhu technické infrastruktury je náročnější. Investice v této oblasti ale postupují rychleji, než v průměru v Česku a kraj tak průměrné hodnoty ČR postupně dohání.

Graf 39: Obyvatelé Olomouckého kraje a Česka napojení na veřejný vodovod a kanalizaci, 2004-2008

Zdroj: ČSÚ

Investice do životního prostředí

Negativní zjištění přináší vývoj investic do ochrany životního prostředí v letech 2001-2008, kdy došlo k poklesu podílu investic Olomouckém kraje na celkových investicích Česka – ze 6,7 % a 4. místa v roce 2001 na 3,6 % na 9. místo v roce 2008. V porovnání s Jihomoravským a Moravskoslezským krajem podíl Olomouckého kraje v r. 2008 byl dokonce již 3-4x nižší, přičemž v r. 2001 byl srovnatelný.

Tabulka 21: Srovnání krajů ČR dle podílu na investicích do ochrany ŽP, 2001-2008

	2001	2002	2003	2004	2006	2007	2008
Praha	22,0%	13,2%	14,3%	21,4%	22,0%	17,7%	16,4%
Středočeský kraj	15,1%	14,3%	15,0%	11,6%	18,7%	13,0%	12,3%
Jihočeský kraj	4,2%	5,9%	3,3%	4,6%	2,7%	3,2%	3,0%
Plzeňský kraj	4,4%	2,5%	3,2%	3,9%	3,6%	9,0%	6,7%
Karlovarský kraj	5,3%	4,3%	2,8%	1,1%	2,1%	1,6%	1,7%
Ústecký kraj	11,7%	13,5%	10,7%	12,6%	9,8%	12,6%	7,5%
Liberecký kraj	1,8%	1,9%	2,7%	2,8%	2,0%	2,6%	4,9%
Královéhradecký kraj	2,4%	4,6%	4,1%	4,3%	5,6%	3,7%	6,8%
Pardubický kraj	3,7%	3,1%	2,9%	4,1%	5,2%	3,0%	4,5%
Vysočina kraj	4,3%	2,9%	3,5%	2,6%	3,4%	3,3%	2,9%
Jihomoravský kraj	5,9%	14,8%	20,1%	14,0%	9,3%	6,6%	13,5%
Olomoucký kraj	6,7%	5,2%	5,6%	3,9%	2,9%	4,8%	3,6%
Zlínský kraj	5,7%	5,3%	3,9%	3,7%	3,3%	4,6%	3,2%
Moravskoslezský kraj	6,8%	8,7%	8,0%	9,5%	9,5%	14,3%	12,9%
Česko	100%	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2003-2009

Při pohledu na jednotlivé okresy Olomouckého kraje došlo k nárůstu podílu investic do okresů Přerov a Šumperk, což fakticky znamená konec dominance/koncentrace investic do Olomouckého okresu. Naopak ve sledovaném období došlo poklesu podílu investic do okresu Prostějov a ještě výrazněji do okresu Jeseník, kam míří už pouhá 2,2 % investic kraje.

Tabulka 22: Srovnání okresů Olomouckého kraje dle podílu na investicích do ochrany ŽP, 2001-2008

	2001	2002	2003	2004	2006	2007	2008
Olomoucký kraj (mil. Kč)	1 342,6	769,3	1 081,6	779,5	645,6	958,1	725,1
Přerov	37,7%	28,3%	18,3%	29,4%	28,5%	34,5%	37,8%
Olomouc	29,9%	32,7%	43,7%	46,4%	33,1%	33,7%	30,4%
Šumperk	15,1%	25,3%	13,9%	13,2%	18,7%	24,3%	21,4%
Prostějov	13,8%	8,9%	13,9%	7,8%	13,9%	6,2%	8,3%
Jeseník	3,5%	4,7%	10,1%	3,2%	5,8%	1,3%	2,2%

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2003-2009

Z hlediska zdrojů financování zhruba 2/3 investic do ŽP pochází z rozpočtu kraje. Ve sledovaném období (viz následující tabulka 23) došlo k nárůstu podílu ostatních grantů a dotací a stabilizaci podílu úvěrů a půjček. To lze označit za pozitivní ukazatel, jelikož na celorepublikové úrovni dochází ke zvyšování tohoto podílu. Na druhé straně v kraji došlo k poklesu podílu dotací a grantů z veřejných rozpočtů.

Tabulka 23: Investice do ochrany ŽP v Olomouckém kraji a ČR dle zdroje financování, 2003-2008

	2003	2004	2006	2007	2008
Olomoucký kraj (mil. Kč)	1 081,6	779,5	645,6	958,1	725,1
vlastní zdroje a rozpočtové prostředky	45,2%	69,6%	55,3%	68,7%	59,5%
granty a dotace z veřejných rozpočtů	24,3%	17,1%	24,6%	7,2%	13,7%
ostatní granty a dotace	3,1%	1,4%	6,3%	12,6%	15,2%
úvěry, půjčky a finanční výpomoci	25,6%	10,5%	13,3%	11,5%	11,5%
Česko (mil. Kč)	19 382,7	20 207,8	22 470,0	19 899,5	20 327,2
vlastní zdroje a rozpočtové prostředky	57,7%	68,1%	65,3%	69,5%	57,4%
granty a dotace z veřejných rozpočtů	17,9%	16,7%	9,3%	13,3%	15,8%
ostatní granty a dotace	5,5%	3,0%	15,5%	7,6%	13,1%
úvěry, půjčky a finanční výpomoci	16,1%	8,9%	8,8%	9,0%	12,2%

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2005-2009

Objem investic do ochrany ŽP v Olomouckém kraji kolísá, a to poněkud významněji než je tomu v průměru v Česku. V roce 2008 více než 2/3 investic do ochrany ŽP v Olomouckém kraji směřovalo na nakládání s odpadními vodami, což je ve srovnání s Českem téměř o 30% bodů více. V Česku tento podíl ve sledovaném období 2001-2008 poklesl na úkor investic do ochrany ovzduší a klimatu a ostatních investic, v Olomouckém kraji tomu bylo přesně naopak.

Soustředění na čištění odpadních vod v Olomouckém kraji je velice pravděpodobně způsobeno horší výchozí situací kraje z hlediska množství čistíren a čistěných vod ve srovnání s ostatními kraji. V roce 2002 měl Olomoucký kraj jen 43 ČOV s kapacitou 216 857 m³/den, ale v roce 2008 měl kraj již 123 ČOV, i když jejich kapacita vzrostla jen o 13,5% na 246 055 m³/den. Velká investiční aktivita a množství nových ČOV se neprojevilo ve stejně výrazném nárůstu kapacit čistíren. Z toho usuzujeme, že investice do čistíren odpadních vod se děly v největší míře ve venkovském prostoru kraje, do menších zařízení. Počet obyvatel bydlících v domech napojených na ČOV v roce 2008 činil v Olomouckém kraji 70,3% a kraj se tak spolu s krajem Vysočina dělil o 9. a 10. místo v pořadí krajů.

Podíl investic na nakládání s odpady se u kraje i Česka zvýšil. V Olomouckém kraji v roce 2008 dokonce objem finančních prostředků investovaných do nakládání s odpady předčil investice do ochrany ovzduší klimatu. Přestože dynamika růstu těchto investic se v Olomouckém kraji zdá být větší než v průměru ČR, podíl těchto investic na všech investicích do ochrany ŽP kolísá a ani z vývojových srovnání nelze usuzovat na nějaký trend.

Tabulka 24: Struktura investic do ochrany ŽP v Olomouckém kraji a ČR, 2001-2008

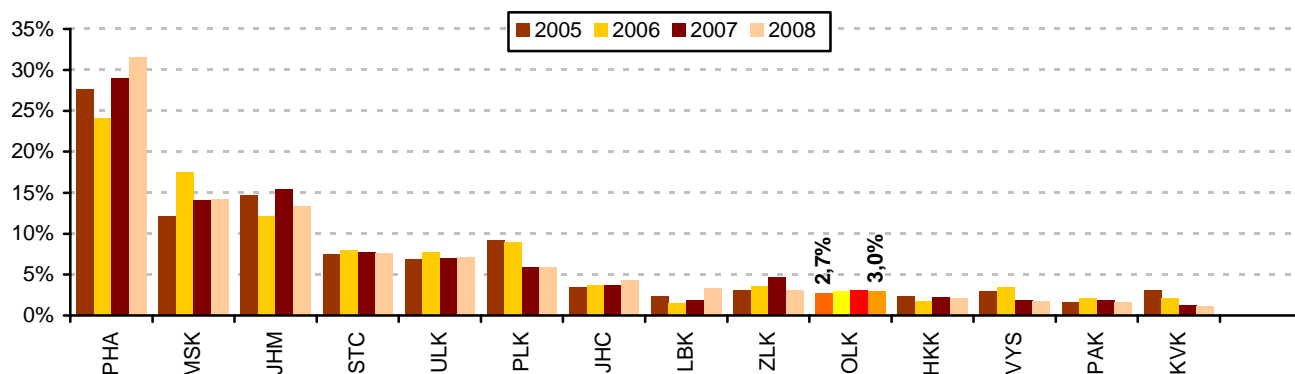
	2001	2002	2003	2004	2006	2007	2008
Olomoucký kraj (mil. Kč)	1 342,6	769,3	1 081,6	779,5	645,6	958,1	725,1
ochrana ovzduší a klimatu	28,1%	24,6%	30,8%	27,8%	13,2%	25,2%	11,7%
nakládání s odpadními vodami	54,0%	66,6%	50,8%	49,0%	61,5%	56,5%	66,9%
nakládání s odpady	3,7%	6,4%	9,5%	11,6%	14,7%	9,1%	16,1%
ostatní	14,1%	2,5%	9,0%	11,6%	10,7%	9,3%	5,3%
Česko (mil. Kč)	19 892,3	14 918,5	19 382,7	20 207,8	22 470,0	19 899,5	20 327,2
ochrana ovzduší a klimatu	35,5%	27,8%	21,6%	23,1%	20,3%	29,7%	18,9%
nakládání s odpadními vodami	44,3%	47,1%	49,1%	41,7%	32,7%	30,4%	37,2%
nakládání s odpady	7,4%	8,3%	11,0%	14,0%	15,2%	16,9%	20,4%
ostatní	12,9%	16,8%	18,3%	21,1%	31,8%	23,0%	23,5%

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2005-2009

Odpady a odpadové hospodářství

V Olomouckém kraji bylo v roce 2008 vyprodukováno celkem 665 tis. tun odpadů, čímž se řadí na 10. místo mezi kraji. Z celkového objemu odpadů vyprodukovaných v České republice v roce 2008 připadá pouze 3,0 % na Olomoucký kraj. Pro srovnání v roce 2005 v Olomouckém kraji bylo vyprodukováno 584 tis. tun odpadu, což odpovídalo 2,7% podílu na celkového objemu Česka.

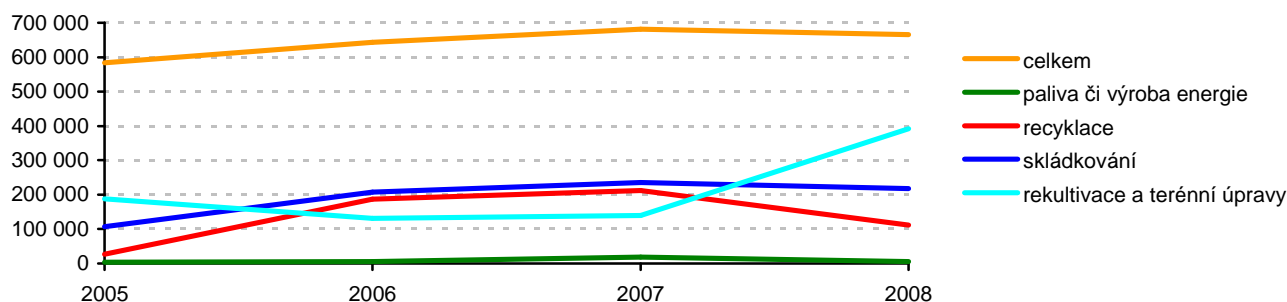
Graf 40: Množství vyprodukovaných odpadů (%) dle sídla podniku a krajů ČR, 2005-2008

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2006-2009

Z hlediska zpracování odpadů v Olomouckém kraji došlo ve sledovaném období 2005 – 2008 k nárůstu využití odpadů na rekultivaci a terénní úpravy, skládkování i recyklaci. Minimum odpadů je využíváno jako paliva či k výrobě energie nebo se spaluje. Další druhy zpracování jsou využívány pro zbytek produkce (fyzikální, biologický, chemický způsob atd.).

Graf 41: Množství vyprodukovaných odpadů jejich zpracování (t) dle sídla podniku v OLK, 2005-2008

Tabulka 25: Srovnání krajů dle produkce komunálního odpadu na 1 obyvatele (v kg), 2005-2008

	2005	2006	2007	2008	Celkem (t) 08	% podíl 2008
Praha	273	280	288	299	366 276	11,53%
Středočeský kraj	351	343	349	357	433 835	13,66%
Jihočeský kraj	282	289	281	276	175 258	5,52%
Plzeňský kraj	285	306	313	283	159 927	5,04%
Karlovarský kraj	269	302	320	305	94 209	2,97%
Ústecký kraj	316	319	300	343	286 412	9,02%
Liberecký kraj	277	277	286	315	137 395	4,33%
Královéhradecký kraj	282	279	279	281	155 391	4,89%
Pardubický kraj	270	291	283	288	147 706	4,65%
Vysočina kraj	262	305	276	294	151 095	4,76%
Jihomoravský kraj	265	283	275	281	321 186	10,11%
Olomoucký kraj	277	283	289	316	202 657	6,38%
Zlínský kraj	271	288	287	283	167 098	5,26%
Moravskoslezský kraj	297	287	272	302	377 489	11,89%
Česko	288	296	293	305	3 175 934	100%

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2006-2009

Produkce komunálního odpadu v Olomouckém kraji byla v roce 2008 mezi kraji šestá nejvyšší s 6,4% podílem na ČR. V přepočtu na 1 obyvatele dosáhla třetí nejvyšší hodnoty mezi kraji, přičemž v r. 2005 kraji patřilo až osmé místo, což znamená nejvyšší nárůst mezi kraji.

Tomuto nárůstu také pravděpodobně odpovídá určitý nárůst investic do odpadového hospodářství v kraji. Na druhou stranu je třeba zdůraznit, že i při nárůstu investic do odpadového hospodářství v kraji byl jejich podíl ve srovnání s investicemi do ostatních složek životního prostředí trvale o něco menší, než podíl tohoto druhu investic v průměru v Česku.

6.2 Kvalita sociálního prostředí

Základní a střední školství

V Olomouckém kraji podobně jako v na území celé republiky docházelo trvale ke snižování počtu mateřských škol, což bylo dáno populačním vývojem. Přibližně od r. 2005 se počty mateřských škol stabilizují (viz tabulka 26), počet tříd, dětí i učitelů začíná dokonce mírně růst, opět v reakci na populační vývoj a poptávku po tomto druhu zařízení. Tento mírný nárůst nemusí být do budoucna dostatečný, protože děti ve věku 0-4 roky bude podle populační projekce ČSÚ ještě přibližně do roku 2015 v Olomouckém kraji přibývat. Tomuto trendu bude potřeba přizpůsobovat i počty a kapacity školských zařízení. A jelikož školek v kraji v minulých letech ubývalo, není pravděpodobné, že nové potřeby bude možné pokrýt pouze lepším využíváním stávajících kapacit.

Tabulka 26: Mateřské školy v Olomouckém kraji a ČR, 2001-2009

	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009
OLK – počet	428	422	374	353	362	363	365	362
- třídy	827	829	814	808	820	832	839	854
- děti	18 447	18 572	18 472	18 583	18 637	18 720	19 036	19 594
- učitelé	1 527	1 535	1 514	1 502	1 435	1 447	1 468	1 522
ČR – počet	5 642	5 558	4 842	4 776	4 710	4 696	4 689	4 694
- třídy	12 382	12 304	12 234	12 139	12 060	12 168	12 369	12 715
- děti	276 438	278 859	280 491	280 487	278 462	282 017	287 945	298 394
- učitelé	23 345	23 198	23 244	22 932	22 485	22 368	22 744	23 568

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2003-2009

Počty základních škol, tříd, žáků i učitelů (i přes určité změny – např. upuštění od označení speciálních škol) v Olomouckém kraji i Česku nadále klesají. S ohledem na současný populační vývoj (vyšší porodnost silnějších ročníků) a současný stav v mateřských školách lze očekávat postupný růst množství žáků v základních školách.

Ve střednědobém horizontu bude tedy potřeba míst v základních školách růst, byť nárůst potřeby bude s největší pravděpodobností dočasný, než školou projdou silnější ročníky, které se v současnosti rodí.

Tabulka 27: Základní školy v Olomouckém kraji a ČR, 2001-2009

	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009
OLK – počet	297	296	290	279	334	310	309	306
- třídy	3 093	3 026	2 906	2 736	2 951	2 864	2 766	2 686
- žáci	65 248	62 834	60 335	57 455	57 831	55 091	52 722	50 699
- učitelé	4 376	4 342	4 264	4 036	4 097	4 067	3 899	3 808
ČR – počet	3 999	3 961	3 870	3 785	3 741	3 723	3 704	3 688
- třídy	47 355	46 329	44 850	42 836	41 555	40 356	39 464	38 586
- žáci	1 027 827	994 130	956 324	917 738	881 676	842 249	812 833	784 622
- učitelé	67 594	66 620	65 615	63 267	63 158	62 658	60 973	59 492

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2003-2009

Podle populační projekce ČSÚ lze očekávat, že přestože počet obyvatel kraje bude v budoucnosti víceméně stabilní, bude počet dětí ve věku 0-14 let stoupat až do roku 2020 a na úroveň roku 2009 se vrátí až roku 2027. I když se jedná o projekci, která neuvažuje migraci, přinejmenším trend je jistý, a je tedy také jisté, že potřeba míst ve školských zařízeních bude narůstat. V mateřských školách se trend již začal projevovat, kolem roku 2013 se začne zvyšovat také potřeba míst v základních školách. Maxima dosáhne po roce 2020, kdy bude třeba o cca 10-15% více míst v základních školách než v roce 2009.

Tabulka 28: Střední školy v Olomouckém kraji, 2001-2009

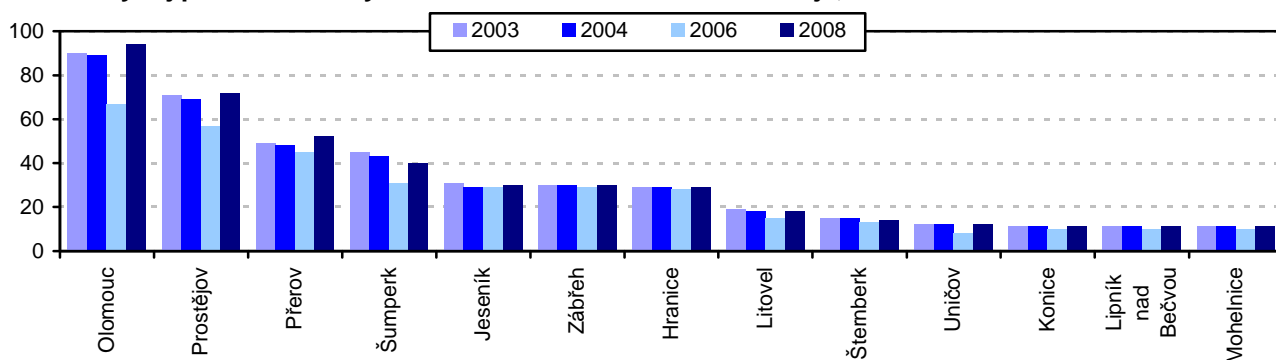
	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009
Gymnázia	20	20	20	20	20	20	20	20
- žáci	9 232	9 715	9 684	9 695	9 937	10 027	10 081	10 011
SOŠ	47	47	48	48	46	49	51	81
- žáci	12 014	12 179	12 537	13 124	13 167	12 772	12 875	23 013
SOU	43	41	42	41	37	44	44	
- žáci	13 340	13 080	12 818	12 495	12 272	11 092	10 582	
Nástavba						37	35	37
- žáci						2 832	3 010	3 355

Poznámka: od r. 2006/2007 se jedná o počet oborů nikoli o počet škol (školy realizují svou činnost souběžně v různých oborech vzdělávání), r. 2008/2009 udává obory odborného vzdělání na SŠ.

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2004-2009

Změny ve sběru dat znemožňují podrobnější porovnání středních škol v celém sledovaném období, přesto je z tabulky patrný pokles počtu žáků střední odborných učilišť. Nižší zájem studentů o technicky orientované obory způsobuje jejich akutní nedostatek na trhu práce, střední odborná učiliště a školy nejsou pak personálně ani materiálně vybaveny na jejich komplexní přípravu. Naopak humanitní obory či zpravidla všeobecně zaměřená gymnázia se trvale těší zájmu studentů, s čímž souvisí i nabídka vysokého školství v kraji.

Graf 42: Vývoj počtu mateřských škol dle ORP Olomouckého kraje, 2003-2008

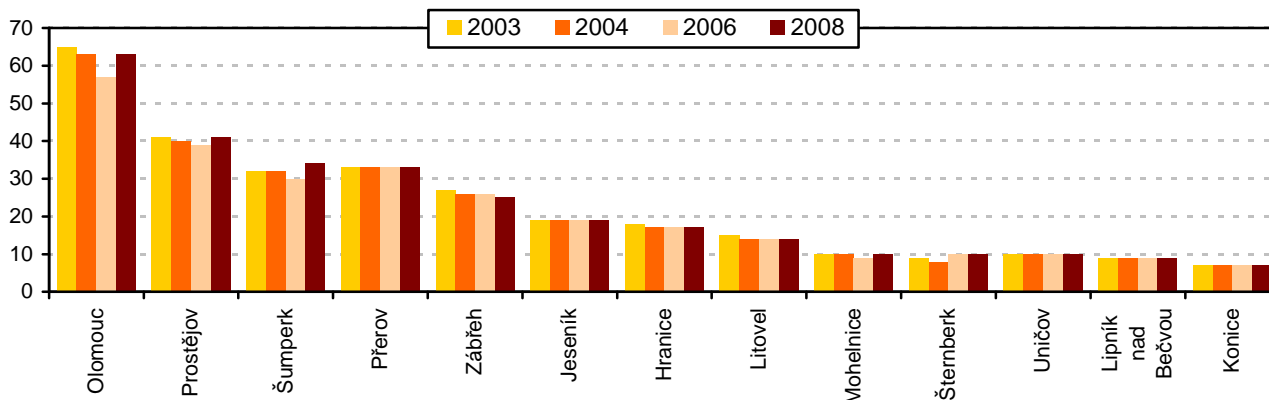

Zdroj: ČSÚ

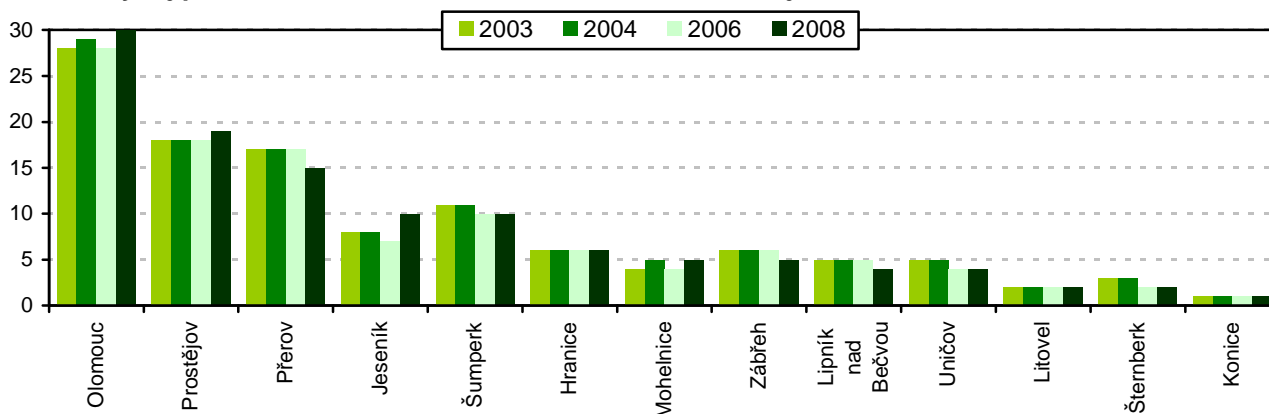
Rozložení mateřských, základních a středních škol v kraji je nerovnoměrné, ale odpovídá nerovnoměrné populační velikosti jednotlivých ORP. Zde chceme jen upozornit na skutečnost, že potřeba nových školských zařízení všech stupňů, či potřeba zvyšování kapacit, bude různá v různých územích. Vzhledem k venkovskému charakteru území v severních částech kraje a vzhledem k rozdrobenosti osídlení bude patrně obtížnější řešit rostoucí požadavky na školské kapacity pouhým vyšším využíváním stávajících kapacit.

Graf 43: Vývoj počtu základních škol dle ORP Olomouckého kraje, 2003-2008

Zdroj: ČSÚ

Graf 44: Vývoj počtu středních škol dle ORP Olomouckého kraje, 2003-2008

Zdroj: ČSÚ

Vývoj počtu mateřských škol, základních a středních škol na úrovni jednotlivých ORP zobrazují grafy 42-44. U mateřských škol je patrná mírná koncentrace nových MŠ do ORP Olomouc, Prostějov (to platí i pro střední školy) a Přerov, ORP Šumperk vykazuje pokles. Naopak v ORP Šumperk vzrostl počet základních škol, v ORP Jeseník středních škol. V ostatních ORP jsou počty škol víceméně stabilní. Za prvními dvěma ORP (Olomouc a Prostějov) jsou zajímavé změny pořadí ORP dle počtu jednotlivých typů škol.

Sociální služby

Na celém území Olomouckého kraje bylo ke konci roku 2009 registrováno 128 poskytovatelů služeb, které zajišťují 289 registrovaných sociálních služeb. Z toho zhruba polovina zahrnovala služby sociální péče – 45 %, 115 poskytovatelů spadalo do kategorie poskytovatelů služeb sociální prevence a zbývající subjekty zahrnují služby sociální poradenství. Ze služeb sociálního poradenství a služeb sociální prevence lze považovat za nejvíce zastoupeny služby odborného sociálního poradenství a sociálně aktivizační služby pro seniory a osoby se zdravotním postižením. Naopak za nejméně zastoupené druhy sociálních služeb nutno jmenovat nízkoprahová denní centra, tlumočnické služby.

Z terénních služeb sociální péče je nejvíce zastoupen druh služby – pečovatelská služba, kterou lze nalézt ve všech územích obcí s rozšířenou působností (pouze jeden poskytovatel této služby se nalézá v územím obvodu obce s rozšířenou působností v regionu Litovel, Mohelnice a Zábřeh). Pouze jeden poskytovatel se v rámci Olomouckého kraje zabývá poskytováním služby podpora samostatného bydlení.

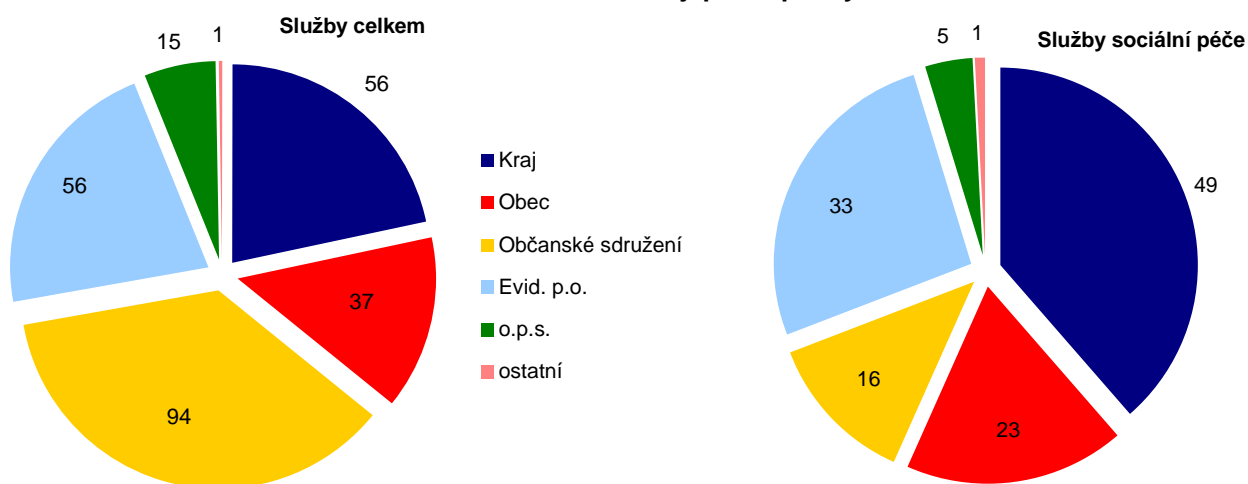
Tabulka 29 ukazuje přehled počtu pracovníků sociálních služeb. Za zmínku stojí fakt, že sociální služby v Olomouckém kraji představují poměrně významné odvětví z hlediska zaměstnanosti. V sociálních službách bylo celkem v roce 2008 vykázáno 3 681,77 pracovních úvazků, z toho ve službách sociální péče bylo vykázáno 3 269,73 pracovních úvazků.

Tabulka 29: Počet pracovníků sociálních služeb Olomouckého kraje, 2008

	Průměrný přepočtený počet zaměstnanců	Administrativní a THP pracovníci	Pracovníci přímé péče	Pracovníci sociální péče celkem	Zdravotničtí pracovníci	Pedagogičtí pracovníci	Další odborní pracovníci	Ostatní obslužný personál
CELKEM	3 682	379	2 453	1 674	666	99	14	849
Sociální poradenství	76	16	56	55	0	0	2	3
Sociální péče	3 270	293	2 158	1 370	665	93	4	819
Sociální prevence	336	71	238	223	1	6	9	27

Zdroj: Analýza sociálních služeb Olomouckého kraje

Graf 45: Struktura sociálních služeb v Olomouckém kraji podle poskytovatele

Zdroj: Analýza sociálních služeb Olomouckého kraje

Rozložení sociálních služeb v rámci kraje je nerovnoměrné, většina služeb je soustředěna do větších měst. V některých regionech je zjištěna větší poptávka, než je nabídka poskytovaných sociálních služeb. Tento fakt byl zohledněn při přípravě, zpracování a následně i při budoucí realizaci Střednědobého plánu rozvoje sociálních služeb v Olomouckém kraji pro roky 2009–2010. Cílem projektu je rozvíjet kvalitu a dostupnost sociálních služeb vhodným nastavením sociální sítě v Olomouckém kraji prostřednictvím plánování sociálních služeb. O realizaci priorit bude OLK informovat veřejnost.

Hlavním zřizovatelem sociálních služeb v kraji jsou občanská sdružení následovaná samosprávou – krajskou a obecní. Občanská sdružení dominují jako zřizovatelé služeb především u služeb sociální prevence. U služeb sociální péče je hlavním zřizovatelem přímo kraj.

Poskytovatelé sociálních služeb ve většině případů závisí na veřejných rozpočtech, které jim poskytují finanční prostředky na provoz a na realizaci služby, ať už z přerozdělováním finančních prostředků z centrální úrovně nebo prostřednictvím uvolněných finančních prostředků kraje. Zvláště krajská samospráva je nezastupitelná při zjišťování individuálně určených potřeb jednotlivých cílových skupin v návaznosti na zajištění dostupnosti kvalitních sociálních služeb, je schopna posoudit a porovnat potřebu, rozsah a kvalitu sociálních služeb v různých regionech kraje.

Mezi službami sociální péče dominují pečovatelská služba a domy pro seniory, a to ve všech krajích Česka. Olomoucký kraj má poměrně dobře zastoupeny i další typy služeb, oproti ostatním krajům s výjimkou hlavního města Prahy. Co do počtu služby osobní asistence zaujímá Olomoucký kraj 4. místo v republice. Nezanedbatelné zastoupení má i ve službách tísňové péče. Tento druh služby není v kraji zastoupen ve vysokém počtu, v jiných krajích však zcela chybí (viz tabulka 30).

Tabulka 30: Vybrané údaje o poskytnutých sociálních službách podle krajů v roce 2008

	Pečovatelská služba	Osobní asistence	Tísňová péče	Odlehčovací služby	Centra denních služeb	Denní stacionáře
Počet sociálně potřebných osob, jimž byla poskytnuta sociální služba						
Česko	128 250	2 608	2 816	4 734	7 540	2 989
Hl. m. Praha	25 835	71	2 296	1 099	16	52
Středočeský	13 487	467	145	446	1 306	462
Jihočeský	8 561	26	150	106	45	38
Plzeňský	8 930	92	47	1 088	31	146
Karlovarský	4 494	156	2	72	30	143
Ústecký	4 792	21	20	49	-	136
Liberecký	5 063	385	-	161	251	106
Královéhradecký	4 157	118	-	129	83	166
Pardubický	5 330	82	34	27	-	97
Vysočina	6 008	108	-	15	108	250
Jihomoravský	18 727	145	-	707	4 200	132
Olomoucký	6 581	302	18	33	451	347
Zlínský	5 676	150	-	277	165	341
Moravskoslezský	10 609	485	104	525	854	573
Výdaje na sociální služby (v tis. Kč)						
Česko	1 643 349	141 354	14 381	179 582	96 670	272 108
Hl. m. Praha	193 846	3 263	3 137	54 974	695	2 194
Středočeský	207 726	28 516	3 463	26 293	7 660	42 245
Jihočeský	86 862	3 464	3 945	2 082	1 827	962
Plzeňský	97 050	3 931	605	22 134	2 371	14 460
Karlovarský	56 984	5 925	39	926	119	11 761
Ústecký	77 268	455	265	2 205	-	4 867
Liberecký	85 240	25 314	-	4 016	14 871	9 078
Královéhradecký	75 910	4 103	-	4 146	3 955	14 161
Pardubický	78 982	4 342	76	527	-	11 742
Vysočina	95 341	4 939	-	508	4 322	18 472
Jihomoravský	187 277	10 482	-	25 170	25 094	18 386
Olomoucký	122 835	15 258	21	2 013	19 208	41 525
Zlínský	97 743	9 703	-	11 792	6 934	23 810
Moravskoslezský	180 285	21 659	2 830	22 796	9 614	58 445

Zdroj: ČSÚ

Přehled domovů pro seniory v jednotlivých krajích Česka ukazuje tabulka 31. Olomoucký kraj se podle současného trendu vývoje služeb domovů pro seniory nevymyká trendu na celonárodní úrovni. Počet domovů pro seniory v kraji odpovídá průměrnému počtu v jiných krajích. Shodný je i trend v nárůstu počtu zařízení oproti poklesu počtu lůžek a uživatelů služeb. Pokles uživatelů byl v Olomouckém kraji mírně nad průměrem Česka a také nad úrovní poklesu lůžek. Mezi roky 2003-2008 se tedy mírně snížila využitelnost dostupných zařízení.

Vzhledem ke stárnutí obyvatel lze předpokládat, že poptávka po tomto druhu služeb bude do budoucna mírně narůstat a díky tomu se opět zvýší i využitelnost zařízení. Důležité je však zmínit, že využitelnost není rozhodně nízká. V roce 2008 se v Olomouckém kraji pohybovala přibližně kolem 95 %, jen o 5 p.b. níže než na úrovni Česka.

Zvyšování počtu lidí v důchodovém a starším věku bude představovat mimořádný nárůst potřeby zajištění různých druhů sociálních služeb pro výše uvedené věkové kategorie. Nejstrmější růst potřeb se přitom bude odrážet ve skupinách obyvatel staršího věku, nad 75 let a nad 85 let. Počet obyvatel nad 85 let věku se již v roce 2015 podle projekce ČSÚ zvýší o 30%, do roku 2020 to bude o 55%, do roku 2025 o 78% a do roku 2030 o 140% ve srovnání s rokem 2009. V absolutních číslech to znamená, že ve věkové kategorii 85 a více let, se počet lidí zvýší z cca 8,5 tis. v roce 2009 na cca 13,5 tis. v roce 2020.

V kategorii obyvatel 75-85 let bude nárůst o něco pomalejší. Zejména po roce 2020 začne počet osob, které budou pravděpodobně vyžadovat nějaký druh služeb sociální péče, narůstat. V absolutních počtech se bude jednat o výrazně vyšší potřebu než ve věkové kategorii starší – v roce 2025 bude ve věku 75-84 let již cca 53,5 tis. osob ve srovnání s cca 34,5 tis. obyvateli v r. 2009.

Tabulka 31: Srovnání krajů ČR dle domovů pro seniory, 2003-2008

	zařízení		lůžka		uživatelé		využití míst (%)	
	2008	08/03	2008	08/03	2008	08/03	2008	08/03
Praha	19	100%	2 241	79%	2 017	82%	90,0	2,7
Středočeský kraj	62	132%	4 916	116%	4 710	116%	95,8	0,1
Jihočeský kraj	38	136%	2 877	105%	2 723	102%	94,6	-2,9
Plzeňský kraj	18	106%	1 674	116%	1 593	113%	95,2	-2,1
Karlovarský kraj	13	163%	905	144%	863	138%	95,4	-4,2
Ústecký kraj	44	126%	4 311	104%	3 971	98%	92,1	-5,3
Liberecký kraj	15	100%	888	59%	867	76%	97,6	21,4
Královéhradecký kraj	31	107%	2 143	91%	2 089	91%	97,5	-0,0
Pardubický kraj	20	125%	2 192	106%	2 084	111%	95,1	4,2
Vysočina kraj	23	96%	2 197	88%	2 159	89%	98,3	1,0
Jihomoravský kraj	41	137%	3 059	83%	2 963	83%	96,9	0,1
Olomoucký kraj	32	119%	2 664	98%	2 526	94%	94,8	-4,0
Zlínský kraj	37	137%	2 972	116%	2 862	115%	96,3	-0,9
Moravskoslezský kraj	59	126%	4 694	95%	4 518	99%	96,3	3,5
Česko	452	122%	37 733	98%	35 945	99%	95,3	0,5

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2003-2009

Vysokou stávající poptávku po domovech pro seniory potvrzuje tabulka 32. I přes nižší vytiženost je nejvyšší počet neuspokojených žadatelů v kraji právě u domovů pro seniory. Mezi jednotlivými kraji Olomoucký kraj v tomto případě výrazně nevybočuje.

Tabulka 32: Neuspokojení žadatelé o sociální služby podle krajů k 31. 12. 2008

	Neuspokojení žadatelé o poskytnutí sociální služby v zařízeních					
	domovy pro seniory	azylové domy	chráněné bydlení	domovy pro osoby se zdravotním postižením	domovy se zvláštním režimem	týdenní stacionáře
Česko	52 953	2 548	3 669	2 873	7 874	133
Hl. m. Praha	4 143	488	94	199	308	21
Středočeský	5 088	340	177	217	359	32
Jihočeský	2 164	164	15	241	338	2
Plzeňský	2 174	39	31	116	711	12
Karlovarský	945	79	5	55	222	9
Ústecký	4 146	224	43	442	1 217	23
Liberecký	1 926	44	33	100	613	1
Královéhradecký	1 842	4	14	217	180	-
Pardubický	2 164	106	7	149	83	1
Vysočina	1 510	181	-	34	300	4
Jihomoravský	6 439	214	54	331	1 459	12
Olomoucký	2 810	60	1 294	135	353	5
Zlínský	5 251	157	1 865	176	797	7
Moravskoslezský	12 351	448	37	461	934	4

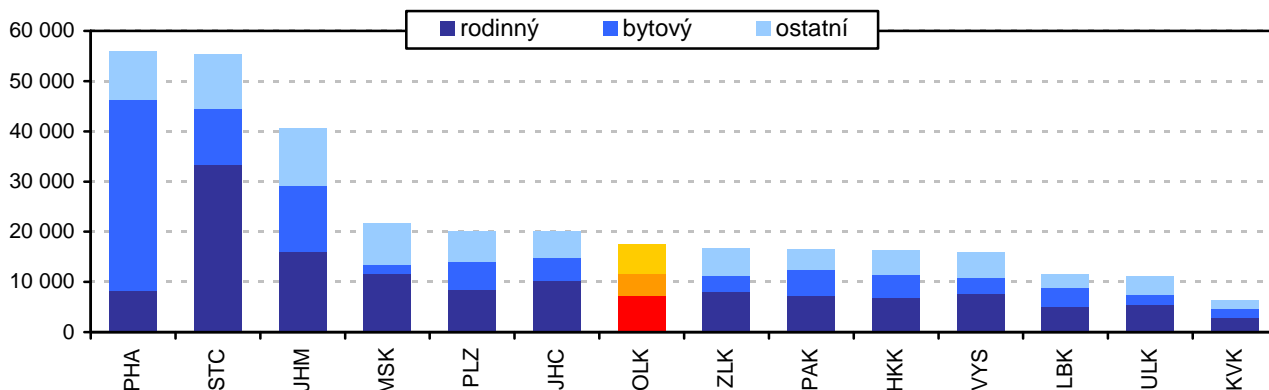
Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2009

Bytová výstavba

Mezi lety 1998 a 2008 bylo v Olomouckém kraji dokončeno 17 433 bytů, což řadí kraj na sedmé místo. Dle počtu obyvatel připadajících v tomto období na 1 dokončený byt patří kraji až 10. místo. 42 % bytů bylo postaveno v rodinných domech, 25 % v bytových domech a zbylých 33 % v nástavbách, přístavbách a vestavbách, v domech s pečovat. službou a domovech – penzionech a v nebytových prostorách a objektech.

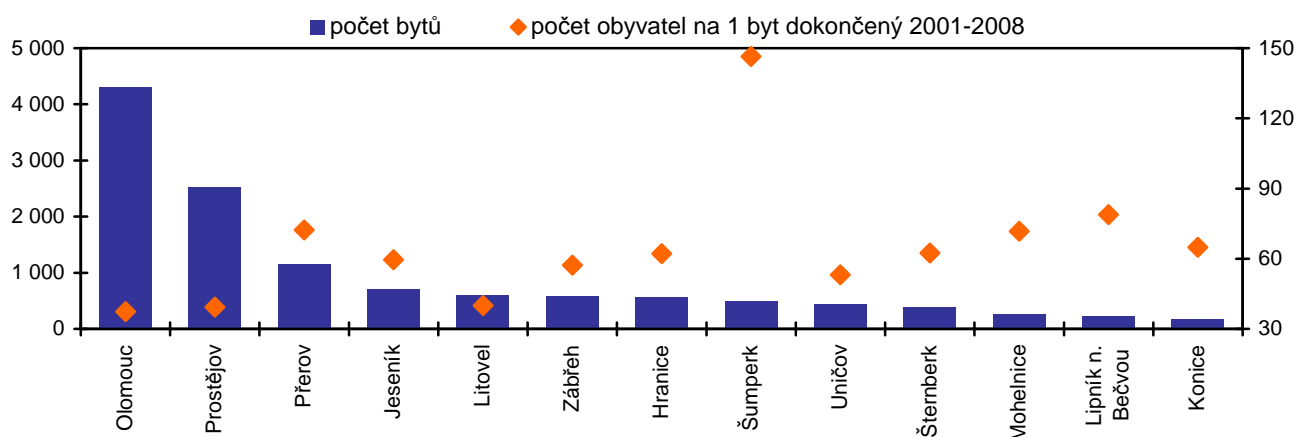
Graf 46: Dokončené byty v krajích ČR, 1998-2008

Zdroj: ČSÚ

Nejintenzivnější bytová výstavba mezi lety 2001 a 2008 probíhala v nejhustěji zalidněném území tedy dle ORP v Olomouci, Prostějově a v Přerově. V těchto třech ORP bylo postaveno téměř 2/3 všech bytů kraje. Také dle počtu obyvatel připadajících v tomto období na 1 dokončený byt patří Olomouci a Prostějovu první dvě místa. Naopak ORP Přerov patří společně s Lipníkem nad Bečvou a Šumperkem, kde připadá 146 obyvatel na 1 dokončený byt v letech 2001-2008, k nejhorším regionům.

Graf 47: Dokončené byty v obcích s rozšířenou působností Olomouckého kraje, 2001-2008

Zdroj: ČSÚ

Rozdíly v intenzitě bytové výstavby (dokončených bytů na 1 000 obyvatel) na úrovni jednotlivých obcí při zohlednění městského a venkovského prostoru dokládá obrázek 1. Z něj je rovněž patrná koncentrace do jižní části kraje a měst Olomouce, Prostějova a Přerova a jejich bezprostředního zázemí.

Obrázek 1: Dokončené byty v obcích Olomouckého kraje, 2001-2008

průměr kraje celkem = 2,4
v tom:
venkovský prostor = 2,8
městský prostor = 2,2

**dokončené byty na 1 000 obyvatel
(roční průměr)**

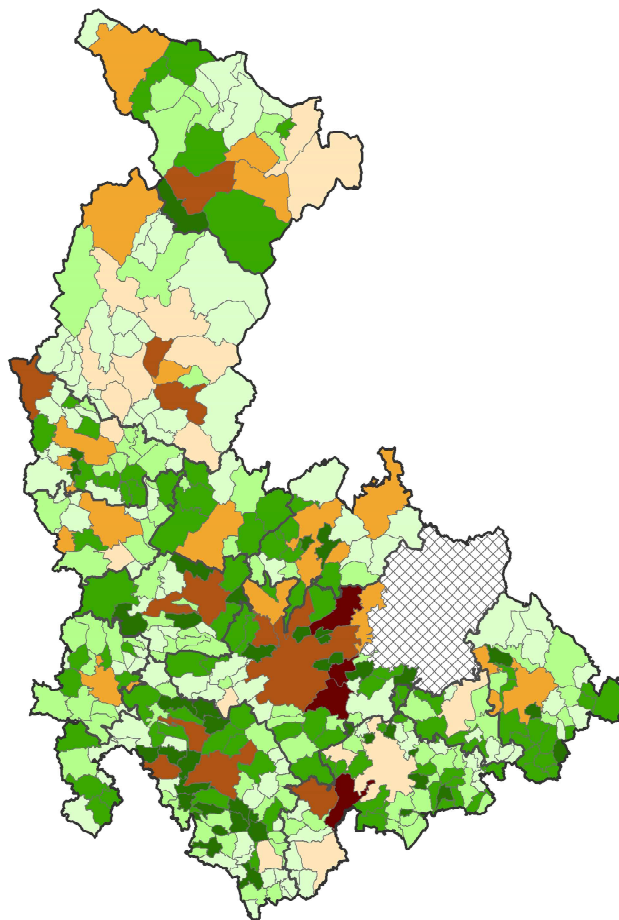
venkovský prostor

- méně než 1,5
- 1,5 - 2,4
- 2,5 - 4,9
- 5,0 a více

městský prostor

- méně než 1,5
- 1,5 - 2,4
- 2,5 - 4,9
- 5,0 a více

 vojenský újezd

Zdroj: ČSÚ

6.3 Dopravní infrastruktura a dostupnost území

Dopravní infrastruktura sama o sobě nezpůsobuje rozvoj území, ten závisí na mnoha dalších faktorech, nicméně představuje důležitou podmínku, která rozvoj území usnadňuje či dokonce umožňuje. V dualitě metropolitních-nemetropolitních území kraje hraje právě kvalita dopravní infrastruktury a dopravní dostupnost velký význam. Dopravní infrastruktura je v analýze nahlížena ze dvou úrovní:

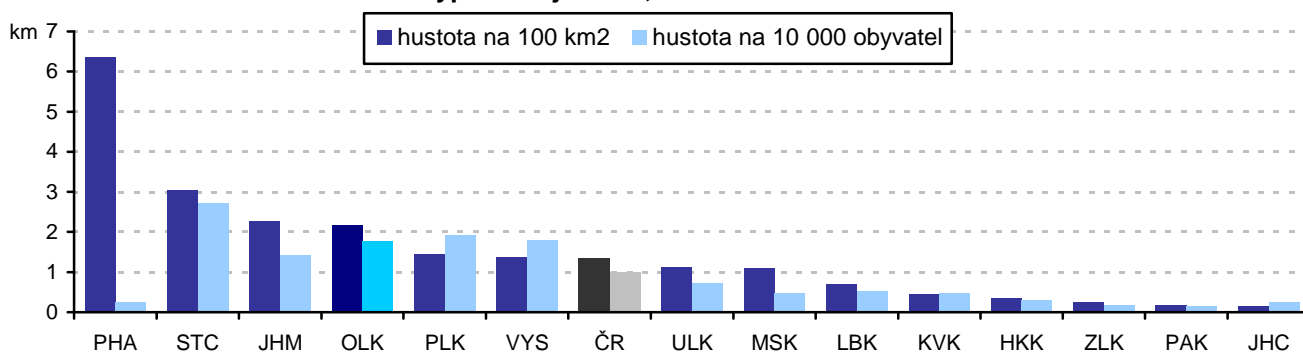
- (i) napojení kraje na ostatní území Česka a přes ně do zahraničí umožňuje napojení Olomouckého kraje na evropské a globální produkční sítě
- (ii) vnitřní dopravní propojení jednotlivých území kraje, dostupnost metropolitních území z okrajových částí kraje i propojení v rámci metropolitních území.

Na území Olomouckého kraje leží více než 3,5 tis. kilometrů dálnic, rychlostních komunikací a silnic I., II. a III. třídy, z toho 87 % připadá na silnice II a III. třídy (nižší podíl s výjimkou Prahy má už pouze Moravskoslezský, Zlínský a Liberecký kraj). Územím prochází dva krátké úseky dálnice D1 (na jihu Prostějovska a Přerovska – Lipník nad Bečvou a dále směrem na Ostravu) a dvě rychlostní komunikace R35 (Mohelnice – Lipník nad Bečvou) a R46 (Olomouc – Prostějov a dále směr Vyškov) které svým charakterem se dálnici blíží. Hlavními dopravními osami v oblasti silniční dopravy jsou v západovýchodním směru trasa Liberec – Hradec Králové – Olomouc, hraniční přechod Horní Bečva – Bytča, a v hlavním směru ze severovýchodu na jihozápad to je osa Ostrava – Olomouc – Brno. Obě tyto trasy jsou součástí evropského systému dálkových silnic. Pro kraj je mimo to ještě důležitá severojižní osa Olomouc – Přerov – Otrokovice – Uherské Hradiště – Břeclav.

Hustota a stav dopravní infrastruktury je významným faktorem, ovlivňujícím dopravní dostupnost regionu. Silniční a železniční infrastruktura v kraji je významná především pro svůj tranzitní charakter mezinárodního významu. Těžištěm Olomouckého kraje prochází větev B VI. multimodálního dopravního koridoru v trase Katowice-Ostrava-Břeclav-Vídeň v železničním spojení a Katowice-Ostrava-Brno v silničním spojení. Hustotou silnic dálničního typu (sestavající z dálnic a rychlostních silnic) vzhledem k rozloze i počtu obyvatel patří Olomouckému kraji 4. místo mezi kraji.

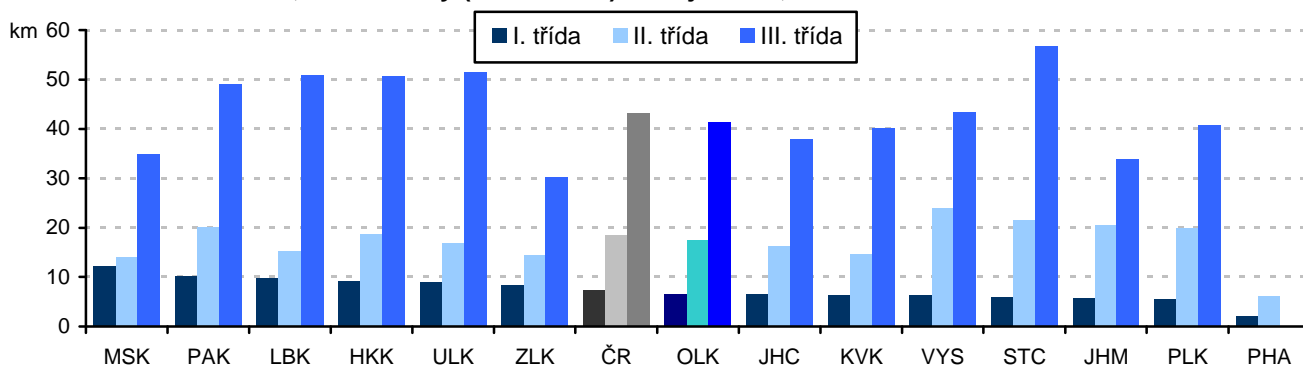
Graf 48: Hustota silnic dálničního typu v krajích ČR, stav k 31.12.2008

Zdroj: ŘSD, ČSÚ

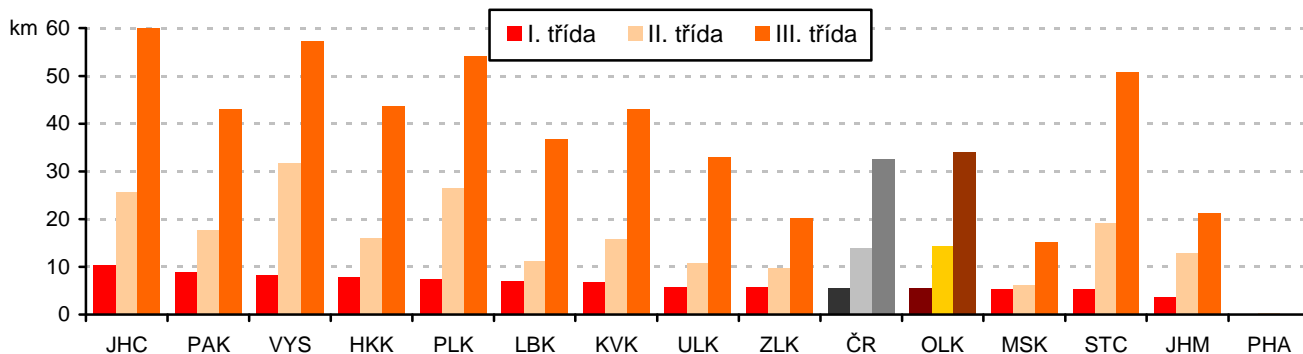
Olomoucký kraj se dále vyznačuje poměrně hustou sítí silnic I., II. a III. třídy. Hustota těchto silnic je 65,7 km/100 km², resp. 53,9 km/10 000 obyvatel, což odpovídá celorepublikovému průměru (viz grafy 49 a 50).

Graf 49: Hustota silnic I, II. a III. třídy (na 100 km²) v krajích ČR, stav k 31.12.2008

Zdroj: ŘSD, ČSÚ

Graf 50: Hustota silnic I, II. a III. třídy (na 10 000 obyvatel) v krajích ČR, stav k 31.12.2008

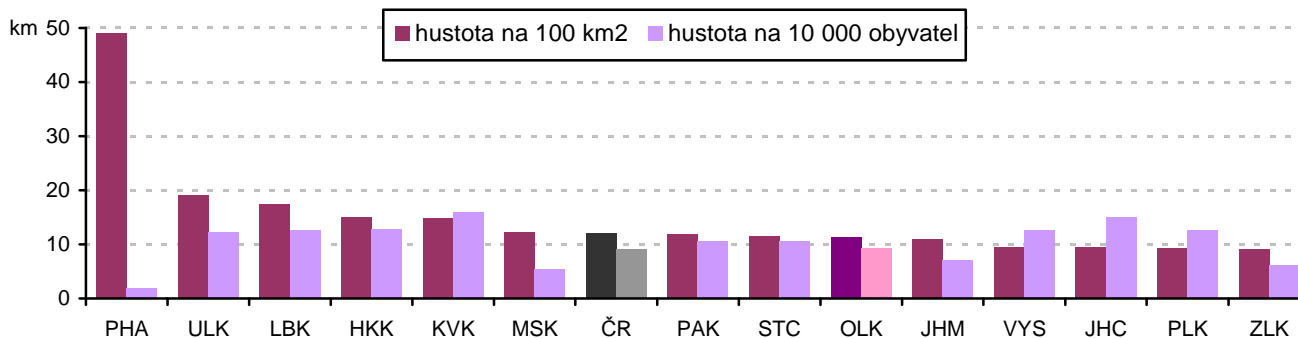
Zdroj: ŘSD, ČSÚ

Železniční síť má hlavní dopravní osy ve směrech nepříliš odlišných od sítě silniční. Hlavní tratí ve směru západ – východ je Praha – Pardubice – Olomouc – Přerov – Ostrava a dále na východ či sever. Důležitá je i trať Přerov – Břeclav a dále na jih. Obě tyto tratě jsou s vysokou intenzitou využívány pro nákladní i osobní přepravu i

v mezinárodním měřítku. Hustota železnic v roce 2007 činila 11,4 km na 100 km² resp. 9,4 km na 10 000 obyvatel., což je ve srovnání s ostatními kraji mírně podprůměrná hodnota (viz. graf 51). Z 398 obcí Olomouckého kraje je železniční osobní dopravou (regionálními i dálkovými spoji) dotčeno 113 obcí (28,4 %). Obyvatelé ostatních obcí jsou závislí na veřejné hromadné osobní dopravě zajišťované linkovou autobusovou dopravou.

Graf 51: Hustota železnic v krajích ČR, stav k 31.12.2007

Zdroj: MD, ČSÚ

Ve vzdálenosti 3,8 km od středu města Olomouce se nachází letiště pro malá dopravní letadla, které získalo statut mezinárodního letiště. Veřejná vnitrostátní letiště menšího významu jsou např. v Prostějově nebo Šumperku, v Přerově pak mezinárodní neveřejné letiště. Regionem prochází dva dopravně významné vodní toky – řeky Morava a Bečva a využitelná infrastruktura pro vodní dopravu se tak vyskytuje především v jižní části regionu.

Při celkovém růstu mobility obyvatelstva (viz tabulka 33) dochází v Olomouckém kraji k postupnému poklesu podílu přepravních výkonů veřejné hromadné dopravy (s výjimkou MHD), jak je patrné u autobusové i železniční dopravy, kde za poslední tři roky došlo k 11% poklesu. Naopak se zvyšuje výkon individuální automobilové dopravy.

Tabulka 33: Vybrané ukazatele dopravy v Olomouckém kraji, 2006-2008

	2006	2007	2008
Autobusová doprava - cestujících v rámci kraje (tis. osob)	31 016	29 407	27 930
Autobusové spoje v rámci kraje	33 729	33 827	34 171
- v pracovní den	62,9%	62,9%	63,5%
- v sobotu	17,6%	17,5%	17,3%
- v neděli a svátek	19,6%	19,6%	19,2%
MHD - cestující (tis. osob)	66 237	66 801	67 815
- Autobusy	59,3%	58,9%	57,9%
- Tramvaje	40,7%	41,1%	42,1%
Železniční doprava - cestujících v rámci kraje (tis. osob)	10 680	10 366	9 225
Výjezdy cestujících do jiných krajů	2 675	2 751	2 913
Příjezdy cestujících z jiných krajů	2 652	2 707	2 862
Vlakové spoje v rámci kraje	13 073	13 816	13 861
- v pracovní den	37,3%	36,9%	36,8%
- v sobotu	32,0%	32,0%	32,2%
- v neděli a svátek	30,8%	31,1%	31,0%

Zdroj: ČSÚ – Statistické ročenky Olomouckého kraje 2006-2009

V kraji existuje Integrovaný dopravní systém Olomouckého kraje (IDSOK), který efektivně kombinuje železniční a autobusovou dopravu v území. Tento systém veřejné dopravy je charakterizovaný jednotnými tarifními (zónové tarify) a smluvními přepravními podmínkami na celém území IDSOK.

Silniční spojení krajského města s okolím ukazuje tabulka 34. Nejvíce propojujících silnic se nachází v krajích s nejlidnatějšími městy (Praha spojena se Středočeským krajem), tudíž Olomouckému kraji náleží 5. místo. Dle

indikátoru intenzity dopravy patří Olomouckému kraji dokonce 3. místo. Podle indikátoru intenzity dopravy přepočteného na jednu spojovací komunikaci, dosahuje se Olomoucký kraj opět třetí nejvyšší hodnoty.

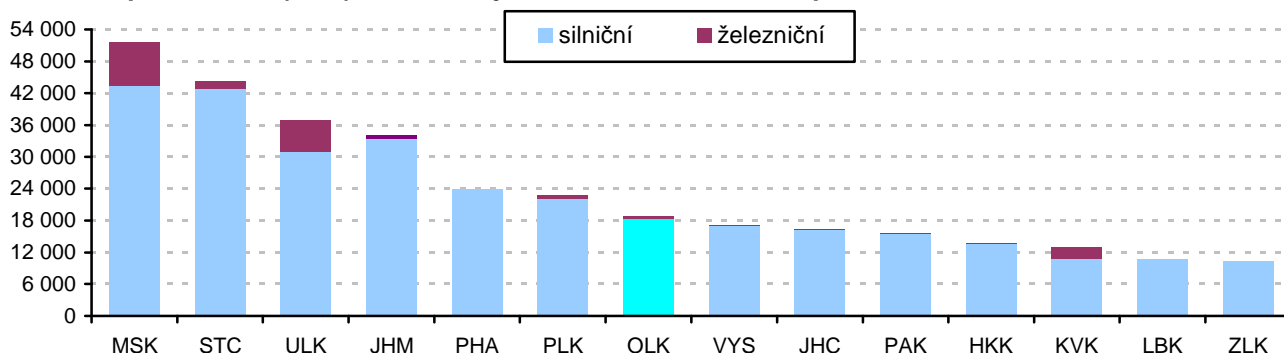
Tabulka 34: Srovnání krajů dle silničního spojení sídla kraje s okolím

	Počet dle druhu silnic				Intenzita dle druhu silnic (tis. aut/den)			
	D+R+I. tř.	II. třídy	Celkem	Poř.	D+R+I. tř.	II. třídy	Celkem	Poř.
Středočeský	10	10	20	1.	348	105	453	1.
Jihočeský	4	3	7	6.-12.	102	10	112	8.
Plzeňský	6	4	10	4.	140	32	172	4.
Karlovarský	4	3	7	6.-12.	70	21	91	10.
Ústecký	4	3	7	6.-12.	82	13	95	9.
Liberecký	4	0	4	13.	78	0	78	12..
Královéhradecký	6	1	7	6.-12.	130	9	139	6.
Pardubický	5	2	7	6.-12.	112	11	123	7.
Vysočina	2	5	7	6.-12.	42	46	88	11.
Jihomoravský	5	8	13	2.	232	78	310	2.
Olomoucký	5	4	9	5.	144	38	182	3.
Zlínský	2	3	7	6.-12.	48	23	71	13.
Moravskoslezský	6	6	12	3.	128	36	164	5.

Zdroj: ČSÚ

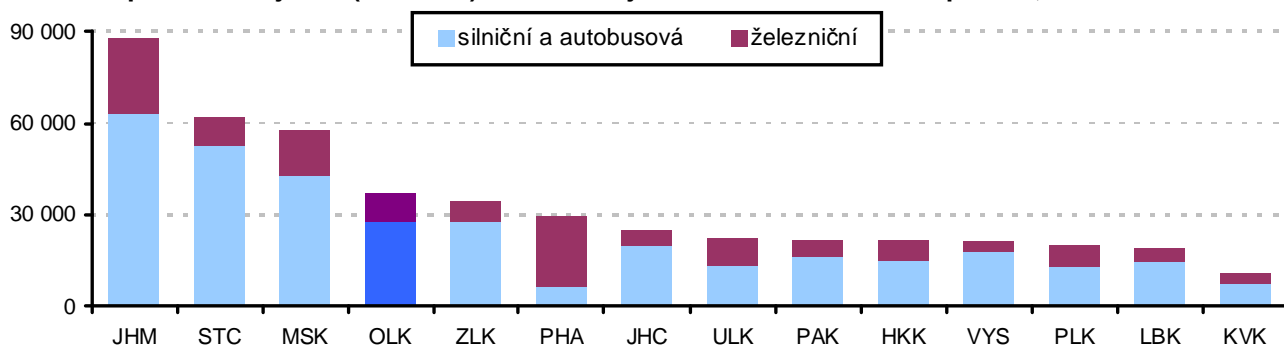
Přepavní výkony dopravy zboží v rámci Olomouckého kraje vykazují ve srovnání s ostatními kraji průměrných hodnot. V rámci kraje za rok 2008 přepravilo celkem 18 815 tis. tun zboží. V rámci všech krajů se využívá převážně silniční nákladní doprava. Železniční doprava dosahuje nevyšších podílů (cca 16 %) v Moravskoslezském, Ústeckém a Karlovarském kraji, což je dáno charakterem jejich průmyslu. V Olomouckém kraji činí tento podíl pouze 2,4 %, přesto je 6. nejvyšší.

Graf 52: Přeprava zboží (tis. t) v rámci krajů silniční a železniční dopravou, 2008

Zdroj: ŘSD, ČSÚ

Graf 53: Přeprava cestujících (tis. osob) v rámci krajů silniční a železniční dopravou, 2008

Zdroj: ŘSD, ČSÚ

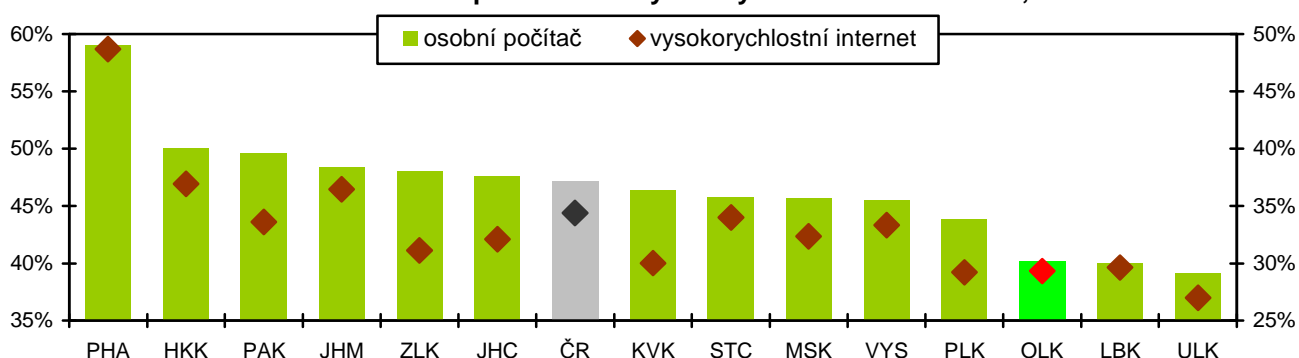

Ukazatel přepravy cestujících veřejnou autobusovou a železniční dopravou ve výši 37 154 tis. osob v roce 2008 je velice nadprůměrný. Tato skutečnost je dána především velkým počtem obyvatel žijících na periferiích kraje, kteří pravidelně dojíždějí za prací do Olomouce, Přerova, Prostějova. Železniční doprava se na přepravě osob v rámci kraje podílí z 25%, což je v mezikrajském srovnání spíše podprůměrná hodnota.

Informační technologie

Počet domácností vybavených osobním počítačem a připojených k vysokorychlostnímu internetu neustále roste. V ČR v posledním období (průměr let 2007-2009) bylo 47,2 % domácností vybaveno osobním počítačem a 34,4 % připojeno k vysokorychlostnímu internetu, zatímco v období (průměr let) 2003-2005 to bylo pouze 28,6 % resp. 3,8 % domácností. Olomoucký kraj v obou ukazatelích za celorepublikovým průměrem zaostává a patří mu shodně až 12. místo mezi kraji, nicméně nárůstem obou podílů patří k nejdynamičtějším krajům.

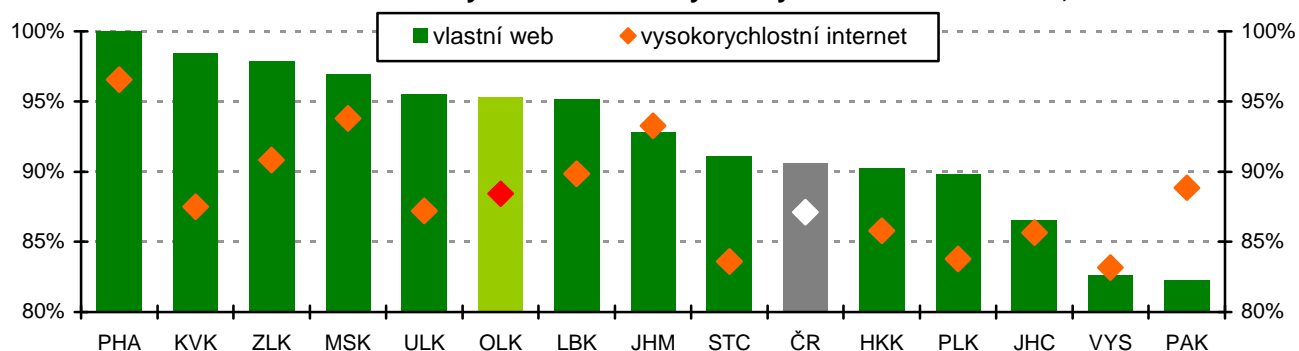
Graf 54: Podíl domácností s osobním počítačem a vysokorychlostním internetem, Ø 2007-2009

Zdroj: ČSÚ

Stále širší uplatnění informačních technologií nacházíme samozřejmě i ve veřejné správě. Rozdíly mezi kraji uvádí např. podíl obcí s vlastními webovými stránkami či vysokorychlostním internetem, který je nutný pro náročnější webové aplikace, užitečné pro interaktivitu úřadu s občanem a efektivní spolupráci. V Olomouckém kraji vysokorychlostním internetem v r. 2008 disponovaly všechny obce s více než 5 tis. obyvateli a vlastní web měly všechny obce s více než 2 tis. obyvateli. S 88,2% podílem všech obcí s vysokorychlostním internetem a 95,3% podílem obcí s vlastními webovými stránkami se kraj řadí nad průměr České republiky.

Graf 55: Podíl obcí s vlastními webovými stránkami a vysokorychlostním internetem, 2008

Zdroj: ČSÚ

6.4 Cestovní ruch

Z hlediska návštěvnosti se Olomoucký kraj řadí mezi podprůměrné kraje (viz tabulka 35). Dle celkového počtu hostů Olomouckému kraji patří až 11. místo mezi kraji, podíl zahraničních hostů a počet přenocování je 5. nejnižší, podíl zahraničních návštěvníků na počtu přenocování dokonce 2. nejnižší. Pouze v ukazateli průměrného počtu strávených nocí patří Olomouckému kraji 3. místo za Karlovarským a Královéhradeckým krajem. To je dáno poměrně hojným zastoupením lázeňských míst v kraji (Bludov, Jeseník, Lipová Lázně,

Slatinice, Teplice nad Bečvou, Velké Losiny), kde průměrná délka pobytu (viz tabulka 36) i přes pokles v posledním období (dáno krácením hrazených pobytů zdravotních pojišťoven a nárůstem samopláteckých pobytů) v roce 2009 činila 11,9 nocí (v ČR pouze 10,4 nocí). Počet hostů v lázeňských zařízení se ve sledovaném období 2003-2009 zvyšuje, v r. 2009 se na počtu hostů kraje podílel téměř 14 %. Lázeňské pobyty se na počtu přenocování v kraji podílejí dokonce 40 %.

Tabulka 35: Srovnání krajů dle návštěvnosti, Ø 2007-2009

	hosté		zahraniční		přenocování		zahraničních		Ø počet nocí	
	počet	Poř.	% podíl	Poř.	počet	Poř.	% podíl	Poř.	počet	Poř.
Česko	12 594 239		51,24%		38 925 579		49,96%		3,09	
Praha	4 473 231	1.	88,45%	1.	11 864 361	1.	91,12%	1.	2,65	12.
Středočeský kraj	674 709	7.	26,15%	9.	1 861 625	8.	24,57%	8.	2,76	11.
Jihočeský kraj	943 927	3.	31,78%	5.	2 979 300	4.	24,19%	9.	3,16	6.
Plzeňský kraj	493 537	9.	31,55%	6.	1 483 376	11.	26,40%	7.	3,01	9.
Karlovarský kraj	675 064	6.	69,36%	2.	4 340 723	2.	73,07%	2.	6,43	1.
Ústecký kraj	359 536	13.	35,38%	4.	1 116 549	12.	31,93%	4.	3,11	8.
Liberecký kraj	688 666	5.	27,98%	8.	2 436 192	5.	30,61%	5.	3,54	4.
Královéhradecký kraj	874 056	4.	30,59%	7.	3 342 352	3.	30,54%	6.	3,82	2.
Pardubický kraj	356 705	14.	15,79%	12.	1 057 718	13.	15,49%	11.	2,97	10.
Vysočina kraj	391 128	12.	14,09%	14.	1 018 319	14.	14,71%	12.	2,60	13.
Jihomoravský kraj	1 135 125	2.	36,17%	3.	2 238 845	6.	32,07%	3.	1,97	14.
Olomoucký kraj	412 921	11.	21,94%	10.	1 557 434	10.	13,75%	13.	3,77	3.
Zlínský kraj	492 719	10.	14,17%	13.	1 690 042	9.	12,28%	14.	3,43	5.
Moravskoslezský kraj	622 913	8.	20,42%	11.	1 938 744	7.	16,49%	10.	3,11	7.

Zdroj: ČSÚ

Tabulka 36: Návštěvnost v lázeňských zařízení Olomouckého kraje, 2003-2009

	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Počet hostů	38 394	44 393	40 345	41 662	50 816	51 940	51 824
podíl na kraji	8,57%	10,63%	9,72%	9,67%	11,68%	12,18%	13,74%
Počet přenocování	748 271	724 056	749 845	665 334	709 456	614 842	615 285
Podíl na kraji	39,56%	40,95%	41,40%	38,16%	42,03%	39,89%	42,64%
Průměrný počet nocí	19,5	16,3	18,6	16,0	14,0	11,8	11,9

Zdroj: ČSÚ

Území Olomouckého kraje zaujímají dva odlišné turistické regiony: Jeseníky a Střední Morava. Jeseníky jsou vymezeny okresy Jeseník a Šumperk (bez ORP Mohelnice) a Střední Morava okresy Olomouc, Prostějov, Přerov a ORP Mohelnice. Oba turistické regiony v letech 2006 a 2008 navštívil zhruba stejný počet hostů (viz. tabulka 37). Jeseníky mezi lety 2006 a 2008 zaznamenaly mírný úbytek hostů a pokles podílu zahraničních návštěvníků, naopak ve Střední Moravě došlo k nárůstu počtu hostů i podílu zahraničních hostů zásluhou města Olomouce. V obou regionech došlo k poklesu počtu přenocování a tedy i průměrné délky pobytu, naopak ve městě Olomouci došlo k mírnému nárůstu přenocování i průměrné délky pobytu, která v r. 2008 činila stále pouze 1,77 dne.

Tabulka 37: Návštěvnost v turistických regionech a městě Olomouci, 2006 a 2008

	počet hostů		% zahraničních		počet přenocování		% zahraničních		Ø počet nocí	
	2006	2008	2006	2008	2006	2008	2006	2008	2006	2008
Olomoucký kraj	430 939	426 604	22,7%	22,7%	1 743 593	1 541 368	15,8%	14,5%	4,05	3,61
Jeseníky	217 489	206 375	16,4%	12,7%	996 392	905 655	12,5%	8,5%	4,58	4,39
Střední Morava	213 350	220 229	29,2%	32,0%	747 201	635 713	20,2%	23,1%	3,50	2,89
Město Olomouc	90 823	100 335	40,4%	44,1%	160 167	177 712	42,6%	46,7%	1,76	1,77

Zdroj: Marketingová studie CR Olomouckého kraje na období 2011–2013

Turistický region Jeseníky je charakteristický zejména svým hornatým územím a venkovských osídlením s vysokým přírodním potenciálem a řadou kulturních aktivit a zajímavostí. Oblast Jesenicka se navíc vyznačuje zhruba ¾ podílem rekreačně vhodných ploch s nadprůměrnou kvalitou přírodních předpokladů na

celkové ploše, přičemž plných 45 % charakterizují optimální podmínky pro účast intenzivnějších forem územně vázané rekreace (průměr ČR činí 18,5 %). Tyto plochy se koncentrují především v podoblasti ČR Hrubý Jeseník a dále v oblasti Králického Sněžníku a Rychlebských hor. V posledních letech se v Jeseníkách rychle rozvíjí i potřebná infrastruktura (ubytovací kapacity a jejich kvalita, vybavení lyžařských areálů) mj. také vlivem podpory investic z OP EU a kraje. Cestovní ruch je pro ekonomiku této oblasti významným odvětvím. Klíčovou roli má koncentrace lázeňských zařízení s dlouholetou tradicí, zaměstnávající přímo nebo zprostředkovaně velký počet obyvatel. Podíl lázeňských zařízení na ekonomickém přínosu v cestovním ruchu se v Jeseníkách pohybuje přes 50 %.

Turistický region Střední Morava je typický převážně rovinatou krajinou se sakrálními, historickými a kulturními atraktivitami. Hlavní turistickou lokalitou je město Olomouc s druhou největší městskou památkovou rezervací Česka, z dalších lokalit je potřeba zmínit Hranicko s lázněmi Teplice nad Bečvou. Cestovní ruch v regionu Střední Morava nemá zdaleka takový vliv na ekonomiku jako v Jeseníkách, ale je jeho důležitým doplňkem. Region bohužel není vnímán (na rozdíl od Jeseníků) jako destinace pro dovolenou, a proto by se měl více zaměřit na atraktivní nabídku odpovídající současným trendům (tématické parky a infrastruktura pro volnočasové aktivity).

7 Demografická a sídelní struktura

7.1 Populace a její vývoj

Olomoucký kraj je s počtem obyvatel přes 640 000 ke konci roku 2008 v pořadí šestým největším krajem podle populační velikosti, když na jeho území žije přes 6 % obyvatel Česka. Obyvatelstvo je základním rozvojovým předpokladem a nositelem všech sociálních a hospodářských aktivit v regionu, a proto je znepokojující, že počet obyvatel se v Olomouckém kraji nezvyšuje takovou měrou, jako ve většině ostatních krajů. Hodnoty o pohybu obyvatelstva v roce 2008 v tabulce 38 ukazují, že v tomto roce byl celkový přírůstek v Olomouckém kraji druhý nejnižší ihned po Moravskoslezském kraji. Olomoucký kraj přitom zaznamenal jako jeden ze dvou krajů ČR migrační ztráty, spolu s Moravskoslezským krajem. V ostatních krajích počet obyvatel stěhováním rostl. Z hlediska přirozené měny není situace Olomouckého kraje výrazně lepší, neboť má čtvrtou nejnižší hodnotu přirozeného přírůstku.

Tabulka 38: Srovnání krajů ČR dle stavu a pohybu obyvatelstva v roce 2008

kraj	počet obyvatel	hustota zalidnění	přirozený přírůstek	migrační saldo	celkový přírůstek
Praha	1 233 211	2 486,2	1,69	15,54	17,23
Středočeský	1 230 691	111,7	2,46	21,26	23,72
Jihočeský	636 328	63,3	1,27	3,55	4,83
Plzeňský	569 627	75,3	1,06	14,05	15,11
Karlovarský	308 403	93,0	1,75	1,34	3,09
Ústecký	835 891	156,7	1,46	4,18	5,65
Liberecký	437 325	138,3	2,12	5,63	7,75
Královéhradecký	554 520	116,5	1,32	2,85	4,17
Pardubický	515 185	114,0	1,29	6,07	7,37
Vysočina	515 411	75,8	1,49	1,88	3,37
Jihomoravský	1 147 146	159,4	1,69	4,09	5,78
Olomoucký	642 137	121,9	1,07	-0,53	0,54
Zlínský	591 412	149,2	0,44	0,63	1,07
Moravskoslezský	1 250 255	230,4	0,34	-0,06	0,29
Česká republika	10 467 542	132,7	1,40	6,88	8,29

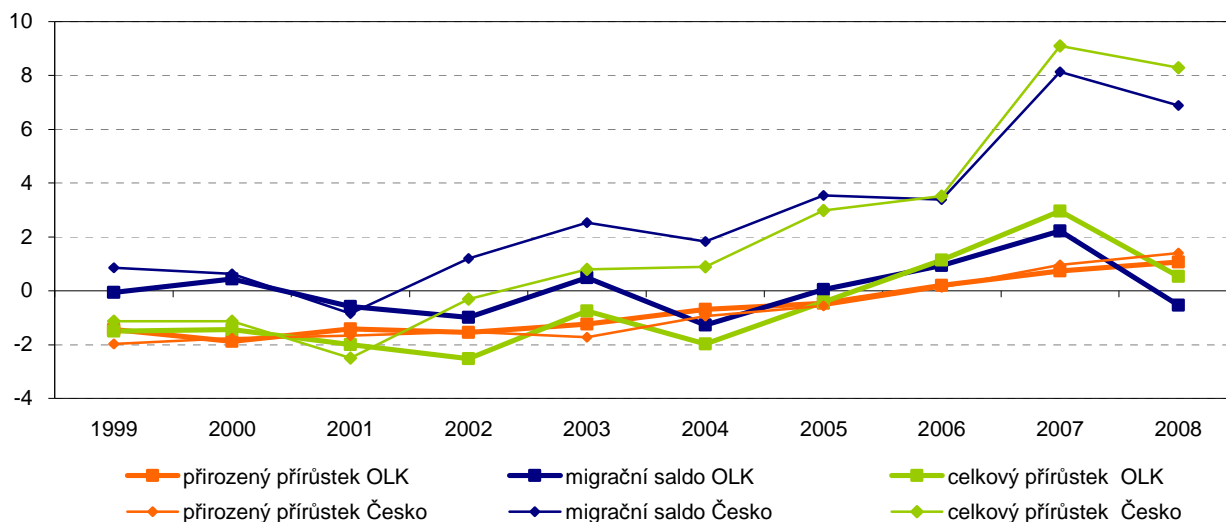
Poznámka: Hustota zalidnění je definována jako počet obyvatel na 1 km². Přirozený přírůstek, migrační saldo i celkový přírůstek jsou uvedeny v hodnotách na 1 000 obyvatel středního stavu.

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Olomouckého kraje 2009

Ačkoliv údaje o pohybu obyvatel každoročně kolísají a často je vhodnější použít průměrné hodnoty za víceleté období, uvedení aktuálních hodnot za rok 2008 a jejich porovnání na krajské úrovni má své opodstatnění, protože může být předzvěstí možného nepříznivého budoucího vývoje. Graf 56 umožňuje dlouhodobější pohled na celkový populační přírůstek v Olomouckém kraji a jeho strukturu.

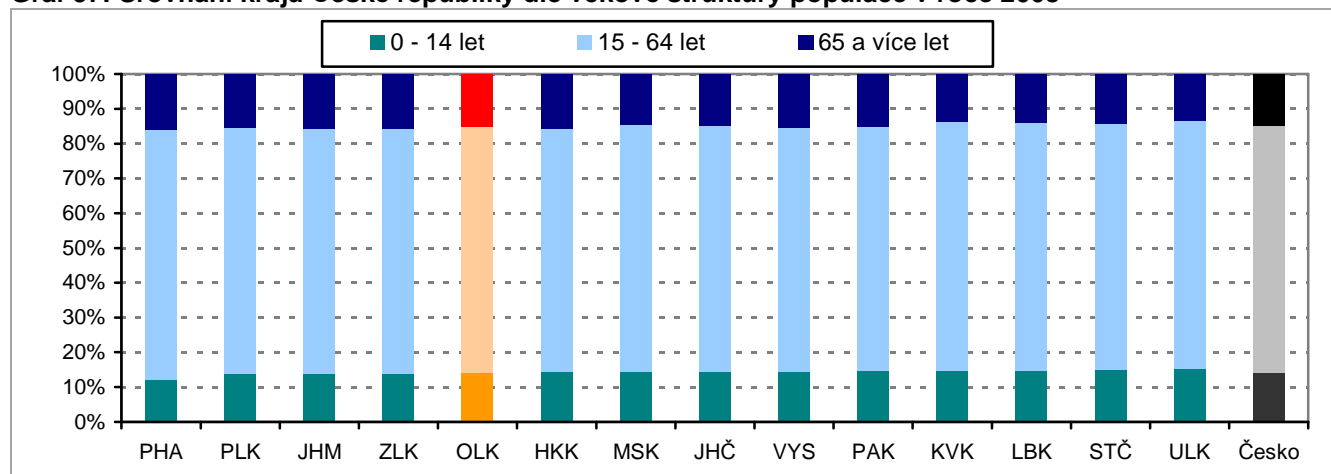
Graf 56: Vývoj přirozeného, migračního a celkového přírůstku v Olomouckém kraji v letech 1999 až 2008

Poznámka: Přirozený přírůstek, migrační saldo i celkový přírůstek jsou uvedeny v hodnotách na 1 000 obyvatel středního stavu.
Zdroj: ČSÚ – Demografická ročenka krajů 1999 až 2008, Statistická ročenka České republiky 2009

Do roku 2005 docházelo v Olomouckém kraji k úbytkům počtu obyvatel. Důvodem byly jak ztráty způsobené přirozenou měnou, tak migrací obyvatelstva. Zatímco migrační saldo v posledních deseti letech kolísá okolo nuly, největší vliv na hodnotu celkového přírůstku má neustále se zvyšující přirozený přírůstek. Ten dosáhl v roce 2006 poprvé kladných hodnot, čímž došlo i k celkovému kladnému přírůstku. Z grafu 56 je vidět, že z hlediska přirozené měny vývoj v Olomouckém kraji zcela koresponduje se situací v celé České republice. Hodnoty migračního salda za Českou republiku a Olomoucký kraj nelze vzhledem k odlišnému typu migrace (zahraniční x vnitřní) přímo porovnávat. Ve srovnání s ostatními kraji jsou však záporné hodnoty migračního salda možnou hrozbou do budoucna. Na základě údajů týkajících se struktury vystěhovalých podle věku za poslední roky lze totiž konstatovat, že Olomoucký kraj ztrácí obyvatelstvo v nejmladších věkových kategoriích a v kategoriích 25 – 34 let. Znamená to, že mladí lidé, a to včetně mladých rodin, se stěhují z kraje pryč a kraj tak kromě jiného ztrácí nejvýznamnější pracovní potenciál.

Graf 57: Srovnání krajů České republiky dle věkové struktury populace v roce 2008

Zdroj: ČSÚ – Statistická ročenka Olomouckého kraje 2009

Vývoj porodnosti, úmrtnosti a migrace ovlivňuje věkovou strukturu obyvatelstva. Věkové složení obyvatelstva, které je předpokladem dalšího vývoje obyvatelstva, dlouhodobě poznamenává probíhající proces demografického stárnutí. Tento proces je jedním ze základních rysů současného demografického vývoje v celé České republice. Stále se zvyšující podíl starších obyvatel v populaci je zapříčiněn jednak nízkými hodnotami porodnosti a dále neustále se zvyšující nadějí dožití. Stárnutí je jev celospolečenský, který ovlivňuje také sociální a ekonomickou situaci jednotlivých regionů. Věková struktura jednotlivých krajů využívající tzv. ekonomické hranice věku je znázorněna na grafu 57. Kraje jsou přitom seřazeny sestupně podle podílu obyvatel mladších 15 let.

Olomoucký kraj má relativně nízké zastoupení dětské složky populace, čímž se řadí na páté místo ve srovnání s ostatními kraji. Nepříznivou situaci z hlediska věkové struktury dokládá hodnota indexu stárí (podíl obyvatel starších 65 let k počtu obyvatel mladších 15 let), která je vyšší ve srovnání s údajem za celou Českou republiku. Hodnota 1,07 navíc dokládá, že populace seniorů již převyšuje dětskou populaci.

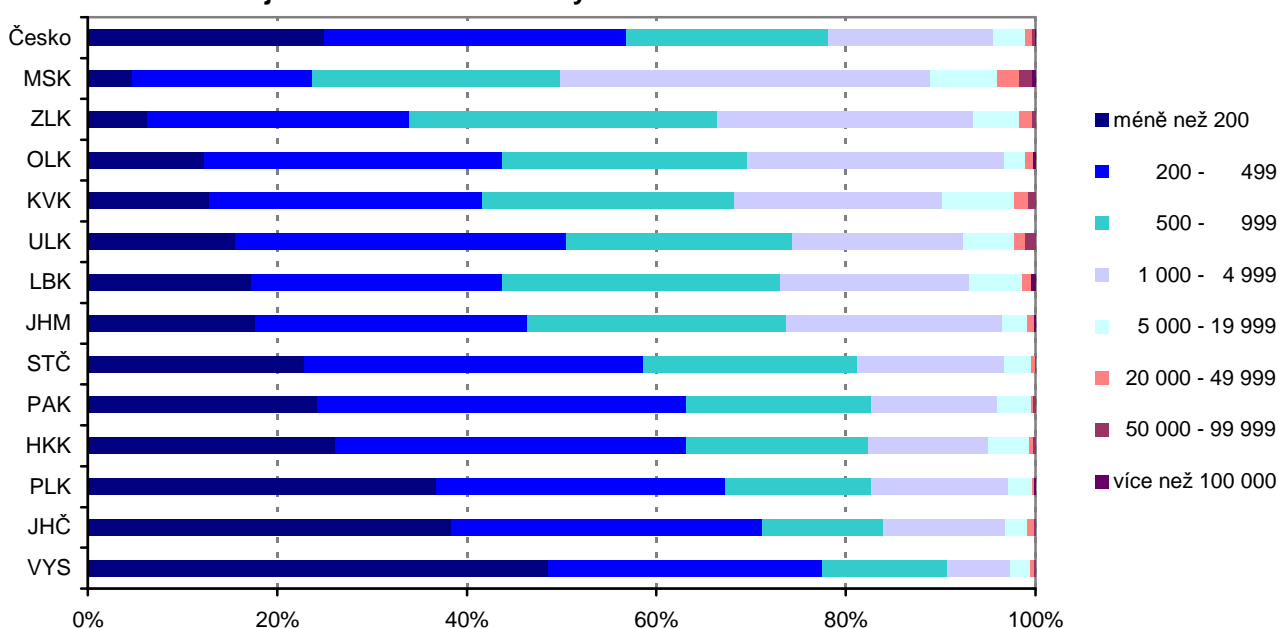
Věková struktura i počet obyvatel v kraji se budou měnit, s důsledky pro školství (počty žáků či potřeba míst v mateřských, základních a středních školách) i pro sociální služby. Demografická projekce ČSÚ do roku 2065 v příloze ukazuje průběh demografických změn, které budou v některých věkových kategoriích radikální již v příštích deseti letech. Jelikož se jedná o projekci, tedy bez započítání migrace, jsou uváděné hodnoty do určité míry nepřesné, avšak trendy, které projekce ukazuje jsou jasné a jisté.

7.2 Sídelní struktura

V Olomouckém kraji je nižší hustota zalidnění než republikový průměr, což souvisí s řídkým osídlením kraje v severní hornaté části kraje. Jižní části kraje v oblasti rovinaté Hané dosahují naopak vysokých hustot zalidnění. Strukturu osídlení lze výstižně charakterizovat pomocí zastoupení obcí jednotlivých velikostních skupin, jak ukazuje graf 58.

Českou republiku lze z hlediska sídelní struktury charakterizovat velkým počtem malých obcí, když přibližně ve čtvrtině obcí žije méně než 200 obyvatel. Tato vysoká rozdrobenost s sebou nese množství problémů spojených s vlastním fungováním obcí, jejich vybaveností atd. Z tohoto pohledu lze situaci v Olomouckém kraji hodnotit pozitivně. Podíl obcí do 200 obyvatel je zde totiž pouze přes 12 %, což je po Moravskoslezském a Zlínském kraji nejméně. Další tři velikostní skupiny v pořadí mají přibližně stejné zastoupení.

Graf 58: Srovnání krajů dle velikostní struktury obcí v roce 2008

Struktura a charakter osídlení Olomouckého kraje jsou ovlivněny přírodními podmínkami. Rovinatá oblast úrodné Hané v okresech Olomouc, Prostějov a Přerov přechází směrem na sever k pohoří Hrubého Jeseníku a Rychlebských hor. V těchto oblastech je hustota zalidnění nízká, obce jsou však co do počtu obyvatel větší. Například v okrese Jeseník je jen jedna obec s počtem obyvatel menším než 200. Z údajů v tabulce 39 dále vyplývá, že z hlediska velikostní struktury obcí mají největší zastoupení v okresech Přerov a Prostějov obce s 200 – 499 obyvateli, v ostatních okresech obce s 1000 – 4999 obyvateli.

Tabulka 39: Základní charakteristiky struktury osídlení Olomouckého kraje

okres	hustota zalidnění	počet obcí	velikostní struktura obcí – počet obcí s počtem obyvatel...				
			méně než 200	200 - 499	500 - 999	1000 - 4999	více než 4999
Jeseník	57,6	24	1	4	8	10	1
Olomouc	142,8	96	9	21	23	39	4
Prostějov	143,1	97	9	38	28	21	1
Přerov	159,5	104	20	42	24	14	4
Šumperk	94,8	77	10	20	20	24	3
Olomoucký kraj	121,9	398	49	125	103	108	13

Poznámka: Barevně je označena kategorie velikostní struktury s nejvyšším zastoupením obcí v rámci daného území.

Zdroj: ČSÚ – Demografická ročenka okresů 1999 až 2008, Statistická ročenka Olomouckého kraje 2009

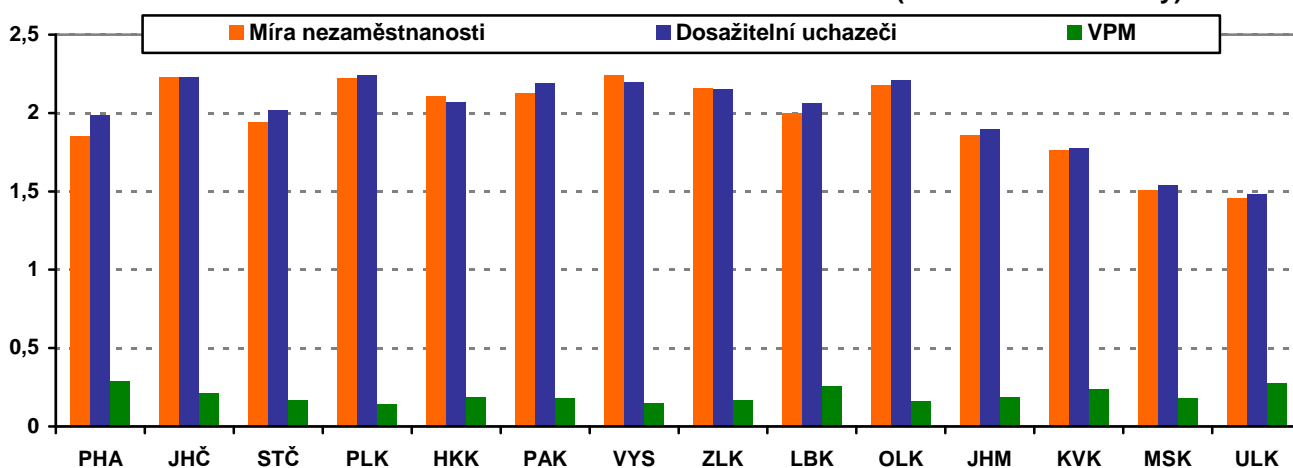
8 Přílohy

Příloha 1: Vývoj míry nezaměstnanosti v období červen 2008–prosinec 2009 – pořadí krajů v jednotlivých letech

	VI.08	IX.08	XII.08	III.09	VI.09	IX.09	XII.09
Praha	1	1	1	1	1	1	1
Jihočeský	2	2	3	3	3	3	3
Jihomoravský	11	10	9	9	8	8	8
Karlovarský	12	12	12	10	10	10	10
Královéhradecký	5	3	4	4	4	4	4
Liberecký	9	11	11	11	12	11	11
Moravskoslezský	13	13	13	13	13	13	12
Olomoucký	10	9	10	12	11	12	13
Pardubický	6	6	6	6	6	6	6
Plzeňský	4	5	5	5	5	5	5
Středočeský	3	4	2	2	2	2	2
Ústecký	14	14	14	14	14	14	14
Vysočina	7	7	8	8	7	7	7
Zlínský	8	8	7	7	9	9	9

Zdroj: MPSV

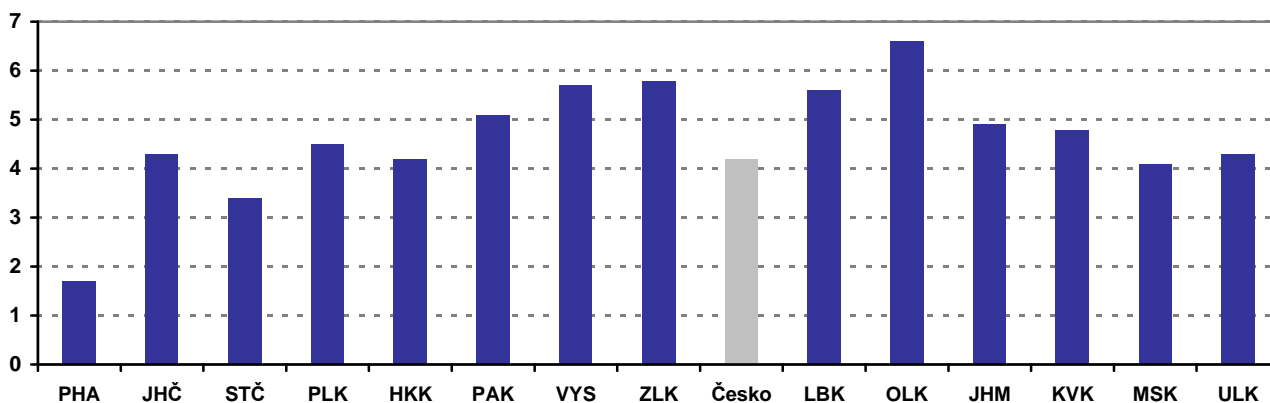
Příloha 2: Změna hlavních ukazatelů nezaměstnanosti 06/2008-12/2009 (relativní index změny)

Poznámka: regiony jsou seřazeny podle výše míry nezaměstnanosti v červnu 2008

Zdroj: MPSV

Příloha 3: Absolutní změna míry nezaměstnanosti 12/2009–06/2008, regiony NUTS2 (v p. b.)

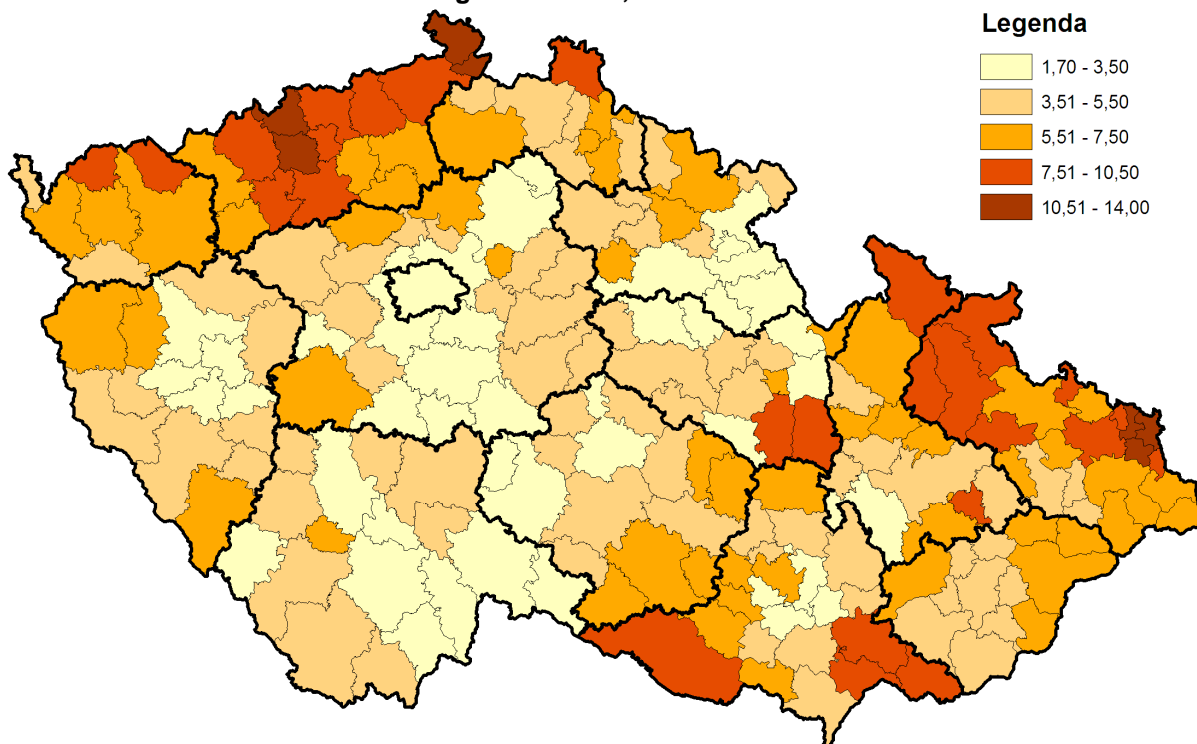
Poznámka: Regiony jsou seřazeny podle úrovně míry nezaměstnanosti v červnu roku 2008.

Zdroj: Portál MPSV

www.kr-olomoucky.cz/partnerstvi
www.rr-strednimorava.cz

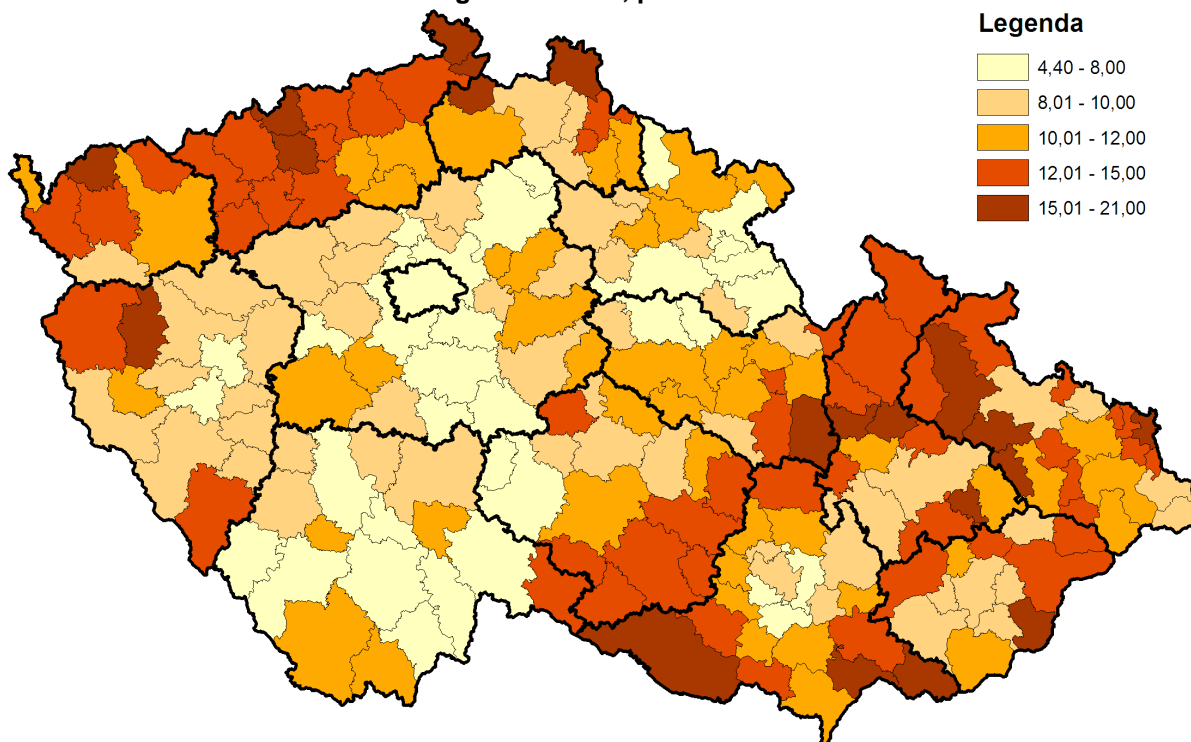

Příloha 4: Míra nezaměstnanosti v regionech ORP, červen 2008

Zdroj: MPSV

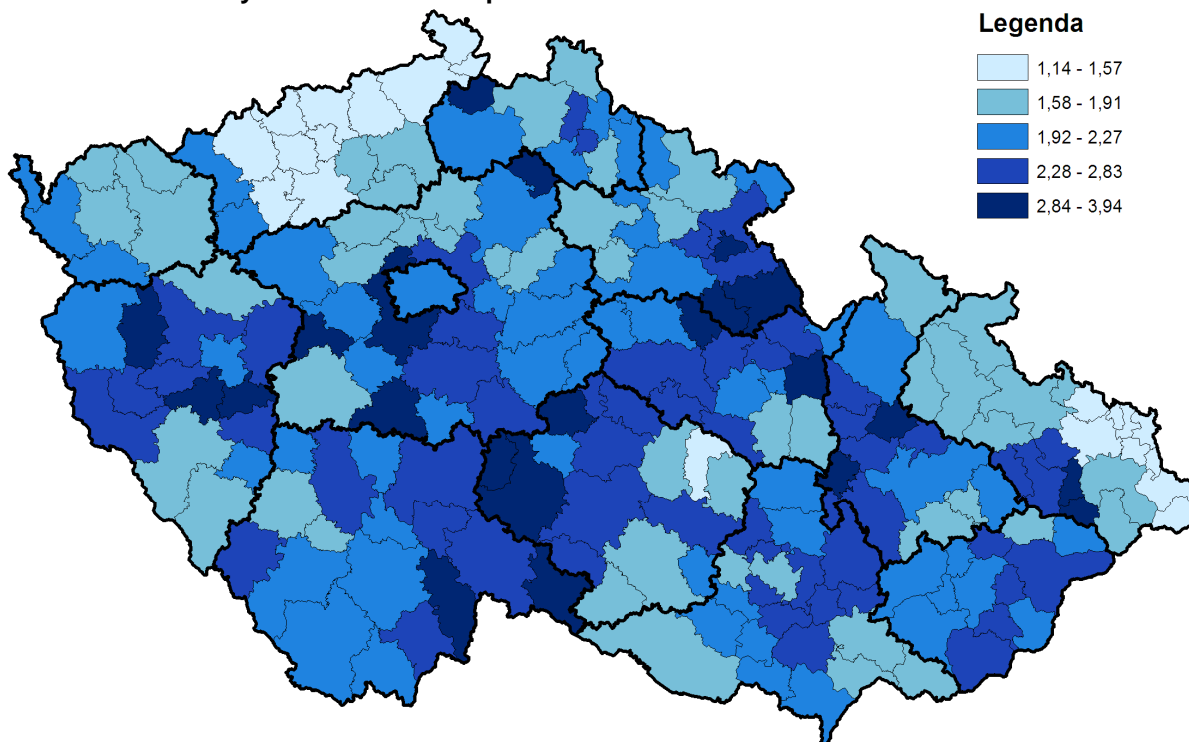
Příloha 5: Míra nezaměstnanosti v regionech ORP, prosinec 2009

Zdroj: MPSV

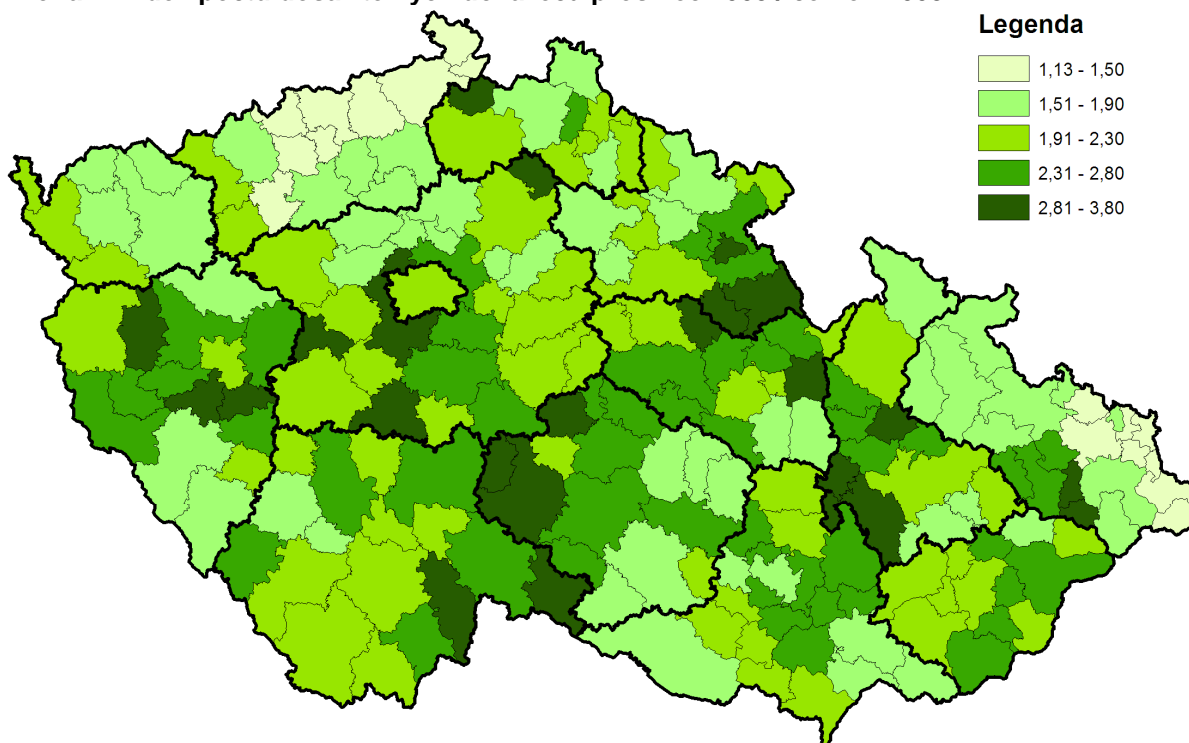

Příloha 6: Index míry nezaměstnanosti prosinec 2009 / červen 2008

Zdroj: MPSV

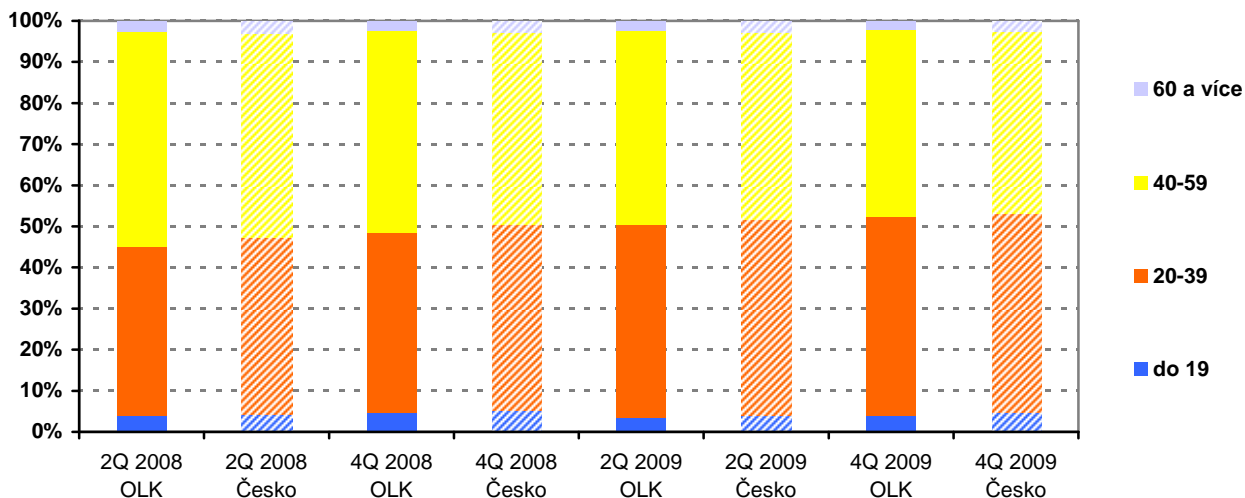
Příloha 7: Index počtu dosažitelných uchazečů prosinec 2009 / červen 2008

Zdroj: MPSV

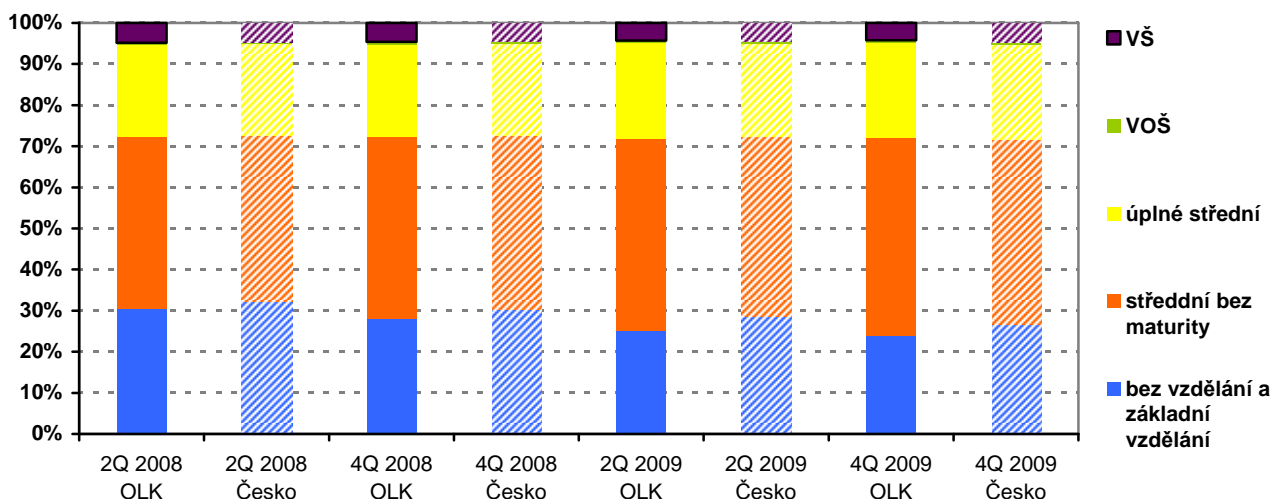

Příloha 8: Struktura nezaměstnaných podle věku (v %)

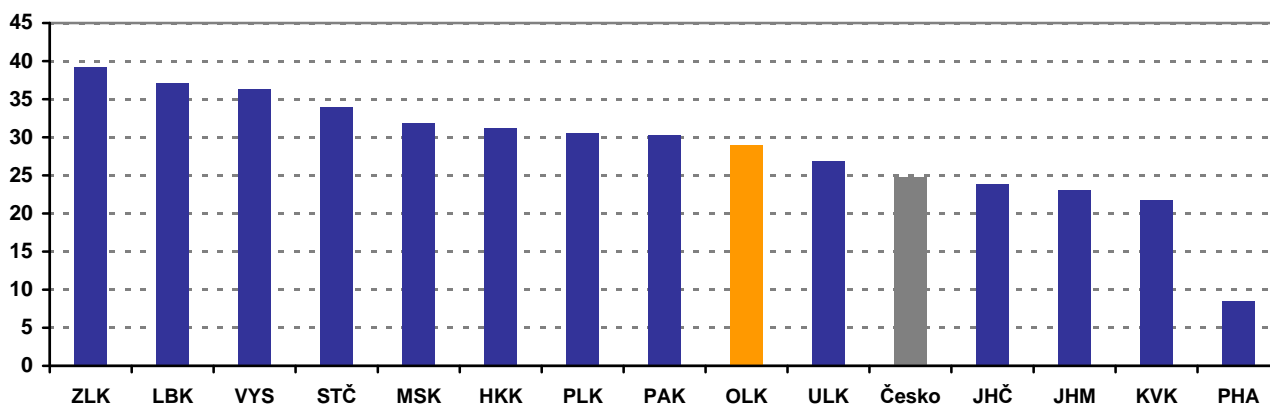
Zdroj: MPSV

Příloha 9: Struktura nezaměstnaných podle vzdělání (v %)

Zdroj: MPSV

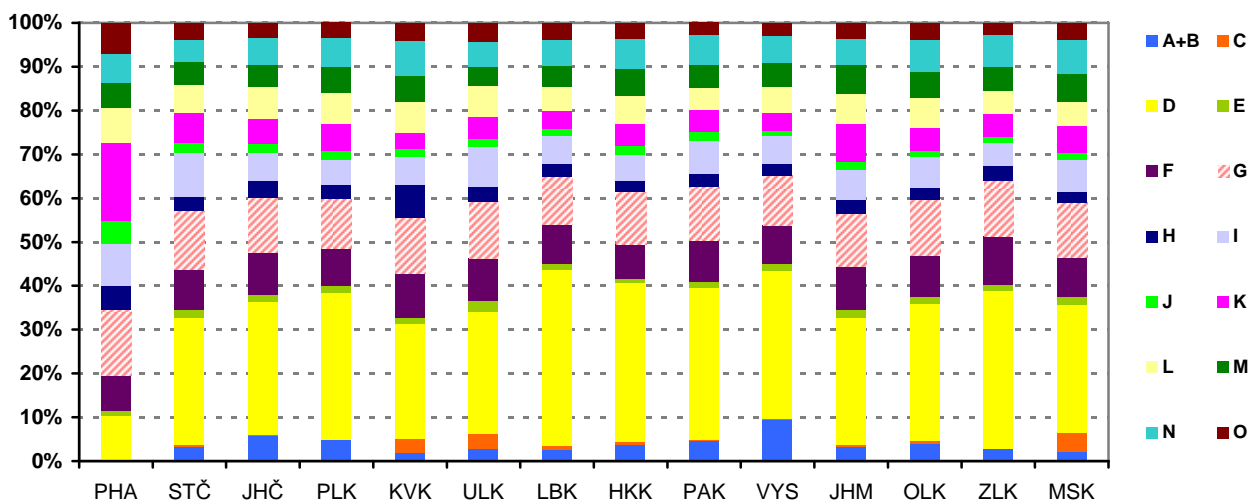
Příloha 10: Podíl zpracovatelského průmyslu na HPH (v %), 2008

Zdroj: ČSÚ – Regionální účty 2008

Příloha 11: Zaměstnaní v NH podle odvětví OKEČ a krajů, 2008

Zdroj: ČSÚ – VŠPS

Příloha 12: Hlavní SITC, rev. 4 na tři místa ve vývozu v roce 2008

Kód	Položka	Podíl v %
716	Točivé stroje elektrické a jejich díly	8,3
775	Elektrická a mechanická zařízení pro domácnost	5,3
728	Stroje a zařízení pro určitá odvětví průmyslu	4,6
778	Přístroje elektrické j.n. (baterie, žárovky)	4,5
699	Výrobky ze základních kovů	4,0
811	Budovy prefabrikované	3,6
784	Díly a příslušenství motorových vozidel	2,7
776	Elektronky, rentgenky, diody, tranzistory apod.	2,5
641	Papír a lepenka	2,4
691	Konstrukce vč. částí j.n. ze železa, oceli, hliníku	2,2
723	Stroje a zařízení pro stavební inženýrství a stavebnictví	2,1
744	Zařízení manipulační mechanická a díly k nim j.n.	2,0
073	Čokoláda a ostatní přípravky obsahující kakao	2,0
772	Elektrické přístroje ke spínání elektrických obvodů	1,9
642	Papír a lepenka řezané pro určitý rozměr	1,8
Uvedené SITC celkem		49,6

Zdroj: ČSÚ – Vývoz zboží jednotlivých krajů ČR v roce 2008

Příloha 13: Vybrané položky SITC vývozu jednotlivých krajů Česka s největším podílem na jejich celkovém českém vývozu v roce 2008

Kód	Položka	Podíl v %
073	Čokoláda a ostatní přípravky obsahující kakao	46,8
811	Budovy prefabrikované	37,5
661	Vápno, cement, prefabrikáty stavební (ne skleněné, hliněné)	34,9
714	Stroje, motory neelektrické (ne turbíny, motory pístové)	34,9
775	Elektrická a mechanická zařízení pro domácnost	34,5
746	Ložiska kuličková a válečková	30,3
533	Pigmenty, hmoty, laky nátěrové a příbuzné materiály	27,3
716	Točivé stroje elektrické a jejich díly	21,7
695	Nářadí a nástroje, ruční i strojní	16,0
048	Výrobky z obilnin, z mouky, ze škrobu, z ovoce a zeleniny	15,4
841	Oděvy a prádlo pánské, chlapecké (ne pletené)	15,3
728	Stroje, zařízení ostatní pro určitá odvětví průmyslu, díly	15,2
641	Papír a lepenka	14,9
022	Mléko, smetana a mléčné výrobky (ne máslo a sýry)	11,4
723	Stroje, zařízení pro stavebnictví, stavební inženýrství	10,7

Zdroj: ČSÚ – Vývoz zboží jednotlivých krajů ČR v roce 2008

Příloha 14: Podíl HPH znalostně náročných odvětví zpracovatelského průmyslu a služeb na HDP

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
Praha	13,4	13,5	12,4	12,8	13,8	13,5
Středočeský kraj	19,7	19,1	21,5	20,4	21,4	22,1
Jihočeský kraj	12,1	11,4	12,4	12,5	12,2	12,8
Plzeňský kraj	12,5	12,0	12,8	14,9	16,3	16,5
Karlovarský kraj	6,9	6,9	7,6	8,9	7,5	7,8
Ústecký kraj	9,9	10,2	11,8	12,5	13,0	13,4
Liberecký kraj	14,3	14,4	17,2	17,6	17,2	17,9
Královéhradecký kraj	13,7	14,2	15,3	15,1	15,4	15,9
Pardubický kraj	16,6	16,3	16,7	17,1	17,2	17,7
Vysočina	13,6	13,3	15,3	14,4	15,9	16,7
Jihomoravský kraj	11,3	10,8	11,4	12,0	11,4	12,4
Olomoucký kraj	12,3	13,2	13,7	12,7	12,6	12,9
Zlínský kraj	14,0	13,9	14,1	12,9	12,9	12,9
Moravskoslezský kraj	10,3	10,1	11,0	12,3	12,5	12,8
ČR	13,2	13,1	13,7	14,0	14,4	14,8

Zdroj: Kahoun (2007)

Příloha 15: Podíly krajů na znalostně náročných HPH ČR (v %, ČR = 100)

	High-tech průmysl						Medium-high tech průmysl						High-tech služby					
	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2002	2003	2004	2005	2006	2007
PHA	17,2	14,1	14,7	21,5	19,6	17,0	7,0	7,4	6,2	6,5	6,5	6,4	52,5	55,1	53,6	52,8	56,8	56,6
STC	10,9	10,0	12,7	9,6	7,9	8,8	22,0	20,9	21,1	21,2	22,5	22,6	6,9	7,7	8,3	4,7	5,1	5,1
JHC	4,4	4,6	4,1	5,6	4,0	3,7	5,8	5,7	5,7	5,5	5,4	5,4	3,9	3,4	3,5	3,6	3,4	3,4
PLK	7,6	6,9	8,1	5,5	10,7	8,9	5,0	5,1	5,3	6,2	6,1	6,2	3,4	3,1	3,0	3,9	3,7	3,7
KVK	1,7	1,7	0,8	1,9	0,7	0,7	1,5	1,5	1,6	1,7	1,4	1,4	0,8	0,7	0,8	0,8	0,6	0,6
ULK	2,7	3,8	2,7	3,3	3,4	3,1	5,8	6,5	7,5	7,0	7,3	7,2	3,7	3,4	2,8	4,3	3,8	3,8
LBK	1,6	1,6	1,9	2,0	2,3	2,0	5,8	5,6	5,8	6,1	5,7	5,8	1,7	1,4	1,6	1,9	1,4	1,4
HKK	9,4	9,7	6,5	9,0	8,4	7,4	5,8	5,8	6,0	5,9	5,7	5,8	2,9	3,0	3,8	2,4	2,2	2,3
PAK	12,4	14,1	13,6	9,1	11,8	12,6	5,4	5,1	4,8	4,8	4,5	4,5	3,3	3,0	3,1	4,3	4,1	4,0
VYS	1,9	2,6	2,3	2,1	2,9	2,8	6,8	6,7	6,8	6,2	6,6	6,7	1,4	1,1	1,3	1,3	1,2	1,2
JHM	11,6	8,7	9,5	12,9	7,1	14,4	7,8	8,5	8,1	7,6	7,6	7,5	9,3	8,5	8,8	9,4	8,9	9,2
OLK	5,9	8,3	11,9	5,6	6,0	5,2	5,5	5,8	5,3	5,0	4,9	4,9	2,6	2,3	2,2	2,5	1,8	1,9
ZLK	9,8	10,6	7,5	7,8	8,7	7,4	6,5	6,2	5,9	5,2	5,0	5,0	1,9	1,6	1,5	1,5	1,4	1,4
MSK	2,8	3,3	3,6	4,0	6,5	6,0	9,1	9,2	9,8	11,2	10,7	10,8	5,9	5,6	5,6	6,5	5,5	5,3

Zdroj: ČSÚ – Regionální účty

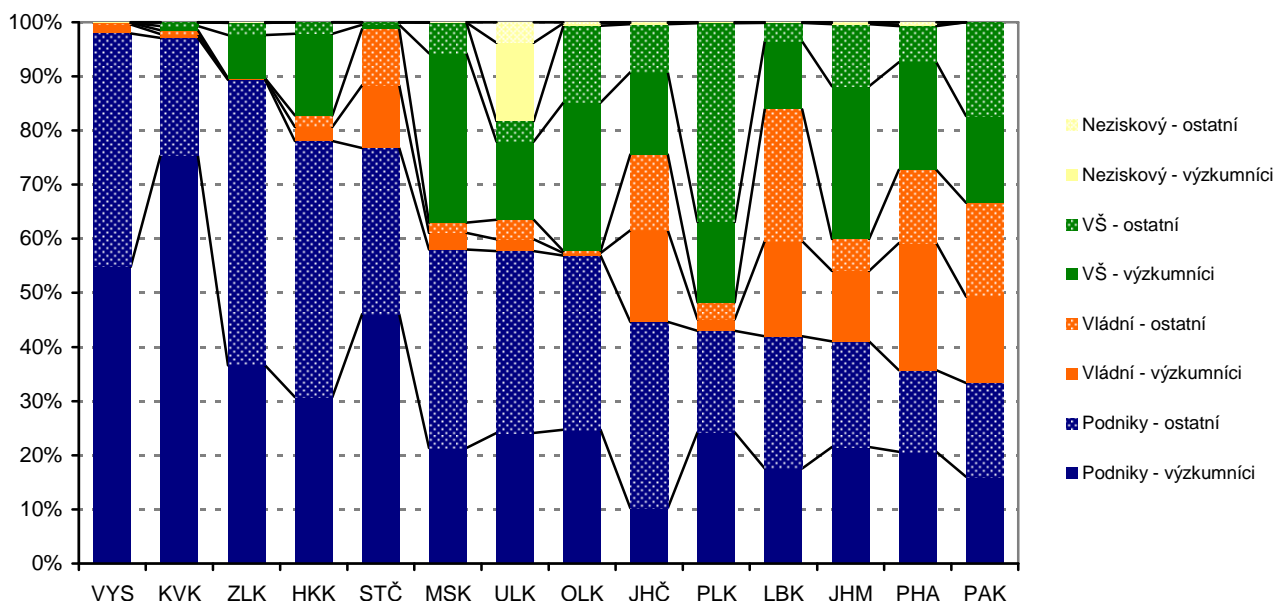
Příloha 16: Základní ukazatele v průmyslových podnicích se 100 a více zaměstnanci, 2008

	Průměrný počet podniků	Průměrný evidenční počet zaměstnanců (přepočtené osoby)		Průměrná měsíční mzda (v Kč)		Tržby za prodej vlastních výrobků a služeb průmyslové povahy (v tis. Kč)		Tržby na zaměstnance (tis. Kč)
		2008	index 2008/2007	2008	index 2008/2007	2008	index 2008/2007	
Kraj celkem	167	54 584	99,0	20 630	107,6	114 577 359	98,9	2 099
Zpracovatelský průmysl	160	53 192	98,7	20 589	107,6	112 876 088	98,7	2 122
Výroba potravinářských výrobků a nápojů, tabákových výrobků	21	4 046	88,1	20 799	108,1	15 297 623	93,6	3 781
Výroba textilií, textilních a oděvních výrobků	7	3 784	77,7	13 850	110,6	1 742 543	67,6	461
Výroba usní a výrobků z usní	2	x						
Zpracování dřeva, výroba dřevařských výrobků kromě nábytku	5	1 035	97,3	16 304	103,1	1 695 771	67,8	1 638
Výroba vlákniny, papíru a výrobků z papíru, vydavatelství a tisk	5	2 383	98,1	19 502	102,3	5 220 027	95,3	2 191
Výroba chemických látek, přípravků, léčiv a chemických vláken	3	992	112,9	23 130	108,6	2 468 898	109,1	2 489
Výroba pryžových a plastových výrobků	9	1 736	100,0	18 507	108,4	4 300 892	91,6	2 477
Výroba ostatních nekovových minerálních výrobků	11	2 495	91,6	25 886	109,7	6 964 591	88,3	2 791
Výroba základních kovů, hutní a kovářských výrobků	32	8 238	104,4	20 723	105,8	17 342 526	104,9	2 105
Výroba a opravy strojů a zařízení j. n.	34	10 450	111,4	23 022	104,8	24 499 636	110,7	2 344
Výroba elektrických a optických přístrojů a zařízení	20	12 847	99,3	19 985	105,7	24 334 275	99,0	1 894
Výroba dopravních prostředků a zařízení	10	4 385	98,0	21 962	110,5	8 511 531	97,7	1 941
Zpracovatelský průmysl j. n.	2	x						

Zdroj: ČSÚ – Statistický bulletin olomouckého kraje

Příloha 17: Struktura VaV zaměstnanců v krajích podle sektoru provádění, rok 2008 (v %)

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje

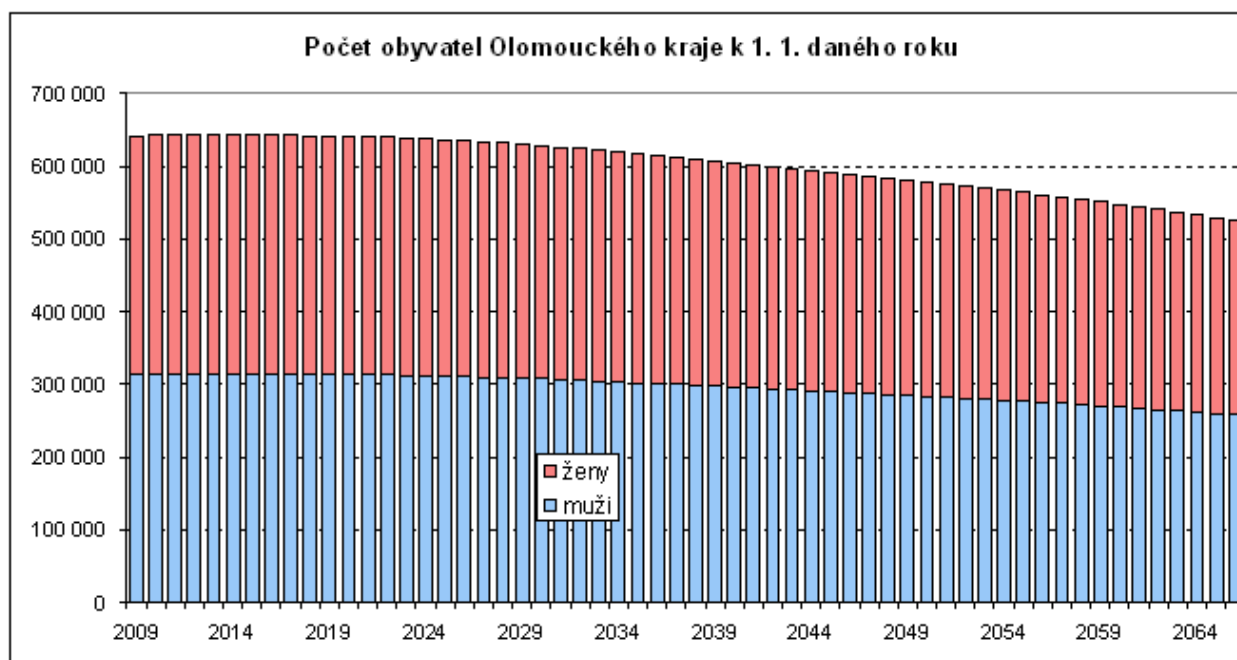
Příloha 18: Výdaje na VaV na 1 obyvatele (v Kč), 2000-2008

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Praha	9 303	8 624	8 783	10 170	11 411	13 464	16 313	19 286	18 230
Středočeský	5 179	6 388	6 774	6 128	6 361	7 443	7 412	8 986	7 949
Jihočeský	1 235	1 281	1 357	1 641	1 832	2 569	2 734	2 836	3 091
Plzeňský	1 058	1 178	1 509	1 295	1 522	2 052	2 424	2 513	3 103
Karlovarský	145	221	254	301	318	250	232	255	317
Ústecký	394	606	559	737	622	716	715	841	967
Liberecký	1 770	1 691	1 793	1 910	2 030	2 591	3 463	3 046	3 468
Královéhradecký	1 066	1 236	1 205	1 432	2 152	2 134	1 798	2 308	2 188
Pardubický	1 696	1 946	2 007	2 501	2 701	3 228	3 821	3 975	3 886
Vysočina	696	611	819	827	1 023	1 386	1 014	1 051	1 354
Jihomoravský	1 956	2 700	2 796	3 094	3 532	4 117	4 474	5 055	5 271
Olomoucký	1 138	1 154	1 374	1 429	1 659	2 147	2 078	2 362	2 232
Zlínský	822	1 147	2 081	1 530	1 331	2 661	2 787	2 917	2 761
Moravskoslezský	1 516	1 379	1 114	1 917	1 758	1 743	4 422	2 213	2 129
Česko	2 577	2 754	2 895	3 158	3 437	4 123	4 876	5 277	5 169

Zdroj: ČSÚ – Ukazatele výzkumu a vývoje

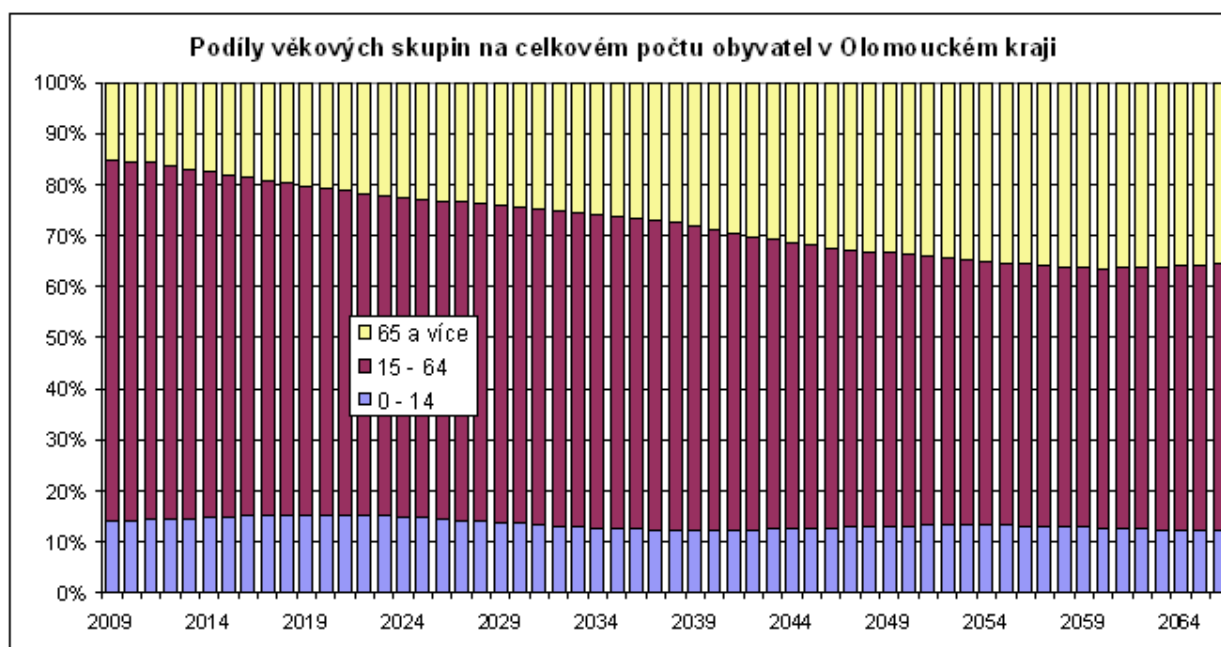

Příloha 19: Projekce obyvatelstva Olomouckého kraje do r. 2065

Zdroj: ČSÚ - Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065

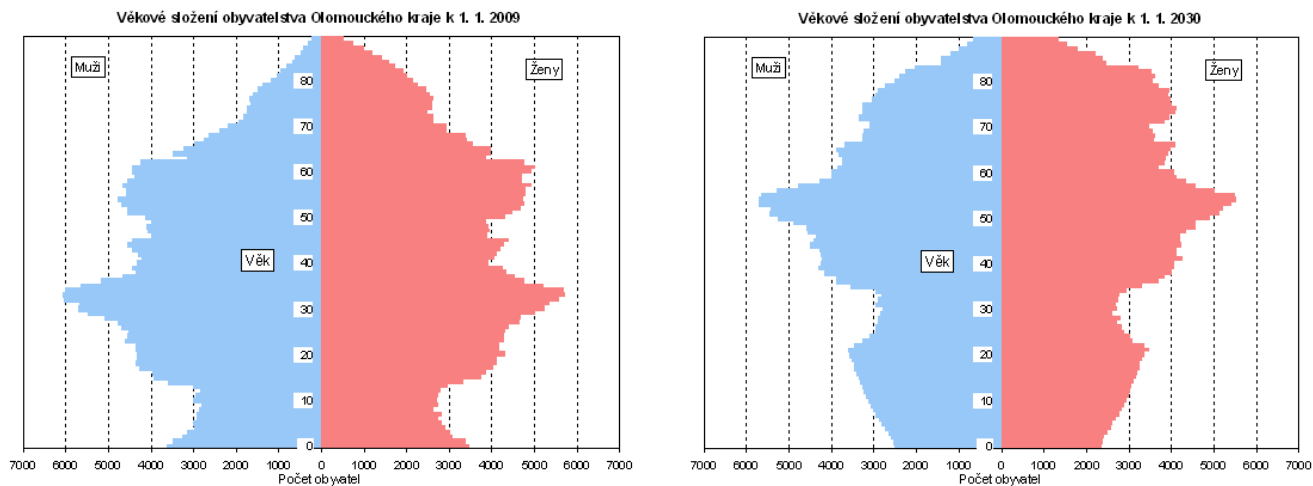
Příloha 20: Projekce věkové struktury základních věkových skupin Olomouckého kraje do r. 2065

Zdroj: ČSÚ - Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065

Příloha 21: Srovnání věkové struktury Olomouckého kraje v letech 2009 a 2030

Zdroj: ČSÚ - Projekce obyvatelstva v krajích a oblastech ČR do roku 2065